

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Om tilstandsrapporten	7
Kilder og begreper	8
1. Videregående skoler	10
1.1 Elevtallsutvikling	10
1.2 Valg av utdanningsprogram	12
1.3 Lærere i videregående skole.....	14
1.4 Ressursbruk.....	17
1.5 Gjennomføring	18
1.6 Skoleårssluttere	22
1.7 Fravær	23
1.8 Overgang til neste trinn	24
1.9 Karakterer	26
1.10 Elever med innvandrerbakgrunn	34
1.11 Samisk.....	35
1.12 Ungdom i oppfølgingstjenesten.....	35
1.13 Læringsmiljø for elever (Elevundersøkelsen høst 2023)	38
1.14 Internasjonalisering	40
2. Fag- og yrkesopplæring i bedrift	41
2.1 Lærlinger.....	41
2.2 Godkjente kontrakter og formidling	43
2.3 Læreplassgaranti.....	44
2.4 Lærebedrifter i Nordland.....	45
2.5 Fag- og svenneprøver	46
2.6 Gjennomføring av læretiden.....	48
2.7 Overgang - progresjon mellom VG2 og VG3 på yrkesfag	50
2.8 Læringsmiljø for lærlinger (Lærlingundersøkelsen høst 2023).....	51
3. Voksnes læring.....	53
Karriere Nordland	54
Yrkesfaglige tilbud spesielt organisert for voksne	55
Modulforsøk	56
Nettskolen i Nordland	59
4. Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategiplan for realisering av Nordlandsmodellen.....	63
5. Kvalitetssystem, utviklingsarbeid og veien videre.....	66

Forord

En av våre største utfordringer i Nordland er å inkludere flere og sørge for at arbeidslivet har den kompetansen vi trenger i fremtiden. Én av nøklene for å løse denne utfordringen er å få flere til å gjennomføre videregående opplæring. Da må vi ha en fremtidsrettet nordlandsskole som er til for elevene våre, som treffer morgendagens behov for kompetanse, og som inkluderer enda flere.

Alle elever og lærlinger skal møtes av kvalifiserte lærere og veiledere. Alle skal oppleve trygghet og mestring, og flere skal fullføre sin videregående opplæring. Et fleksibelt og desentralisert studietilbud skal gi god læring hele livet.

Tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland for skoleåret 2022-2023 gir oss god innsikt på hvilke områder vi gjør det bra på, og hvor vi er nødt til å legge inn ekstra innsats. Blant elevene som startet skoleåret i videregående opplæring fullførte 83,6 prosent. Her er Nordland blant de fem beste fylkene i landet. Andelen skoleårssluttere er på 4 prosent, og her har det vært en jevn nedgang over flere år.

Mer bekymringsverdig er det at andelen av ungdomskullet som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert tid, har gått ned og er 73,6 prosent for 2016-kullet. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra forrige år og samtidig 7,4 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

Tallene viser at det fortsatt er en positiv utvikling i arbeidet med å få elevene som velger å ta videregående opplæring gjennom løpet med en fullført utdanning. Innsatsen for å få flere til å velge videregående utdanning må forsterkes.

Inkludering og bekjemping av utenforskapet må fortsette med høy prioritet fremover og være en del av alle relevante fylkeskommunale aktiviteter og ansvarsoppgaver. Ikke minst må vi samarbeide på tvers av forvaltningsnivåer. Vi kan alle bidra med noe!

Joakim Sennesvik
fylkesråd for utdanning og kompetanse

Sammendrag

Tilstandsrapporten er en årlig rapportering til fylkestinget om læringsresultater, gjennomføring, frafall og læringsmiljø for elever, lærlinger og lærekandidater i videregående opplæring. Rapporten tar utgangspunkt i fylkestingets visjon om at alle skal fullføre og bestå opplæringsløpet sitt.

Fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultater og arbeide med kvalitetsutvikling, og tilstandsrapporten er et ledd i dette arbeidet. Tilstandsrapporten skal også bidra til at skoleeier og andre beslutningstakere besitter et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid og utvikling. Det er et mål at resultater som presenteres skal bidra til at aktører på alle nivå kan reflektere over egen aktivitet og at dette i neste omgang kan føre til at forbedringstiltak kan settes inn der det er avdekket svakheter eller forbedringsbehov.

Tilstandsrapporten inneholder informasjon om resultater og aktivitet i skoleåret 2022-2023 og informasjon om gjennomføring for 2016-kullet.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2022-2023 indikerer til at det fortsatt er en positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland:

- For skoleåret 2022-2023 er gjennomføringsprosenten i Nordland 83,6 prosent, noe som plasserer fylket blant de fem beste. Dette er også 0,3 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet.
- I Nordland har det vært en langvarig nedgang i både andel og antall skoleårssluttere. I skoleåret 2022-2023 var andelen på kun 4 prosent.
- Når det gjelder indikator Fullført og bestått i løpet av fem/seks år, forblir fullføringsandelen på studieforbereidende for 2016-kullet i Nordland relativt stabil sammenlignet med forrige år (88,6 prosent) og ligger kun 0,9 prosentpoeng under nasjonalt gjennomsnitt.
- Elever i videregående skole har for første gang på fire år hatt muligheten til å avlegge alle eksamener. I løpet av de fire årene har undervisningssituasjonen vært ekstraordinær på grunn av pandemi, og det har også blitt innført nye læreplaner med ny struktur og endrede kompetansemål. Derfor bør karakterene ikke direkte sammenlignes med tidligere år.
- Alle fylkene opplevde høy fraværsandel i skoleåret 2022-2023. Når det gjelder denne indikatoren, befinner Nordland seg i midtsjiktet blant fylkene. Dessuten er fraværsandelen i Nordland er litt lavere enn på landsbasis, 6,9 prosent i motsetning til 7 prosent. Det er ikke helt sammenlignbart å se på unntaksårene i forhold til skoleåret 2022-2023.
- En økende andel yrkesfagelever går nå direkte ut i lære samme høst som de fullfører VG2. Per 1. oktober 2022 var andelen 49 prosent, noe som markerer en økning for niende år på rad.
- Det ble inngått 1338 lærekontrakter per oktober 2022. Selv med mindre ungdomskull, har antallet lærekontrakter holdt seg relativt stabilt over de siste årene. Av de nye lærlingene var 979 ungdom med rett. Det er flest nye lærlinger i Teknologi- og industrifag.
- Mer enn 8 av 10 søkere som søkte om læreplass i Nordland, fikk innvilget plass.
- Per 1 oktober 2022 var det totalt 2758 løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter i fylket. 2052 av disse var ungdomsrettslærlinger.

- I 2021-2022 ble det utstedt i alt 1483 fag- og svennebrev i Nordland. Man fikk 443 fagarbeidere etter å ha gjennomført prøve som praksiskandidat.
- Totalt var det 1574 godkjente lærebedrifter i 2022–2023. Av disse hadde 74 prosent lærlinger det siste året.
- 86,3 prosent av lærlingene med ungdomsrett fikk fag- eller svennebrev innen fem år etter at de startet i lære.
- Andel lærlinger med ungdomsrett som oppnår fag- eller svennebrev innen fem år er høyest innen Teknologi- og industrifag med 96,1 prosent samt Elektro- og datateknologi med 94,8 prosent.

På tross av mange forbedringer, gode resultater og positiv utvikling på de fleste indikatorene, avdekker tilstandsrapporten også svakheter, utfordringer og forbedringspunkt:

- Andelen av ungdomskull som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert tid, har nå gått ned og er i 73,6 prosent for 2016-kullet. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra forrige år og samtidig en differanse på 7,4 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. Det kan være forskjellige faktorer som har påvirket gjennomføringsprosenten, inkludert konsekvenser fra pandemiårene.
- Fullføringsandelen på yrkesfag er fortsatt lavere enn på studieforbereidende, bare 60,5 prosent av 2016-kullet hadde fullført og bestått etter seks år, og avstanden opp til nasjonalt snitt var 9,1 prosentpoeng. Det er også forskjeller i fullføringsandelen mellom ulike yrkesfaglige utdanningsprogram. Mens Elektrofag hadde fullføring på 76,1 prosent, var det bare 51,1 prosent på Restaurant- og matfag som fullførte. Det er imidlertid viktig å merke seg at det har vært en positiv utvikling i fullføringsprosenten på yrkesfag de siste årene fram til 2016-kullet.
- Det er en betydelig andel elever som bruker lengre tid enn det som er normert. Totalt 247 elever valgte å gjenta VG1. Andelen elever som har falt fra mellom VG1 og VG2 var på 7,6 prosent.
- Overgangstall viser at av alle yrkesfagelevne som startet på VG1 høsten 2021, var det kun 81 prosent som hadde kvalifisert seg til overgang til VG2 høsten 2022. 9,5 prosent var da ute av opplæring, mens 9,5 prosent fremdeles var på VG1 (repetisjon av samme utdanningsprogram eller omvalg). Det er svært viktig at dette blir fulgt opp.
- For elever på yrkesfag som startet på VG2 høsten 2021 var det 16,1 prosent som ikke var i VG3-opplæring høsten 2022. Men det er gledelig at andelen er lavere enn den var forrige år.
- Andelen elever som opplever mobbing har økt både på fylkes- og nasjonalt nivå ifølge Elevundersøkelsen 2023, særlig på trinn 1 og trinn 2. Samtidig ligger mobbetallene i Nordland fortsatt under landsgjennomsnittet.

Strategiplanen for realisering av Nordlandsmodellen *Sammen mot felles mål 2021–2024*, som ble lansert i 2021, er et verktøy for oppfølging av den politisk vedtatte strategien for økt gjennomføring: *Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018–2022 (FT-sak 022/2018)*. Planen er et viktig ledd i skoleeiers ansvar for et forsvarlig system som sikrer oppfølging av skolene i henhold til lovkrav. Den tar for seg den pedagogiske delen av skolevirksomheten og fag- og yrkesopplæringen, og beskriver tiltak og kvantifiserte mål for å oppnå fullføring for alle. Strategiplanen brukes aktivt av fylkesdirektør og ansatte ved avdelingen for utdanning og kompetanse i fylkeskommunen. Resultater (delmål), som oppnås hvert skoleår, evalueres underveis. Planen vektlegger profesjonell skoleledelse, profesjonell undervisning,

profesjonell fag- og yrkesopplæring system for oppfølging og dialog. Den avklarer for hvert punkt hva som er skoleeiers ansvar og hva som er skolens ansvar.

Omfattende endringer i videregående opplæring på landsnivå som omhandler både innholdet i fag og den yrkesfaglige tilbudsstrukturen har blitt gjennomført. Til grunn for nye læreplaner ligger et ønske om å endre pedagogisk praksis for å forberede dagens elever til raske samfunnsendringer og nye utfordringer. Læreplanene integrerer tverrfaglige temaer som bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap samt folkehelse og livsmestring. Læreplanene gir rom for elevenes dybdelæring og oppøver elevene til refleksjon over egen læring. Ny overordnet del setter rammer for opplæringens verdigrunnlag og for skolens pedagogiske arbeid. Denne omfattende endringen har utløst et behov for kompetanseheving av skoleledere, lærere og aktører i fagopplæring i bedrift. De nye læreplanene for fag ble innført trinnvis over en periode på tre år slik:

- Skoleåret 2020-21 - læreplanene ble innført for: VG1, studieforberevende programfag.
- Skoleåret 2021-22 - læreplanene ble innført for: VG2, yrkesfaglig ferdypning, studieforberevende programfag.
- Skoleåret 2022-23 - læreplanene ble innført for: VG3, studieforberevende programfag (både i skole og i fagopplæring i bedrift).

Fagfornyelsen evalueres over en periode på fem år. Evalueringen skal både kunne brukes til å justere fagfornyelsen underveis, og som grunnlag for fremtidig politikktutforming. Den skal være nyttig for sentrale myndigheter, forvaltning, skoleeiere, skoler, lærere og andre sentrale aktører.

Det er behov for lærere og fagmiljøer å ha kontakt på tvers av skoler i forbindelse med erfaringsdeling og faglige diskusjoner. Samarbeid mellom skoler bidrar til faglig vekst. Nordland har 20 fagnettverk fordelt på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, fellesfag og noen programfag. Fagnettverkene i Nordland har eksistert noen få år, og er stadig i utvikling. Skoleåret 2022-2023 viser god utvikling, positive resultater, og et stort behov for et profesjonsfaglig læringsfellesskap.

Andre viktige grep og tiltak for å gi elever og lærlinger bedre opplæring og bedre oppfølging:

- *Oppfølging av Elev- og lærlingtjenesten*: hver enkelt ungdom hjelpes ut fra egne forutsetninger og egenskaper til å fullføre og bestå det planlagte opplæringsløpet. Det gjennomføres jevnlig møter med lederne av tjenesten på alle skolene og utdanningsavdelingene. I dette nettverket kan man fange opp og diskutere erfaringer som kan bidra til forbedringer av tjenestetilbudet. Elev- og lærlingtjenesten deltok på og gjennomførte flere prosjekter i skoleåret 2022-2023. Flere av disse er tilknyttet handlingsplanen for *Ung inkludering* vedtatt av fylkestinget og har tidsperspektiv utover et skoleår.
- *IKO-modellen – Identifisering, Kartlegging og Oppfølging* – er en modell og en metodikk for systematisk frafallsforebygging som særlig er nyttig i overgangen mellom grunnskole og VG1, men som benyttes gjennom hele opplæringsløpet. Individuell kartlegging danner grunnlag for rask oppfølging.
- *Læreplassgarantien* gjelder alle kvalifiserte søkere som garanteres læreplass. Læreplassgarantien er et viktig redskap for å gi ungdommer, som begynner på et yrkesfaglig opplæringsløp, forutsigbarhet slik at de kan være sikre på at de får læreplass og får avsluttet opplæringsløpet med fag- eller svennebrev.

Om tilstandsrapporten

Det er fastsatt i opplæringsloven at skoleeier plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen knyttet til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Denne årlige rapporten skal drøftes av skoleeier, det vil si fylkestinget, jmfør § 13-3e i opplæringsloven.

Tilstandsrapporten har som mål å gi skoleeiere og andre beslutningstakere et solid og omfattende grunnlag av kunnskap som kan støtte deres arbeid med videregående skole i Nordland. Hensikten med presentasjonen av funn og resultater er å stimulere aktørene på alle nivåer til å reflektere over sin egen aktivitet, og dermed bidra til en felles innsats for å oppnå vedtatte mål.

Godt læringsarbeid kan føre til ønskede resultater. Avgjørende for å lykkes er at elevene og lærlingene utfører godt arbeid på begge arenaene - både på skolen og i bedriften - og samarbeider godt med både lærere og instruktører.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2022-2023 omhandler i hovedsak informasjon om aktivitet, resultater, gjennomføring for 2016-kullet, gjennomføring av skoleåret og skoleårssluttere samt resultater i fagopplæringen slik som avlagte fag-, svenne- og kompetanseprøver og gjennomføring av læretiden. Videre presenteres resultater fra både Elevundersøkelsen og Lærlingundersøkelsen. I tillegg beskrives aktiviteten innen videregående opplæring for voksne. Rapporten inneholder primært oppdaterte tall for skoleåret 2022-2023, men for noen indikatorer foreligger ikke tall enda. I de tilfellene benyttes tall fra 2021-2022.

Tilstandsrapporten gir en beskrivelse av tilstanden på fylkesnivå. I dialogen mellom skoleeier og skoler er det viktig å legge stor vekt på at hver enkelt skole også skal ha egne målsettinger og at de skal ha kunnskap om og reflektere over egne resultater på skolenivå, avdelingsnivå og klassenivå. I forbindelse med fylkesdirektørens skolebesøk og andre resultatoppfølgingsmøter benyttes resultater og indikatorer på skolenivå.

På nasjonalt nivå har regjeringen fastsatt tre overordnede mål for grunnopplæringen. Disse målene fungerer som styrende prinsipper i utviklingsarbeidet, læreplanverket og regelverket og omhandler inkludering, deltakelse og kompetanse. De utgjør en viktig del av mandatet og samfunnsoppgaven til Kunnskapsdepartementet:

- Alle deltar i arbeids- og samfunnsliv.
- Alle har den kompetansen som de selv og samfunnet trenger.
- Samfunnet har tilgang til oppdatert kunnskap av høy kvalitet.

Det overordnede målet for videregående opplæring i Nordland ble av fylkestinget uttrykt som en visjon om full gjennomføring for alle. Denne målsettingen ble videre konkretisert av fylkestinget i *Nordlandsmodellen – strategi for økt gjennomføring 2018-2022* (FT-sak 022/2018):

Alle som påbegynner videregående skole, skal gjennomføre videregående opplæring. I løpet av strategiperioden skal andelen som fullfører og består sin videregående opplæring økes, og alle som er kvalifiserte skal få læreplass.

Kilder og begreper

Denne rapporten dekker aktiviteter i de offentlige videregående skolene i Nordland i løpet av skoleåret 2022-2023.

Datakilder og verktøy

Det er benyttet en rekke forskjellige kilder og verktøy for å innhente data:

- Utdanningsdirektoratets statistikkportal er hovedkilden (<https://www.udir.no/>).
- SSB Statistikkbanken (<https://www.ssb.no/>).
- VIGO, et verktøy for søknad og administrasjon for videregående opplæring.
- Analyseverktøyet Qlik Sense.
- Visma InSchool.
- Elev- og Lærlingundersøkelsene.

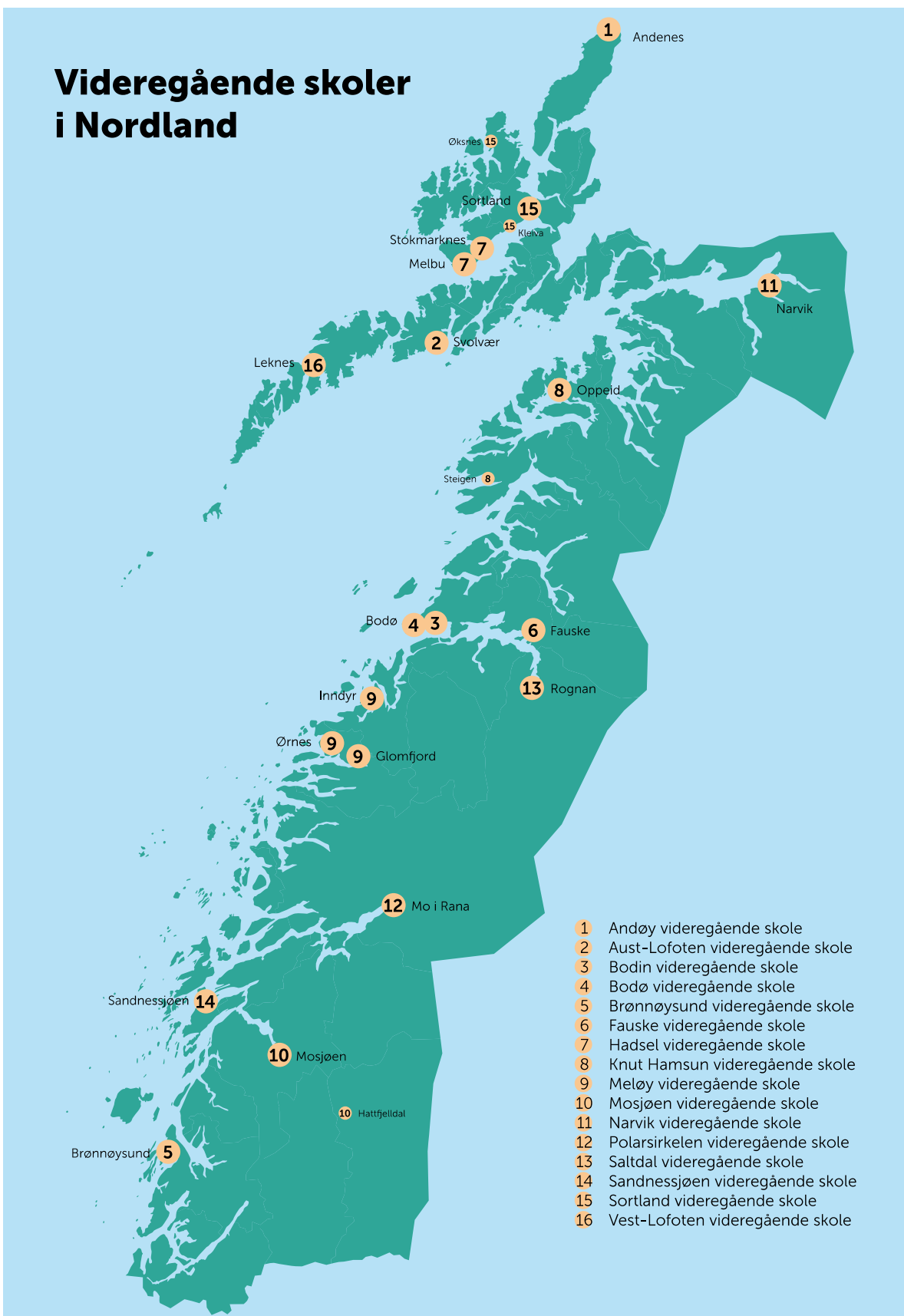
Begreper

I denne rapporten benyttes følgende sentrale begreper:

- Elever er personer som er registrerte i VIGO per 1.10. det aktuelle skoleåret. Dette omfatter elever som er registrerte som ordinære elever, elever som får et alternativt undervisningstilbud og som, for eksempel, følger individuelle opplæringsplaner, og utvekslingselever fra utlandet.
- Lærlinger er personer som har inngått en lærekontrakt om opplæring og praksis i en bedrift, med sikte på å oppnå fag- eller svennebrev. Læretiden er normalt på to år før man går opp til fag- eller svenneprøve.
- Lærekandidater inngår en opplæringskontrakt med en lærebedrift og går opp til en kompetanseprøve med sikte på å oppnå kompetansebevis.
- Fagopplæring i skole er et tilbud til elever som ikke har fått læreplass. Disse elevene får opplæring i faget ved skolen i stedet for i en bedrift, og avslutter med å gå opp til fag- eller svenneprøve, normalt etter ett år.
- Fagbrev på jobb er en ordning for voksne som er i et arbeidsforhold. Ordningen gir mulighet til å få fag- eller svennebrev på grunnlag av allsidig praksis, realkompetansevurdering og opplæring kombinert med veiledet praksis i vanlig arbeid.¹
- Gjennomføringsresultat måler hvor stor andel av et elevkull som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert opplæringstid. Elevene på studieforberedende utdanningsprogram måles etter fem år, mens yrkesfagelevenes fullføringsgrad måles etter seks år.
- Ordinær progresjon er definert som overgang til et programområde på et høyere nivå. Elevene som ikke har progresjon har enten gjort omvalg, har repetisjon på samme nivå eller er ute av videregående opplæring.

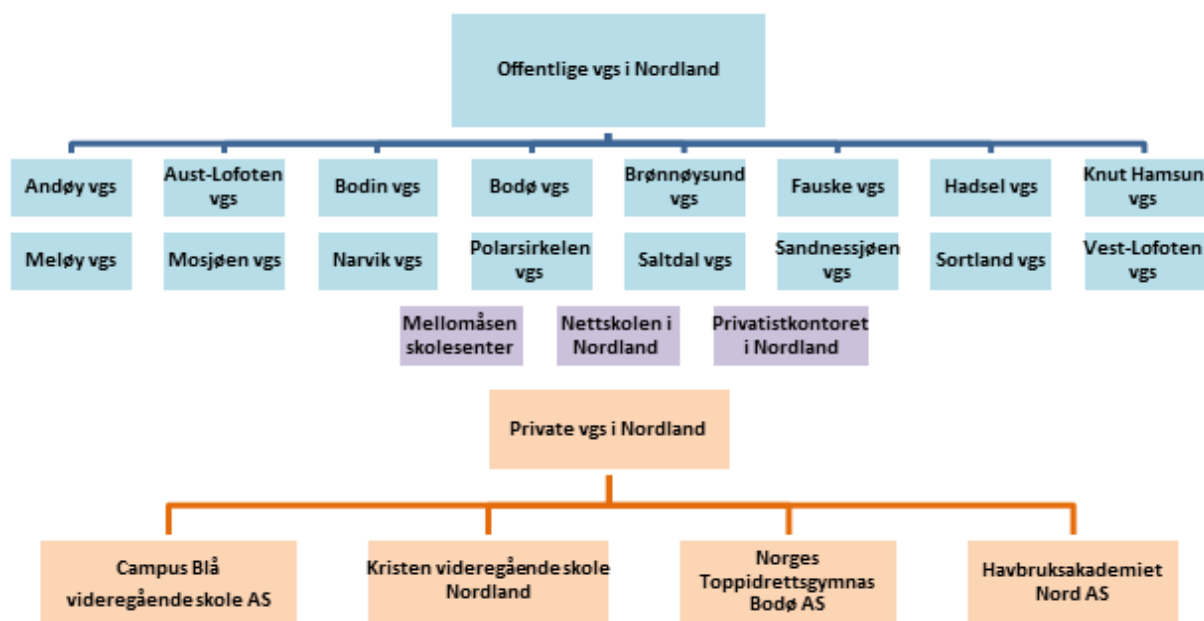
På lik linje med praksisen til Utdanningsdirektoratet, blir personvernforordningen tatt i betraktning. For å unngå muligheten for identifisering, vil noen tall bli anonymisert i denne rapporten. Dette gjelder spesielt grupper med et lite antall elever i utvalget, hvor resultater ikke vil bli publisert.

¹ Utdanningsdirektoratet

1. Videregående skoler

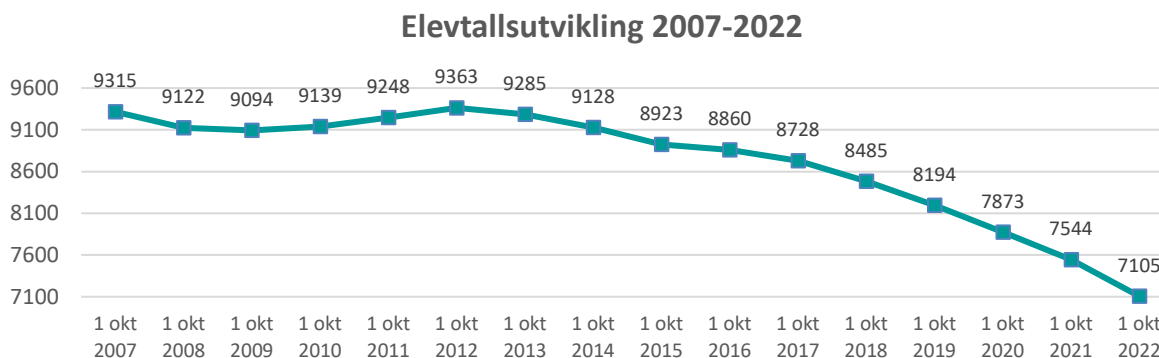
I Nordland for skoleåret 2022-2023, var det til sammen 16 offentlige ordinære videregående skoler og 4 private videregående skoler. Andelen elever som går på private videregående skoler i Nordland er kun 3 prosent, men denne andelen har økt de siste årene. Denne rapporten beskriver de offentlige videregående skolene i Nordland. I tillegg til de ordinære videregående skolene har Nordland fylkeskommune også Mellomåsen skolesenter (MSS), som har ansvar for videregående opplæring til pasienter ved Nordlandssykehuset, Valnesfjord Helse- og beboere ved Bodø behandlingssenter. Dessuten har man Nettskolen i Nordland som gir muligheten for nettstøttet opplæring innenfor flere fagområder, hovedsakelig er det voksne deltakere som er målgruppen for tilbudet med noen unntak.

Figur: Videregående skoler i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet, Registreringshåndbok, <https://www.nfk.no/>)

1.1 Elevtallsutvikling

I Nordland var det totalt 7105 elever som gikk på de offentlige videregående skolene i løpet av skoleåret 2022-2023. Dette tilsvarer en reduksjon på omtrent 24 prosent, eller nesten 2200 færre elever, sammenlignet med toppåret 2012-2013. Hovedårsaken til denne nedgangen er lavere fødselstall i fylket. Antall elever i Nordland har vært synkende siden 2012.

Figur: Elevtallsutvikling i Nordland, 2007-2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

De siste årene har andelen ungdommer som starter i videregående opplæring samme år som de går ut av grunnskolen, vært stabil på rundt 97 prosent. Antallet elever er høyest på VG1 og lavest på VG3. Dette henger sammen med at yrkesfagelevne normalt går ut i lære etter VG2.

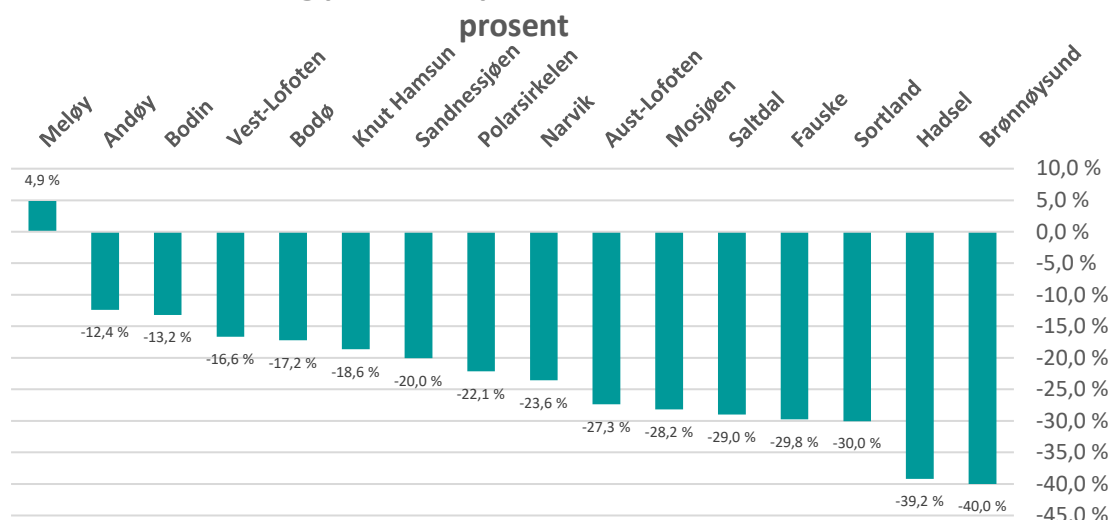
	VG1	VG2	VG3
Studieforberedende utdanningsprogram	1 123	1 073	1 592
Påbygg etter yrkesfaglig vg2			89
Påbygg etter oppnådd yrkeskompetanse			321
Yrkesfaglige utdanningsprogram	1 739	1 443	137
Alle utdanningsprogram	2 862	2 516	1 729

Tabell: Antall elever i videregående skole i Nordland, 2022–2023 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Den langsiktige nedgangen i elevtall skyldes ikke bare mindre ungdomskull, men også andre faktorer som spiller inn. En av årsakene er at opplæring for personer uten ungdomsrett i hovedsak organiseres i egne voksenopplæringstilbud. En annen faktor som fører til nedgangen i elevtall er at det gradvis blir flere elever som fullfører skoleåret og har normal progresjon til neste trinn, og dermed færre som må ta samme trinn om igjen. Videre er det flere elever som går på friskoler sammenlignet med tidligere.

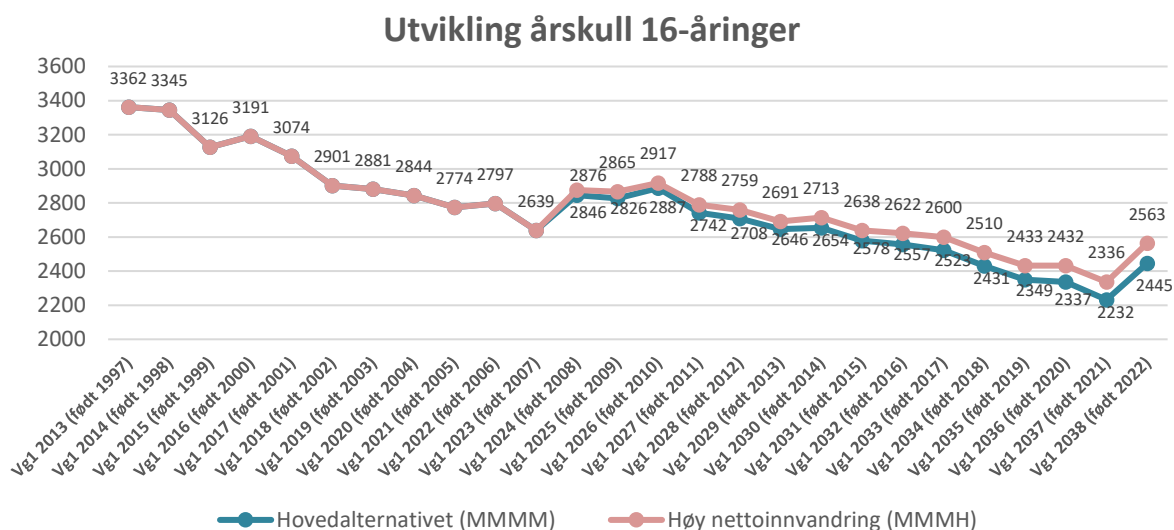
Det er viktig å påpeke at reduksjonen i elevtall har ulik innvirkning på de forskjellige skolene. Prosentvis er det Brønnøysund, Hadsel, Sortland og Fauske videregående skoler som har opplevd størst nedgang i antall elever. Variasjonene i elevtall har en større påvirkning på de mindre skolene i fylket.

Elevtallsutvikling per skole i perioden 2016-2017 - 2022-2023,

Figur: Elevtallsutvikling per skole i perioden 2016-2017–2022-2023, prosent (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

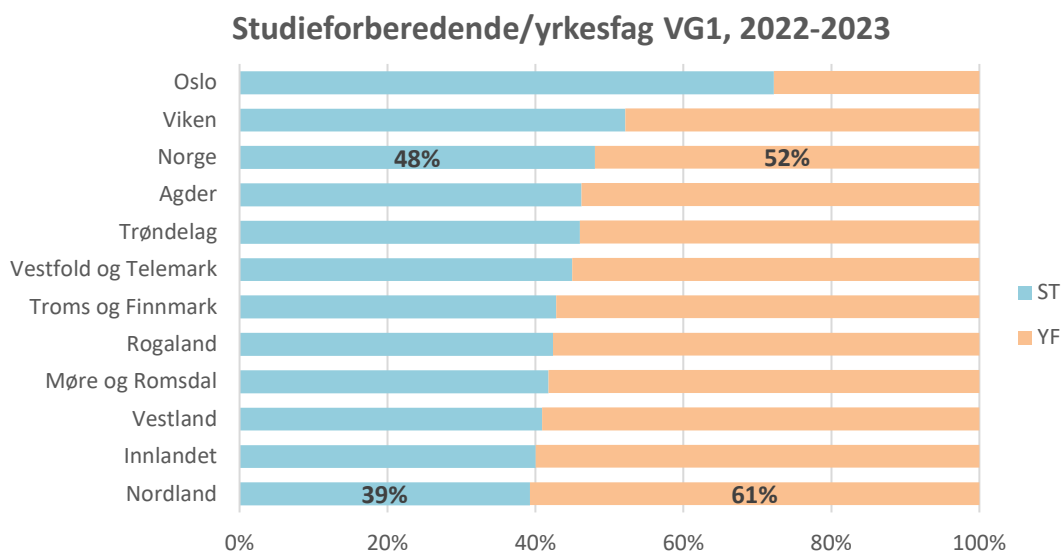
På lang sikt vil hovedtrenden være at antall elever i 16-årskullet vil fortsette å synke, men nedgangen vil avta i en periode fram til 2026. Det ser ut som høsten 2024 vil det komme flere VG1-elever enn i 2023. Dette vil få utslag på antall paralleller og tilbud og vil ha betydning for budsjettering for påfølgende år. I tillegg må man ta hensyn til den ekstra strømmen av flyktninger som startet i 2022, og dette gjør det utfordrende å forutse i hvilken grad elevtallet vil øke på kort sikt. Med den nye opplæringsloven som ble vedtatt sommeren 2023 som trer i kraft høsten 2024, innføres det nye rettigheter for elevgruppen. Dette vil også ha betydning for fremtidig elevtall.

Figur: Utvikling i årskull 16-åringer i Nordland (Kilde: SSB)

1.2 Valg av utdanningsprogram

Omtrent halvparten av elevene til VG1 velger yrkesfagstilbud, mens den andre halvparten velger studieforberevende nasjonalt. I Nordland ser situasjonen annerledes ut, ettersom hele 61 prosent av elevene velger yrkesfag, og dette er den høyeste andelen i hele landet.

Figur: Fordeling studieforberevende/yrkesfag på VG1 2022-2023 per fylke (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

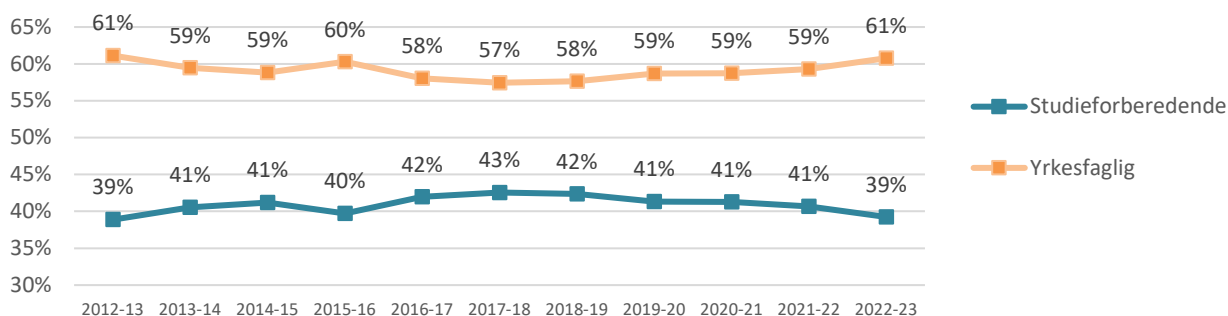
Elevene på studieforberevende utdanningsprogram går tre år på skole. Elever som fullfører studieforberevende, oppnår studiekompetanse, noe som gir grunnlag for opptak til universiteter og høyskoler. I 2022-2023 kunne elevene på VG1 velge mellom fem studieforberevende utdanningsprogram: Idrettsfag, Kunst, design og arkitektur, Medier og kommunikasjon, Musikk, dans og drama og Studiespesialisering.

Elever på yrkesfaglige utdanningsprogram går normalt to år på skole og blir deretter lærlinger i en bedrift i to år. Enkelte løp har tre år i skole, enten før eller uten påfølgende læretid. Etter fullført opplæring oppnår elevene fagbrev, svennebrev eller yrkeskompetanse, avhengig av hva slags løp de har fullført. Elever som begynte på VG1 skoleåret 2022-2023, kunne velge mellom ti yrkesfaglige utdanningsprogram: Bygg- og anleggsteknikk, Elektro og datateknologi, Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (nytt 2020-2021), Helse- og oppvekstfag, Håndverk, design og produktutvikling (nytt 2020-2021), Informasjonsteknologi og

medieproduksjon (nytt 2020-2021), Naturbruk, Restaurant- og matfag, Salg, service og reiseliv (nytt 2020-2021) og Teknologi og industrifag.²

Andelen elever som startet på et studieforbereende utdanningsprogram var på 39 prosent, noe som er på samme nivå som de siste årene.

Andel elever på VG1 yrkesfag og studieforbereende

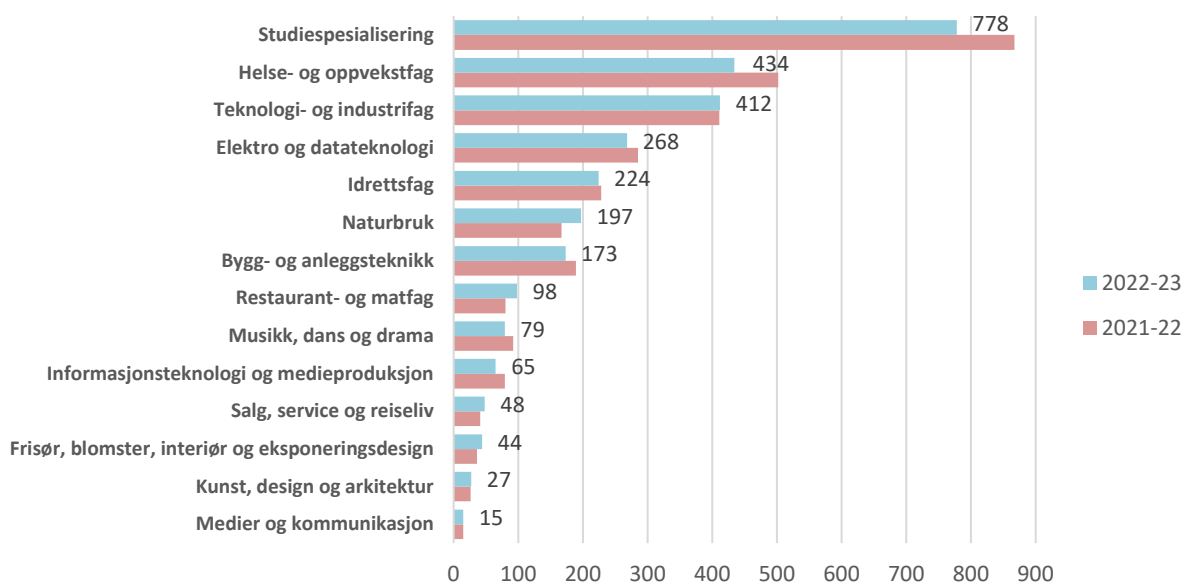

Figur: Andel elever på VG1 yrkesfag og studieforbereende (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Studiespesialisering er det største av de studieforbereende utdanningsprogrammene, med omtrent 27,2 prosent av elevene på VG1 som velger dette tilbudet. Dette er en lavere andel enn det nasjonale gjennomsnittet, som er 35 prosent. De øvrige studieforbereende utdanningsprogrammene har hatt et relativt stabilt elevtall.

Den langsiktige elevtallsnedgangen gjør seg også gjeldende for yrkesfaglige utdanningsprogram, men det varierer mellom de ulike utdanningsprogrammene. De siste tre årene har Naturbruk hatt en økning i antall søkere og vært et populært valg blant elevene. Bygg- og anleggsteknikk og Elektro og datateknologi har opplevd en nedgang i antall elever over tid. Andel elever på Helse- og oppvekstfag har gått ned med 13,5 prosent sammenlignet med fjoråret. De tre nye yrkesfaglige utdanningsprogrammene Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, Salg, service og reiseliv samt Informasjonsteknologi og medieproduksjon har vist seg å være litt mindre populære blant søkere enn det som var antatt.

Antall elever på VG1, 2021-22 og 2022-23

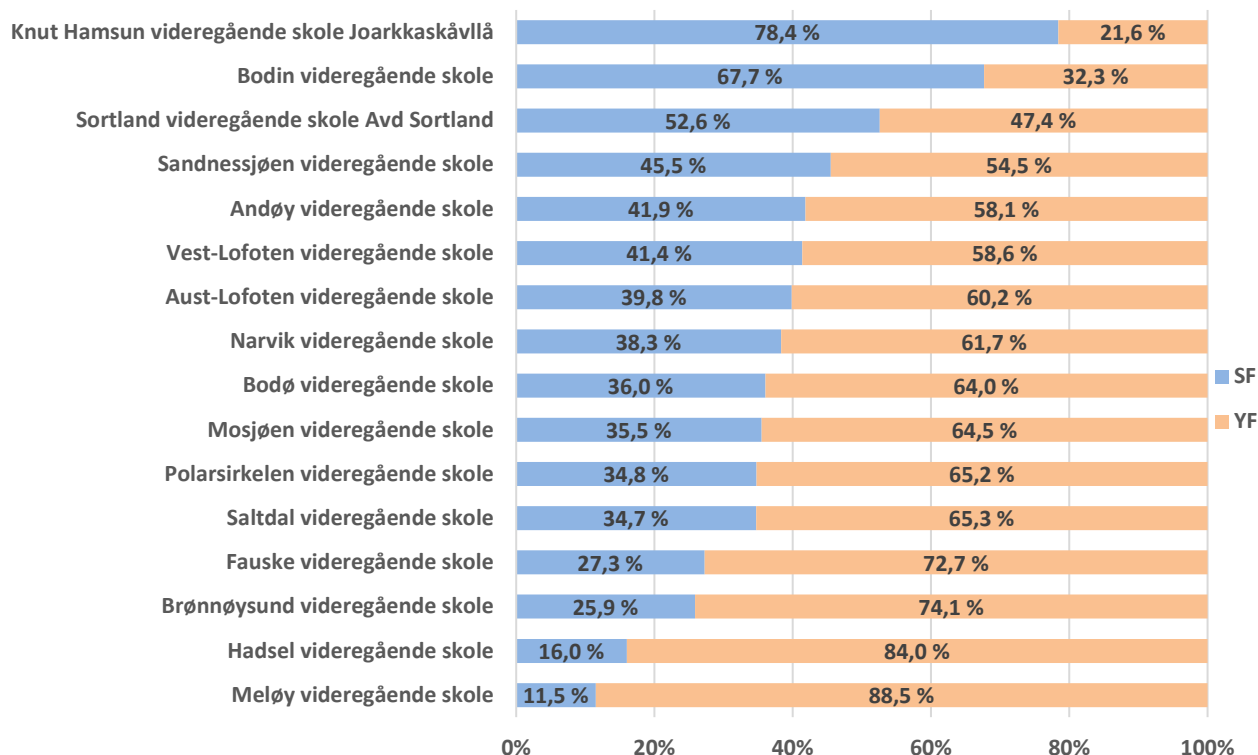

Figur: Antall elever på VG1 yrkesfag og studieforbereende (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

² Utdanningsdirektoratet

I Nordland varierer tilbudsprofilen til skolene betydelig. Noen skoler i Nordland har en stor overvekt av studieforbereidende tilbud, som for eksempel Knut Hamsun, Bodin og Sortland videregående skoler. Andre skoler har en mer tydelig yrkesfaglig profil (Brønnøysund, Meløy og Hadsel videregående skoler).

Fordeling studieforbereidende/yrkesfag på VG1 2022-2023 per skole

Figur: Fordeling studieforbereidende/yrkesfag på VG1 per skole, 2022-2023 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

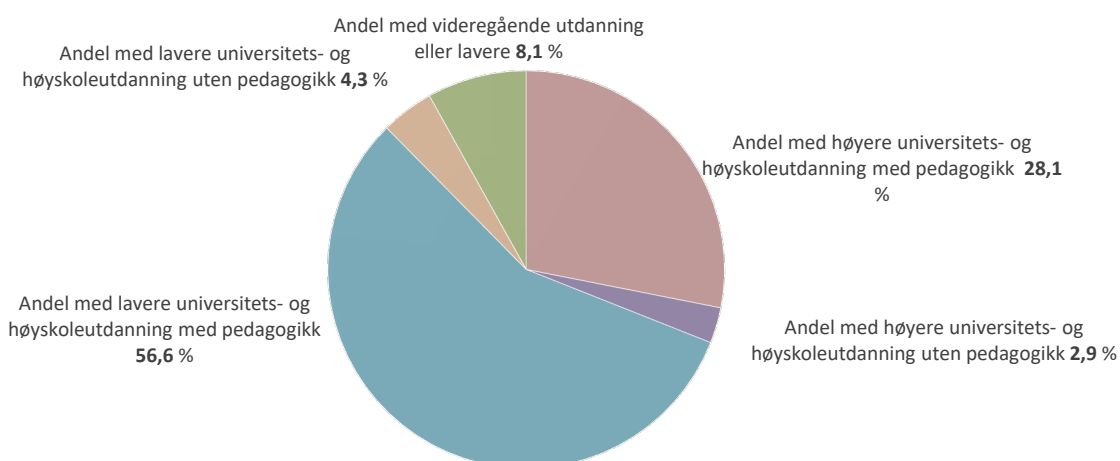
Studieforbereidende utdanningsprogram har en tendens til å score bedre enn yrkesfaglige utdanningsprogram på mange kvalitetsindikatorer som fullføringsandel, bestått skoleår, skoleårssluttere, osv. Dette er en gjennomgående trend som kan observeres på tvers av hele landet. Selv om situasjonen har endret seg i løpet av de siste årene, er det fortsatt betydelige forskjeller mellom studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram på flere områder.

1.3 Lærere i videregående skole

I skoleåret 2022-2023 jobbet det totalt 1363 lærere ved videregående skoler i Nordland. Som en følge av nedgangen i elevtallet, har også antall lærere i Nordland blitt redusert. Samtidig har andelen lærere med pedagogisk utdanning, som har høyere grad fra universitet eller høyskole (lektorkompetanse), økt.

84,7 prosent av lærerne ved videregående skoler i Nordland i skoleåret 2022-2023 hadde høyere utdanning innen pedagogikk. Den store andelen av lærere med lavere grad fra universitet eller høyskole (adjunktkompetanse) kan skyldes at det er en stor andel yrkesfaglige studieretninger ved skolene. Yrkesfaglige studieretninger har ofte et større fokus på praktisk opplæring, og dermed kan det være mer relevant med lærere som har erfaring og kompetanse fra arbeidslivet innenfor faget. Totalt sett er det 8,1 prosent av lærerne i videregående opplæring i Nordland som ikke har utdanning på universitets- og høyskolenivå.

Lærere i videregående skole etter utdanningsbakgrunn, 2022-2023, Nordland

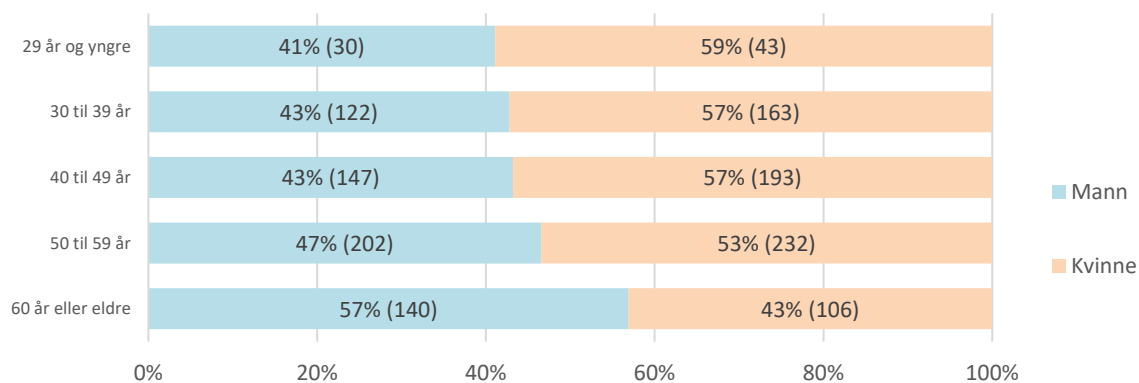

Figur: Lærere i videregående skole etter utdanningsbakgrunn i Nordland, 2022-23 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er en variasjon i lærernes utdanningsbakgrunn basert på alder, og utdanningsnivået er faktisk høyere blant de yngste lærerne enn blant de eldre. Dette kan skyldes at det har blitt stilt høyere krav til utdanning i senere år, og at de yngre lærerne har fullført sin utdanning i en tid da det var større søkelys på høyere utdanning innenfor pedagogikk.

Gjennomsnittsalderen for lærere i videregående skole er relativt høy i Nordland. Kvinneandelen blant lærere ved videregående skoler i Nordland er 53 prosent for alle aldersgrupper sett under ett. Imidlertid er det et flertall av menn blant de eldste lærerne.

Lærere ansatt i videregående opplæring i Nordland, 2022-2023

Figur: Lærere ansatt i videregående opplæring i Nordland, 2022-2023 (Kilde: SSB)

De 1363 ansatte lærerne fordeler seg på 1131 lærerårsverk. Gjennomsnittlig antall elever per årsverk for undervisningspersonale i Nordland fylkeskommune er 6,8 (landsgjennomsnittet er 8,8). Årsaken til den lavere lærertettheten kan knyttes til fag- og tilbudsstrukturen ved skolene. Antall elever som velger yrkesfaglige utdanningsløp er høyere i Nordland, og disse utdanningsløpene har mindre gruppestørrelser sammenlignet med studieforberedende utdanningsretninger. I Nordland er skolestrukturen desentralisert, og dette fører til at enkelte klasser, spesielt ved mindre skoler, har færre elever og dermed mindre belastning på undervisningspersonalet.

Videreutdanning og etterutdanning er viktige verktøy for å sikre at ansatte i videregående skole har relevant og oppdatert kunnskap og ferdigheter i sitt arbeid. Nordland fylkeskommune tilbyr ulike kurs og videreutdanningsprogrammer, slik at man kan utvikle seg faglig og bidra til å forbedre kvaliteten på undervisningen.

Videreutdanning

Videreutdanningsstrategien *Kompetanse for kvalitet 2016–2025* er en nasjonal satsing som gir lærere og ledere mulighet til faglig fordypning, og sikrer at lærere som underviser i videregående skole oppfyller kompetansekravene. Staten følger opp strategien med finansiering av de fleste studieplasser og tilskudd til vikarutgifter eller stipend til den enkelte lærer.

Det er en stor interesse blant de ansatte i skolene i Nordland for å videreutvikle seg faglig. Hvert år er det omtrent 100-120 søkere til ulike studier, og hvor om lag halvparten av søkerne blir prioritert til utdanning av skoleledelse og skoleeier. Skoleåret 2022-2023 har 49 lærere fullført ulike videreutdanninger innenfor strategien *Kompetanse for kvalitet*. De fleste studiene som har blitt gjennomført innenfor den strategien i Nordland har vært innenfor spesialpedagogikk, realfag og programmering. I tillegg har flere lærere fullført eller startet masterutdanninger innenfor ulike fagområder.

Lærere på yrkesfag har mulighet til å ta videreutdanning innenfor flere ulike studier spesielt tilpasset yrkesfagene. Skoleåret 2022-2023 var det totalt 15 søkere, 10 ble prioritert av skoleledelse/skoleeier, og har nå fullført studiene. Yrkesfaglærere uten pedagogisk kompetanse, har mulighet til å søke utdanningsstipend for å fullføre pedagogisk praktisk utdanning eller yrkesfaglærerutdanning. Høsten 2022 fikk 30 lærere fra ulike yrkesfaglige utdanningsprogram tildelt stipend.

I tillegg til de ulike studiene for lærere, har ledere med personalansvar og pedagogisk ansvar mulighet til å søke rektorutdanning. Hvert år får 10 ledere fra Nordland muligheten til å starte rektorutdanning.

Etterutdanning

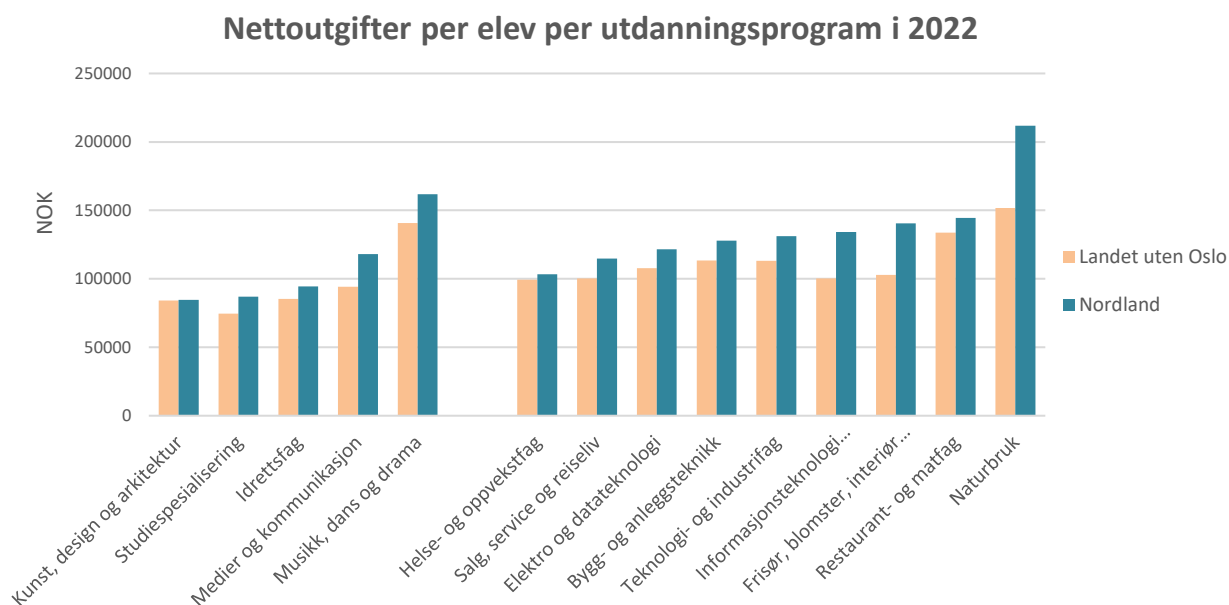
Skoleeier har ansvar for utvikling av kompetanse blant ansatte og ledere i skolene. Gjennom 3 ulike tilskuddsordninger for lokal kompetanseutvikling (*DEKOM-skole, DEKOM y-fag og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis*) er målet å øke kvaliteten gjennom styrket kollektiv kompetanse og kompetansetiltak basert på lokale behov. Tiltakene skal være organisert gjennom partnerskap med universitet eller høyskole og samtidig bidra til å styrke lærerutdanningen. Tilskuddsordningen for yrkesfagene gir større mulighet til å bruke andre kompetansetilbydere som fagskoler, bransjer og bedrifter.

Skoleeier i Nordland har inngått partnerskap med Nord universitet, og har gjennom flere år samarbeidet om kompetanseutvikling og kompetansetiltak. Alle skolene har egne veiledere fra universitetet som skal jobbe med kompetanseutvikling/-tiltak ut ifra skolenes egne behov og rammer satt av skoleeier. Både for skolene og veilederne fra Nord universitetet har denne måten å samarbeide på vært både ny og utfordrende, men gjennom forventningsavklaringer og større forståelse for ordningen har samarbeidet blitt styrket det siste året.

I tillegg til prosessen på hver enkelt skole har tilskuddsordningene gjort det mulig å igangsette flere ulike kompetansetiltak, av større og mindre omfang. Dette gjelder både i skoler, lærebedrifter og for prøvenemndsmedlemmer. På grunn av manglende kapasitet og kompetanse hos lokalt universitet, har en i enkelte tilfeller også sett nødvendighet og nytte av å inngå partnerskap med andre UH-miljø. Kompetansekartlegging, innmeldte kompetansebehov og søknader fra skoler og fagnettverk har dannet grunnlag for fordeling av midlene. For yrkesfagene er det i tillegg til ulike kompetansetiltak et ønske og behov for å få økt andelen hospiteringer ute i bransjer og bedrifter.

1.4 Ressursbruk

Driftskostnadene for undervisning varierer betydelig avhengig av utdanningsprogram. Gjennomsnittlig kostnad per elev for et utdanningsprogram i Nordland er 108118 kroner. Dette tallet inkluderer kostnader som er direkte knyttet til utdanningsprogrammet.

Figur: Nettoutgifter per elev per utdanningsprogram i Nordland, 2022 (Kilde: SSB)

I skoleåret 2022-2023 er det dyreste utdanningsprogrammet i Nordland Naturbruk, med en kostnad på over 21778 kroner per elev. Samtidig er kostnaden per elev for Studiespesialisering på 86852 kroner, som er en av de laveste blant alle utdanningsprogrammene. Hovedårsaken til forskjellen i kostnad per elev mellom yrkesfag og studiespesialisering skyldes i stor grad mindre gruppestørrelser på yrkesfag, noe som gjør at lønnsutgiftene per elev blir høyere i snitt.

Generelt sett er Studiespesialisering blant de billigste utdanningsprogrammene på grunn av høy klassestørrelse med opptil 30 elever per klasse, og muligheten til å undervise i store grupper også i programfag. Idrettsfag har utgifter til utstyr og aktiviteter, og en del programfagsundervisning foregår i grupper avgrenset til 15 elevplasser. Musikk, dans og drama har store utgifter per elev. Musikk har tradisjon for mye undervisning i små grupper eller individuelt, noe som gjør at dette tilbudet har høyere kostnader per elev enn andre studieforberedende program.

På yrkesfag er det behov for utstyr, materiell og infrastruktur, spesielt innen tilbudene Naturbruk og Teknikk og industriell produksjon. Dette fører til høyere kostnader per elev på disse utdanningsprogrammene. I noen fag er det nødvendig å undervise i mindre grupper på grunn av sikkerhetshensyn. Klassestørrelsen for de fleste yrkesfag er begrenset til 15 elever, og dette fører til høyere kostnader per elev på grunn av mindre gruppestørrelser. Uansett utdanningsprogram vil kostnadene per elev øke dersom det er mange klasser som ikke har fullt elevtall. Dette skyldes at det er faste kostnader som må fordeles på færre elever i en klasse.

For de fleste utdanningsprogrammene har Nordland høyere utgifter per elev enn landsgjennomsnittet. På grunn av en mer spredt skolestruktur med flere små skoler og skolesteder enn mange andre fylkeskommuner, er skolene i Nordland noe dyrere å drive. Elevtallet per lærerårsverk er lavere i Nordland enn ellers i landet. En god del klasser med færre elever opprettes hvert år for at ungdom i alle deler av fylket får best mulig opplæringstilbud særlig med hensyn til søkers tilbudsønske og lokalisering av dette.

1.5 Gjennomføring

Et av hovedmålene for grunnopplæringen i Norge er at alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal fullføre videregående opplæring med kompetanse som kan verdsettes for videre studier eller gi inntreden i arbeidslivet. Fullføring defineres som å gjennomføre og bestå alle trinn i videregående opplæringsløp med vitnemål. Det er også mulig å fullføre med delkompetanse.

Fullføringsandelen i videregående opplæring er blitt stadig viktigere for et arbeidsliv som stadig etterspør arbeidskraft som enten har utdanning fra universitet eller høyskole, eller er faglært. Uten fullført videregående opplæring risikerer unge å møte betydelige problemer med å oppnå stabil tilknytning til arbeidslivet.

Graden av gjennomføring kan måles på to ulike måter:

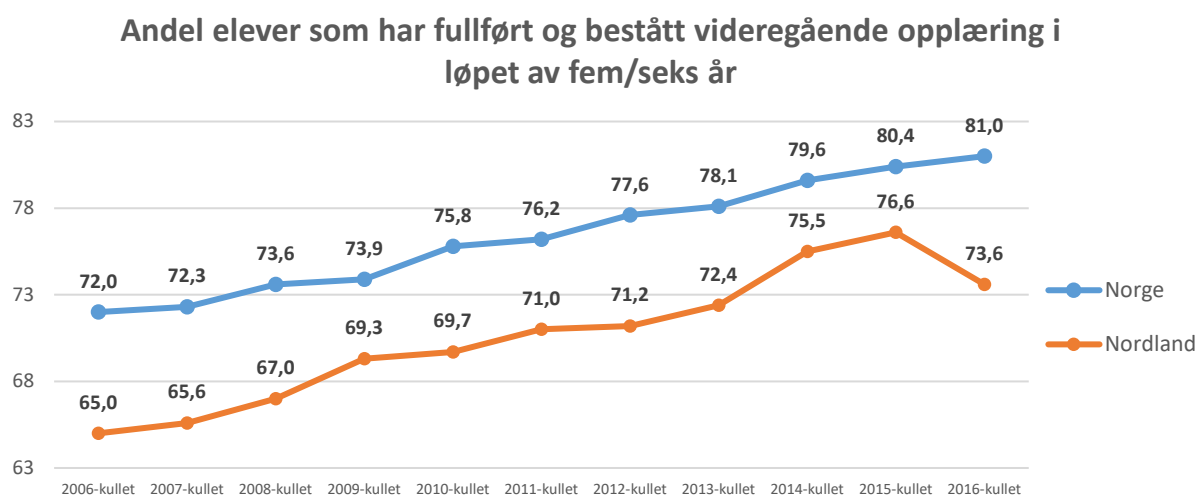
1. Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år - et mål på utdannings-systemets effektivitet, som beskriver hvor stor andel av elevene har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse i løpet av de fem/seks første årene etter at de begynte i videregående opplæring.
2. Fullført og bestått per skoleår - andelen elever som fullfører og består skoleåret regnes med utgangspunkt i antall elever registrert ved skolene det aktuelle skoleåret, som følger et normalt opplæringsløp med fullført og bestått i alle fag som mål.

Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år

Fullføring er et mål på resultatet av opplæringen etter normert opplæringstid pluss to år og gjelder elevene som begynner i videregående opplæring for første gang et gitt år. I denne tilstandsrapporten presenteres elevkullet som begynte i videregående opplæring høsten 2016.

Indikatorerne som brukes i dette kapitlet beskriver resultatet av opplæringen for ungdomskull som begynte i videregående opplæring for første gang, fem år etter at de begynte i VG1 for studieforberedende løp og seks år etter for yrkesfag.

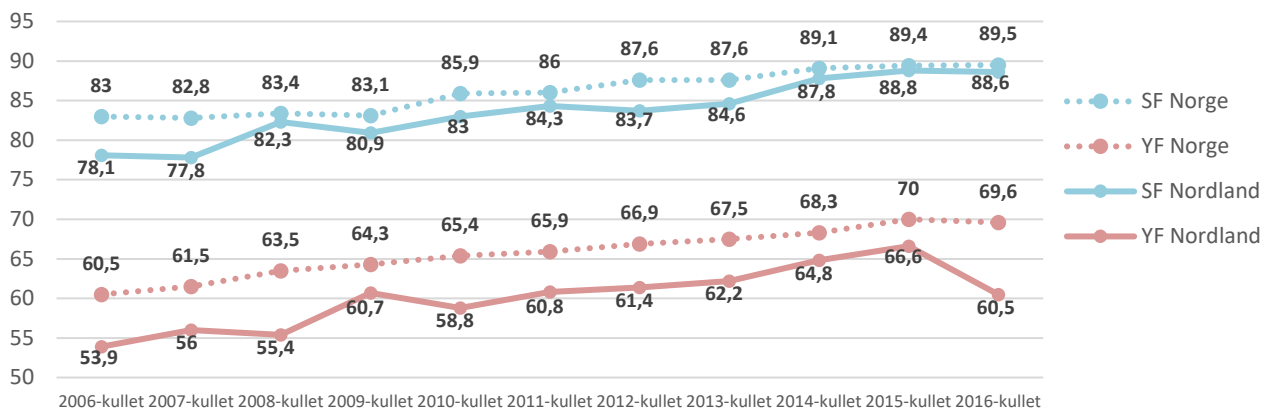
Figuren under viser at Nordland fylkeskommune hadde en gjennomføringsprosent på 73,6 for elevkullet som startet i 2016. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra forrige år og samtidig en differanse på 7,4 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. Det kan være forskjellige faktorer som har påvirket gjennomføringsprosenten, inkludert konsekvenser fra pandemiårene.

Figur: Andel elever som har fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem/seks år
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

De resterende 26,4 prosent av elevene fordeler seg på tre grupper: de som fortsatt er i videregående opplæring, de som har gjennomført VG3 eller tatt fagprøve, men ikke bestått, og de som har sluttet underveis. Disse tre gruppene er de nasjonale myndighetenes fokus når det gjelder andelen elever som ikke fullfører videregående opplæring.

Andel elever som har bestått videregående opplæring i løpet av 5-6 år, etter utdanningsretning

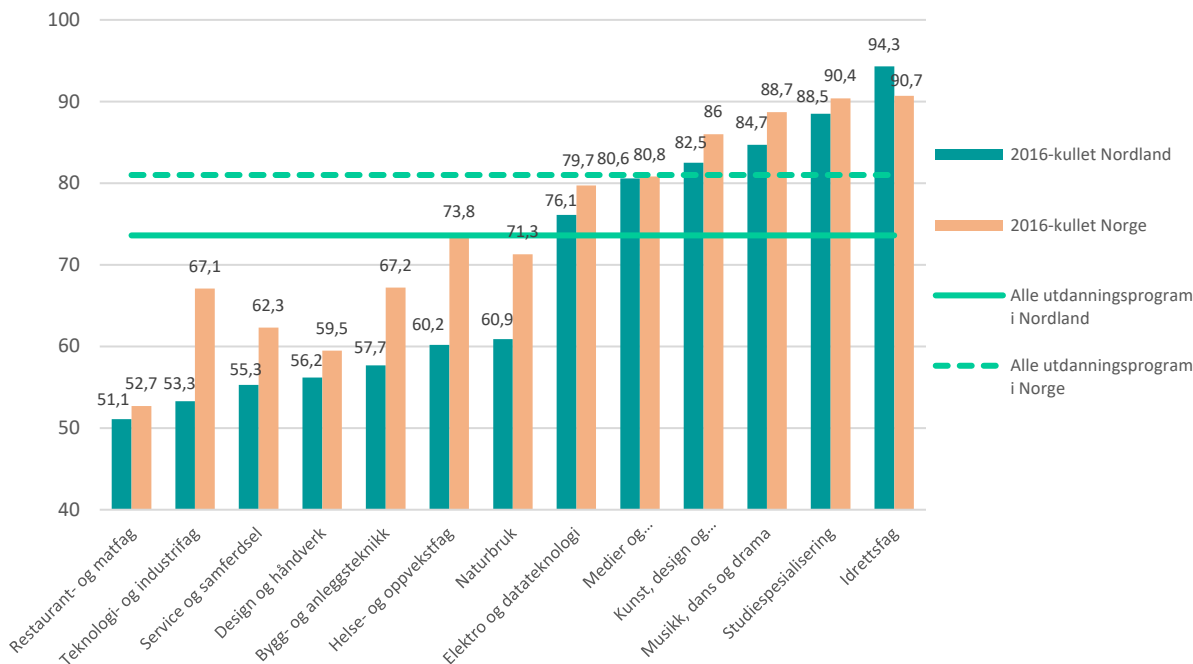
Figur: Andel elever som har bestått videregående opplæring i løpet av 5-6 år, etter utdanningsretning (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

I løpet av fem år fullførte 88,6 prosent av elevene som startet i et studieforbereende utdanningsprogram i 2016. Av de elevene som begynte i yrkesfaglige utdanningsprogrammer, fullførte kun 60,5 prosent utdannelsen i løpet av seks år. Det er en forskjell på 28,1 prosentpoeng mellom fullføringsprosenten til de to studieretningene.

Fullføringsandelen er betydelig høyere for studieforbereende enn for yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Idrettsfag og Studiespesialisering er de utdanningsprogrammene med høyest fullføringsgrad, og dette har vært tilfelle over en lengre periode. Nordland har en høyere andel elever på yrkesfaglige utdanningsprogram enn nasjonalt. Fullføringsandelen varierer også mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene, fra 76,1 prosent på Elektro og datateknologi til 51,1 prosent på Restaurant- og matfag.

Etter 2006 har det vært en tydeligere framgang på yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Økningen i Nordland skyldes hovedsakelig at flere yrkesfagelever fikk læreplass. Siden Nordland har en overvekt av elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer, er det positivt at det har vært en stor framgang for denne elevgruppen. Det var imidlertid en reduksjon på 6,1 prosentpoeng i gjennomføringen av yrkesfaglige utdanningsprogrammer fra 2015-kullet til 2016-kullet. Andelen fullførte elever i Helse- og oppvekstfag og Teknologi- og industrifag hadde en spesielt stor nedgang på over 10 prosentpoeng.

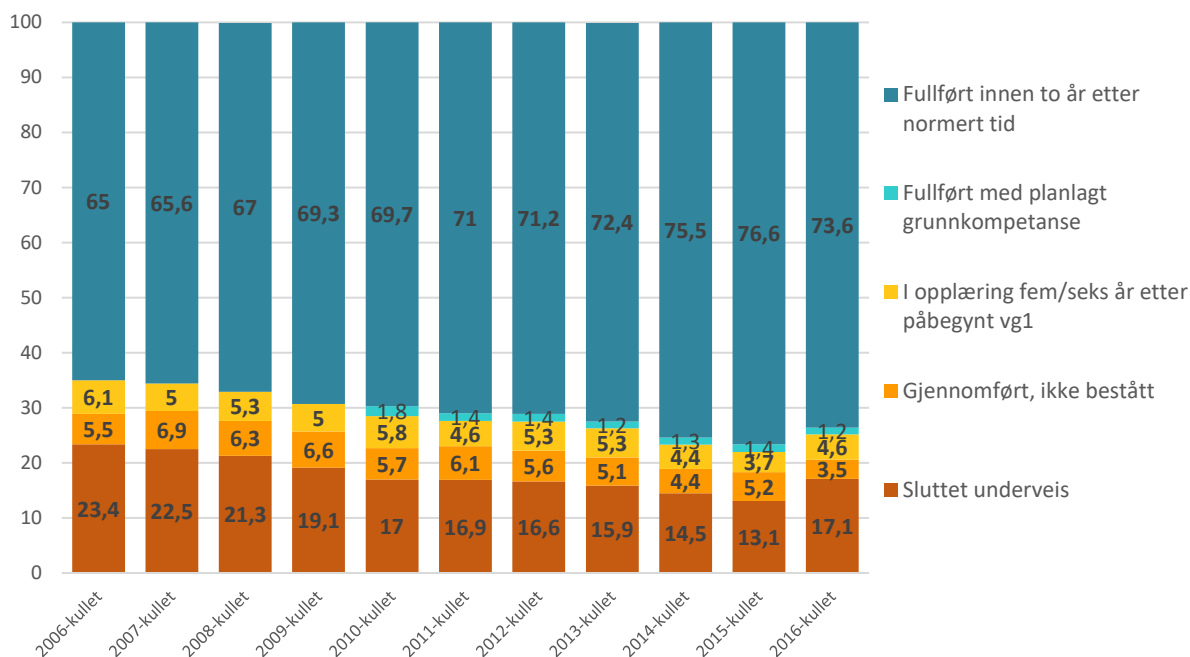
Andelen av 2016-kullet som har fullført videregående opplæring innen to år etter normert tid, prosent

Figur: Andel av 2016-kullet som har fullført videregående opplæring innen to år etter normert tid, prosent (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

De røde sektorene i figuren nedenfor viser andelen elever og lærlinger som har avbrutt opplæringsløpet. Det er en betydelig reduksjon i andel elever som sluttet underveis i opplæringsløpet fra 2006-kullet til 2016-kullet. Imidlertid var det en økning på 4 prosentpoeng i frafall fra 2015-kullet til 2016-kullet. Den gule sektoren viser at 4,6 prosent av ungdommene trenger mer enn fem/seks år for å fullføre utdanningen. Den oransje sektoren viser at 3,5 prosent av elevene har gjennomført utdanningen, men ikke bestått.

Gjennomføringsresultat - utvikling i Nordland

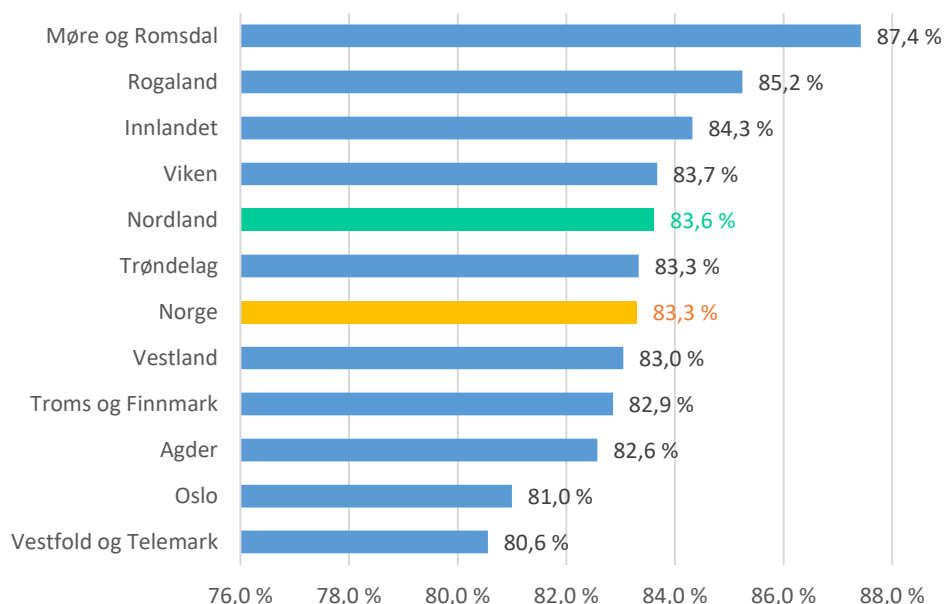

Figur: Gjennomføringsresultat – utvikling i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Fullført og bestått per skoleår

Skoleårsfullføring er en viktig indikator som forteller hvor stor andel av elevene som fullførte og fikk bestått karakter i alle fag og på alle eksamener. Den gir kjennskap til nyere data for både skolene og skoleeier for å kunne ta grep dersom utviklingen går i feil retning.

Andel fullført og bestått per fylke i 2022-2023

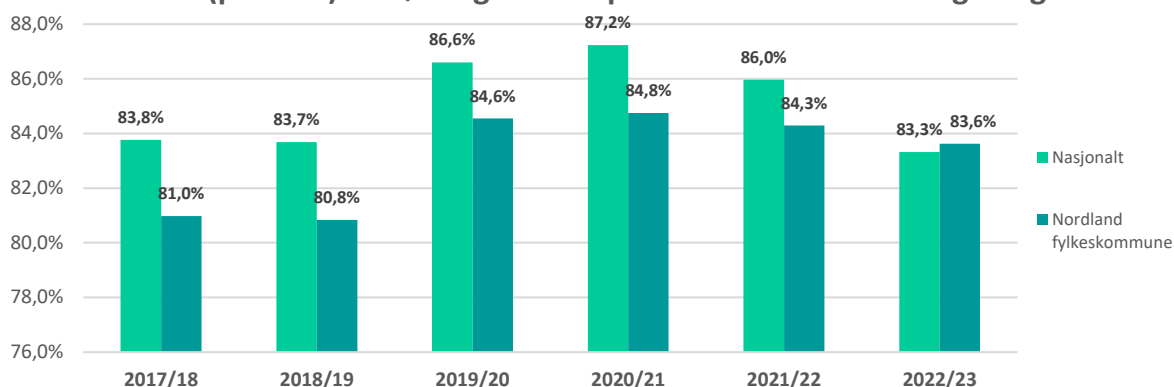

Figur: Andel (prosent) fullført og bestått per skoleår per fylke (Kilde: Qlik Sense)

Gjennomføringsandelen per skoleår i Nordland er blant de fem beste sammenlignet med andre fylker, og den er høyere enn landsgjennomsnittet.

Neste figur viser utviklingen i Nordland fylkeskommune og i Norge de siste årene når det gjelder andelen elever som fullfører og består per skoleår.

Andel (prosent) fullført og bestått per skoleår i Nordland og Norge

Figur: Andel (prosent) fullført og bestått per skoleår i Nordland og Norge (Kilde: Qlik Sense)

Gjennomføringsandel per skoleår i Nordland i 2022-2023 har hatt en nedgang på 0,7 prosentpoeng sammenlignet med året før, men den ligger likevel 2,6 prosentpoeng over resultatet fra 2017-2018. Det har vært en tilsvarende utvikling på landsnivå med en nedgang på 2,7 prosentpoeng fra skoleåret 2021-2022. Nordland ligger 0,3 prosentpoeng over landsgjennomsnittet på denne indikatoren.

Resultatene for VG2 og VG3-trinnet skilte seg litt ut i skoleåret 2022-2023. Det var en nedgang både på studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Fullføringsandelen i

skoleåret 2022-2023 varierer mellom de ulike utdanningsprogrammene, fra 92,6 prosent på Idrettsfag til 60,9 prosent på Salg, service og reiseliv.

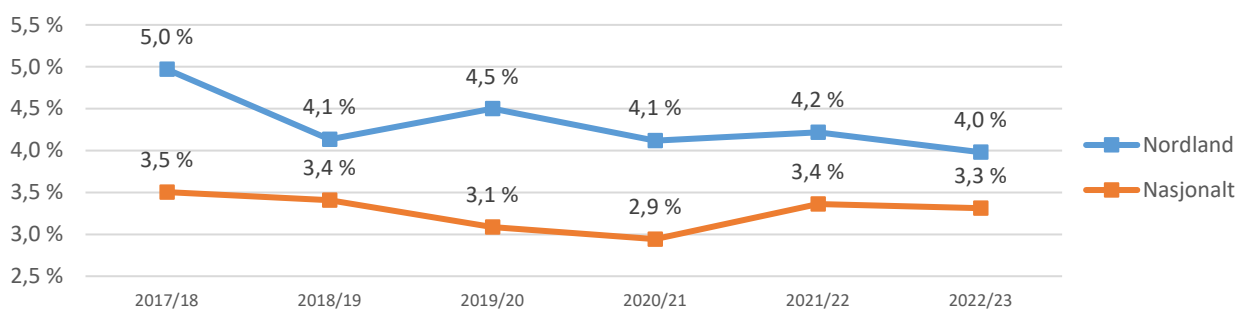
Tall på skolenivå har en tendens til å variere mye fra år til år, spesielt når det gjelder små skoler. Tilfeldige omstendigheter kan gi relativt store utslag på små skoler, derfor er det viktig å se på utviklingen over tid. Gjennomføringsandelen per skole har utjevnet seg over tid, noe som har ført til mindre forskjeller mellom skolene.

1.6 Skoleårssluttere

Skoleårssluttere er elever som slutter på skolen i løpet av skoleåret. Indikatoren 'sluttet i løpet av skoleåret' gir viktig styringsinformasjon til skole og skoleeier. Den kan gi en indikasjon på mulig frafall, men det er viktig å være oppmerksom på at en betydelig andel av disse elevene tar en pause og begynner på skolen igjen neste høst.

I Nordland har det vært en langvarig nedgang i både andel og antall skoleårssluttere. I skoleåret 2022-2023 var andelen på kun 4 prosent.

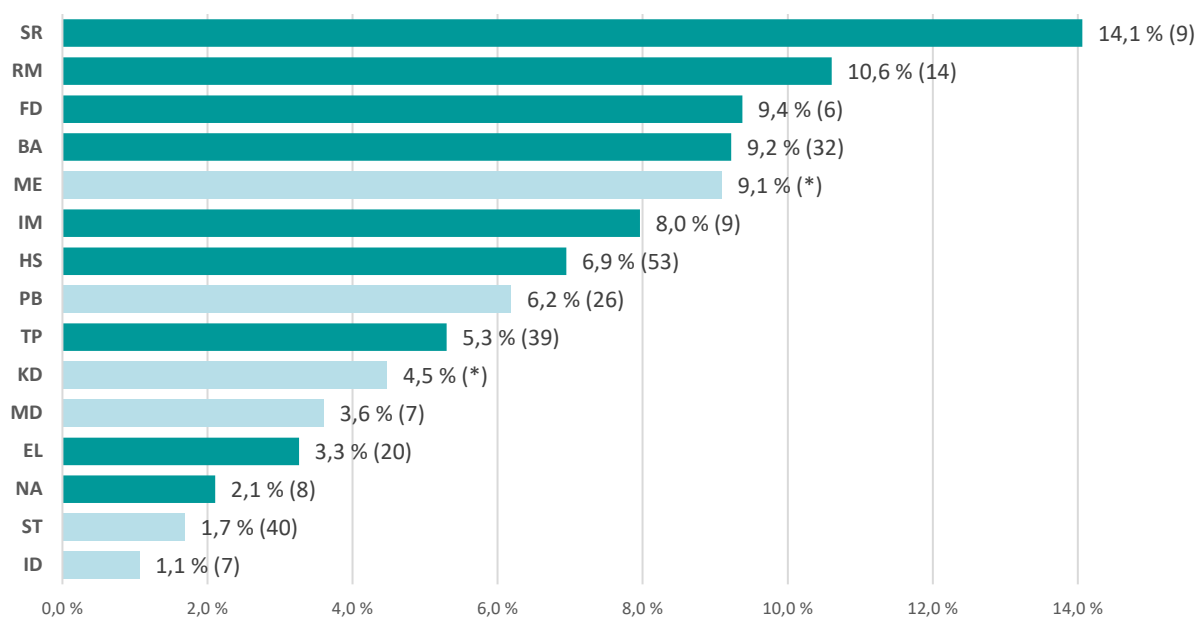
Andel elever som har sluttet i løpet av skoleårene 2017-18 - 2022-23

Figur: Elever som har sluttet i løpet av skoleårene 2017-18 – 2022-23 i Nordland og Norge (Kilde: Qlik Sense)

Det er betydelige forskjeller mellom utdanningsprogrammene når det gjelder andelen skoleårssluttere. De studieforberedende programmene, spesielt de to største - Studiespesialisering og Idrettsfag, har en lav andel elever som slutter på skolen.

Andel skoleårssluttere per utdanningsprogram 2022-23

Figur: Andel skoleårssluttere per utdanningsprogram (Kilde: Qlik Sense)

Blant yrkesfagene har Elektrofag og Naturbruk en lav andel skoleårssluttere. På utdanningsprogram med få elever kan det være store variasjoner fra år til år, dette gjelder flere yrkesfag.

Andelen skoleårssluttere er høyest på VG1 yrkesfag (6,6 prosent). Det er imidlertid verdt å merke seg at denne andelen har gått ned sammenlignet med fjoråret. De fleste yrkesfagelevne er godt motiverte for opplæringsløpet de har valgt, men det er også et mindretall som starter på videregående med færre grunnskolepoeng, mer uklare framtidsplaner og en svakere skolemotivasjon. Dette er noen av flere årsaker til at frafallet i løpet av skoleåret er høyere på yrkesfag enn på studieforbereende.

På VG2 er andelen skoleårssluttere vesentlig lavere, med 4,3 prosent på yrkesfag og kun 1,5 prosent på studieforbereende.

Skolene driver planmessig forebyggende arbeid for å hindre frafall. Dette inkluderer å skape et godt opplæringsmiljø hvor elevene er en del av det. Kontaktlæreren spiller en nøkkelrolle i forebygging av frafall, og skolene har etablert rutiner for hvordan kontaktlærere skal fange opp fravær. Disse rutinene inkluderer innkalling av elever i risikogruppen til elevsamtaler og oppfølgingssamtaler, samt samarbeid med foresatte til elever som ikke er myndige. Elev- og lærlingtjenesten spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

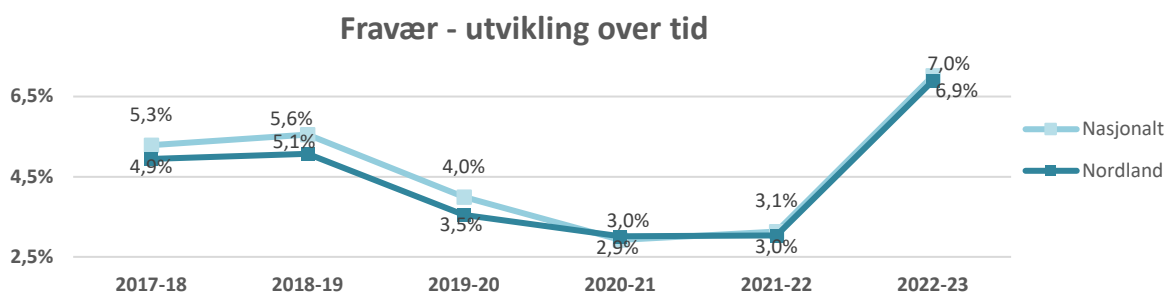
De skolene i Nordland som har færre sluttet enn fylkesgjennomsnittet har også en relativ høyere andel studieforbereende tilbud, mens mange skoler under dette gjennomsnittet har en overvekt av yrkesfagstilbud.

Elever kan slutte av ulike årsaker, og noen av disse kan være personlige årsaker og sykdom, feil valg av utdanningsprogram, stort fravær, fått arbeid eller læreplass, samt skolelei og manglende motivasjon.

1.7 Fravær

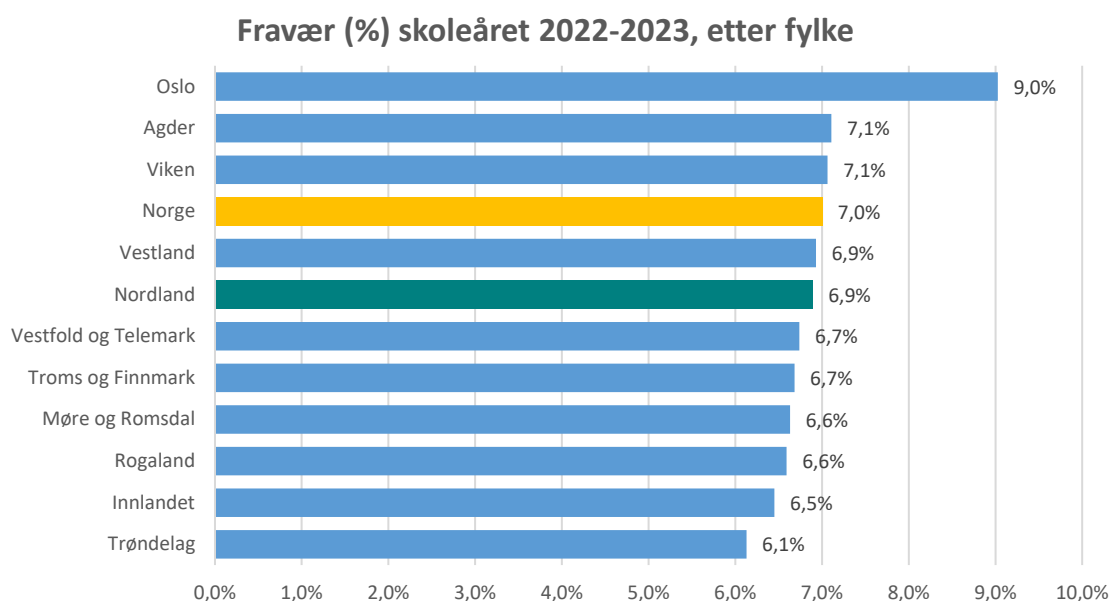
Alle elever skal møte opp og delta aktivt i opplæringen. Ifølge fraværgrensen vil en elev som har mer enn 10 prosent udokumentert fravær i timene i et fag, som hovedregel ikke ha rett til å få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i faget. Læreren vil heller ikke kunne sette slike karakterer. Det kan være mange grunner til at elever er mye borte fra skolen. Tidlig oppfølging av elever som har høyt fravær kan redusere antall elever som slutter på skolen.

Fraværsraten i både Nordland og nasjonalt har økt betydelig i skoleåret 2022-2023 sammenlignet med årene før Covid-19. Det er ikke helt sammenlignbart å se på unntaksårene i forhold til skoleåret 2022-2023. Dessuten er fraværsandelen på landsbasis er litt høyere enn i Nordland, 7 prosent i motsetning til 6,9 prosent. Økningen i fraværsandelen kan ha flere årsaker, og det er mulig at elevene ikke var vant til fraværsreglene etter pandemien, samt endringer i undervisningsmetoder og formater, økt bruk av digitale undervisningsverktøy, personlige og helsemessige årsaker blant elevene. Det er derfor viktig å ha en helhetlig tilnærming for å redusere fravær, som inkluderer å tilby støtte og oppfølging til elever som sliter med å tilpasse seg nye undervisningsformer og rutiner, samt å jobbe forebyggende for å unngå at fravær oppstår i utgangspunktet.

Figur: Fravær – utvikling over tid, % (Kilde: Qlik Sense)

Neste figur indikerer at alle fylkene opplevde høy fraværssandel i skoleåret 2022-2023. Når det gjelder denne indikatoren, befinner Nordland seg i midtsjiktet blant fylkene.

Figur: Fravær skoleåret 2022-2023, etter fylke (Kilde: Qlik Sense)

Høyt fravær er ofte et varsel om at elever kan komme til å avbryte opplæringen. I tillegg er tilstedeværelse og aktiv deltakelse i undervisningen viktig for læringsutbyttet, som igjen påvirker elevenes resultater og gjennomføringsgrad. Alle videregående skoler jobber kontinuerlig med å forebygge og følge opp elevers fravær.

1.8 Overgang til neste trinn

Overgangstall gir informasjon om hvordan ungdomskull beveger seg gjennom videregående opplæring. Økning i andelen med ordinær progresjon vil føre til en økt andel fullført og bestått.

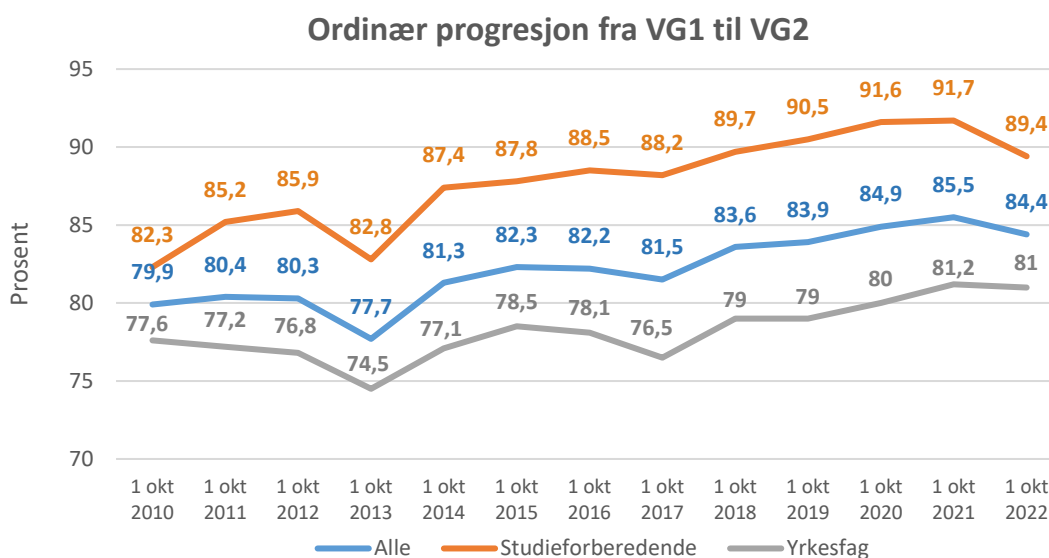
Overganger deles inn i to hovedkategorier, progresjon og ikke-progresjon, den siste med underkategorier:

- **Progresjon:** Majoriteten av elevene har progresjon, det vil si at de har overgang til et programområde på neste nivå.
- **Ikke-progresjon** innebærer at eleven ikke befinner seg på et høyere nivå skoleåret etter:
 - **Repetisjon** vil si at elevene befinner seg på samme programområde og nivå som året før. Dette kan skyldes at eleven har så dårlige resultat at de ikke fyller kriteriene for å bli tatt opp på neste nivå eller det kan bety at eleven har et planlagt toårig løp.

- **Omvalg** vil si at eleven har valgt et annet utdanningsprogram eller programområde på samme nivå som året før.
- **Ute av videregående opplæring** vil si at en som var elev 1 oktober ett år, ikke er registrert i opplæring på neste trinn hverken som elev eller lærling. Det kan enten være fordi eleven sluttet i løpet av skoleåret eller at eleven fullførte skoleåret, men ikke har begynt på neste trinn.

Høsten 2022 var 97,1 prosent av tiendeklassingene i Nordland registrert som elever, lærlinger eller lærekandidater i videregående skoler, mens landsgjennomsnittet var 97,7 prosent. Disse tallene er stabile, og endringene fra år til år er ubetydelige.

Progresjon mellom VG1 og VG2 – indikator som viser hvor mange av de som begynte på VG1, har progresjon til VG2 påfølgende skoleår.

Figur: Ordinær overgang fra VG1 til VG2 per utdanningsretning (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen elever som har gått videre fra både VG1 og VG2 har vist en nedgang i forhold til fjoråret.

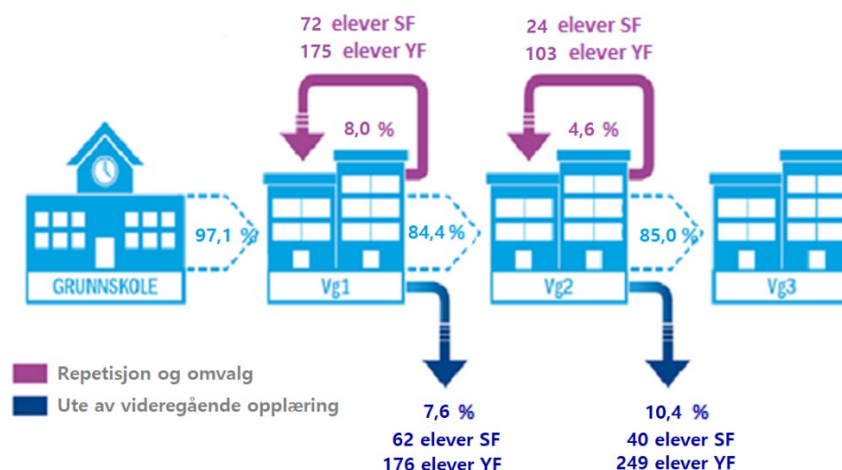
Studieforbereende utdanningsprogram har hatt en liten nedgang det siste året, men likevel har det store flertallet av elevene - ni av ti - hatt ordinær progresjon fra VG1 til VG2. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet for hele landet, som er på 91,7 prosent. Progresjonen på yrkesfag har også vist en liten nedgang, da 81,0 prosent av elevene hadde progresjon mot det nasjonale gjennomsnittet på 84,0 prosent.

I 2021 var det registrert 1850 yrkesfagelever på VG1. Slik fordelte de seg per 1 oktober 2022:

- Progresjon til VG2 1499 elever (= 81,0 prosent)
- Repetisjon samme VG1 68 elever (= 3,7 prosent)
- Omvalg nytt VG1 107 elever (= 5,8 prosent)
- Ute av opplæring 176 elever (= 9,5 prosent)

Frafall (ute av opplæring) allerede etter VG1 er urovekkende, tidlig frafall øker sannsynligheten for varig utenforskap. Risikoen for å havne utenfor arbeidslivet øker proporsjonalt med hvor tidlig en ungdom slutter i opplæringen. Derfor ligger det en stor gevinst i å fullføre så mange trinn som mulig, også for de som ikke klarer å fullføre og bestå hele det treårige løpet fram til vitnemål med studiekompetanse, yrkeskompetanse eller fagbrev.

Nedenstående figur gir en oversikt over progresjon og flyt gjennom opplæringsløpet, og viser overgangene og bevegelsene i 2022 med telledato 1. oktober:

Figur: Overganger i Nordland, 2022

Det er en betydelig andel elever som bruker lengre tid enn det som er normert. Totalt 247 elever valgte å gjenta VG1. Andelen elever som har falt fra mellom VG1 og VG2 var på 7,6 prosent. Antall yrkesfagelever som velger å repetere VG2 varierer litt, per 1. oktober 2022 var det 103 elever som valgte å gjøre dette. Det er gledelig å se at frafallet fra VG2 til VG3 er redusert, og i 2022 var det på 10,4 prosent, som tilsvarer 289 elever.

1.9 Karakterer

Skolen har som oppdrag å utvikle elevenes sosiale ferdigheter og faglige kompetanse. Dette kapitlet tar for seg de faglige resultatene og gir en oversikt over karakterer.

Elever får to ulike typer sluttvurderinger: standpunktkarakterer i alle avsluttede fag og eksamenskarakterer på et forskriftsfestet antall eksamener. Standpunktkarakteren skal gjenspeile elevens samlede kompetanse i faget ved avslutningen av opplæringen. Eksamenskarakteren skal uttrykke elevens kompetanse slik den framkommer på eksamensdagen. De fleste karakterene som brukes i denne rapporten for å beskrive det faglige nivået til elevene, er hentet fra Utdanningsdirektoratets statistikk for videregående skole.

Skoleåret 2022-2023 er det første skoleåret på flere år som ikke har vært direkte påvirket av pandemien, og hvor de fleste elevene har hatt en tilnærmet normal skolehverdag uten digital undervisning og andre tiltak. I tillegg er kompetansemålene i læreplanene, som standpunktkarakterene er basert på, endret med innføring av nytt læreplanverk. I hvilken grad dette har påvirket karakterene er vanskelig å si.

Skoleåret 2020-2021 var det første året med nye fag etter nytt læreplanverk – Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) og Kunnskapsløftet samisk 2020 (LK20S). Innføringen har skjedd trinnvis, slik at i 2022-2023 var første skoleår hvor alle trinn fulgte den nye læreplanen. Fordi det er nye læreplaner, må sammenligninger over tid gjøres med forsiktighet. I noen tilfeller kan det også være mer utfordrende, da ett fag i gammel læreplan er erstattet med flere nye fagkoder.³ Elever i videregående skole har for første gang på fire år hatt muligheten til å avlegge alle eksamener.

Gjennomsnittskarakteren i Nordland er noe høyere enn landsgjennomsnittet i flere fag, inkludert engelsk VG1 YF, matematikk 2P-Y og norsk VG2 yrkesfaglig. Samtidig er gjennomsnittskarakteren litt lavere i fag som engelsk VG1 SF, matematikk 1T og matematikk 2P sammenlignet med hele landet.

³ Utdanningsdirektoratet

Gjennomsnittlig karakter på skriftlig eksamen i utvalgte fellesfag, 2022–2023

Fag	Snittkarakter Norge	Snittkarakter Nordland	Antall elever
Engelsk vg1 SF	4,2	4,1	165
Engelsk vg1 YF	3,5	3,6	73
Matematikk 1P	2,7	2,7	39
Matematikk 1T	3,1	2,7	46
Matematikk 2P	2,8	2,7	218
Matematikk 2P-Y	2,7	2,9	222
Norsk, VG2 yrkesfaglig*	3,9	4	60
Norsk hovedmål, VG3 SF*	4,2	4,2	301
Norsk sidemål, VG3 SF	3,5	3,5	586

*Faget hadde skriftlig eksamen 22. mai og var derfor berørt av de tekniske problemene. Dette har ført til at flere elever har annullert sin eksamen, så antall eksamenskarakterer er lavere enn normalt.

Tabell: Gjennomsnittlig karakter på skriftlig eksamen i utvalgte fellesfag, 2022-23 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Elever har normalt anledning til å søke om å få annullert en eksamen dersom de mener det har skjedd en formell feil under gjennomføringen. På grunn av innloggingsproblemer på eksamen 22. mai 2023, ble det åpnet for at alle elever i videregående skole som ble berørt av dette kunne få mulighet til å annullere eksamen og få dispensasjon fra kravet til antall eksamener på vitnemålet. I Nordland valgte om lag 3 av 4 elever å annullere skriftlig eksamen i norsk hovedmål for studieforbereende.

Karakterer i utvalgte fag - eksamenskarakter

Man har valgt å se mer detaljert på studieforbereende utdanningsprogram, påbygging til generell studiekompetanse og yrkesfaglige utdanningsprogram.

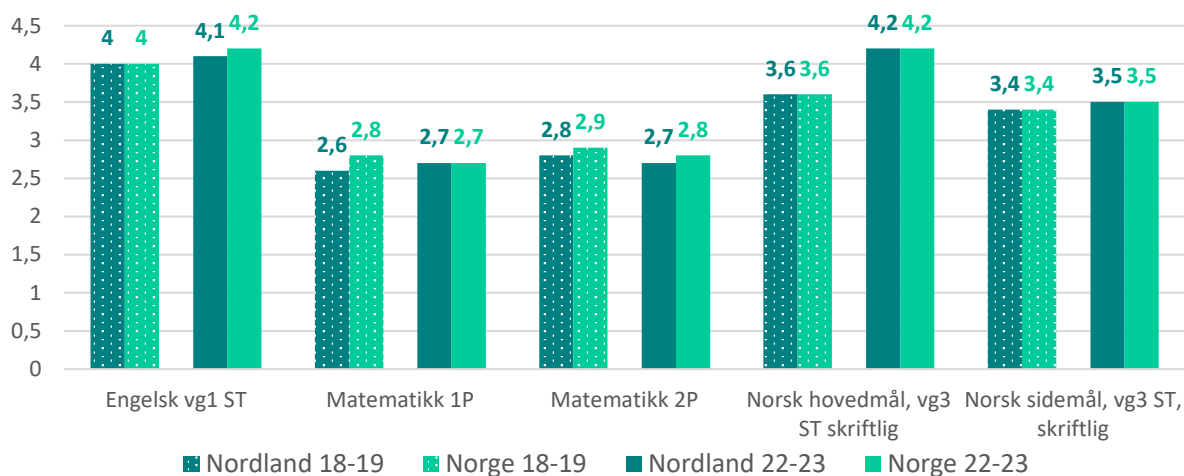
Forandring i oppgaveformat, sammensetningen av eksamensoppgaver og hvilke kompetansemål som testes, kan påvirke eksamenskarakteren. En endring i karakterer fra ett år til et annet betyr derfor ikke nødvendigvis at elevenes kompetanse har endret seg. Eksamensresultater er ikke egnet til å gi et fullstendig bilde av elevenes utvikling over tid.

Studieforbereende utdanningsprogram

På studieforbereende har elevene stor valgfrihet, og elevene på Studiespesialisering kan fordype seg enten i realfag eller i språk, samfunnsfag og økonomi. I gjennomgangen av resultater våren 2023 har man tatt med noen resultater både i fellesfag og i programfag for studiespesialisering.

I den første figuren finner man en oversikt over skriftlig eksamen i enkelte fellesfag. Elevene på studieforbereende avslutter engelsk og matematikk i første klasse, mange har også matematikk (2P) på VG2, og alle avslutter med norsk på VG3.

Eksamenskarakterer skriftlig eksamen, fellesfag på studieforbereidende, offentlige skoler

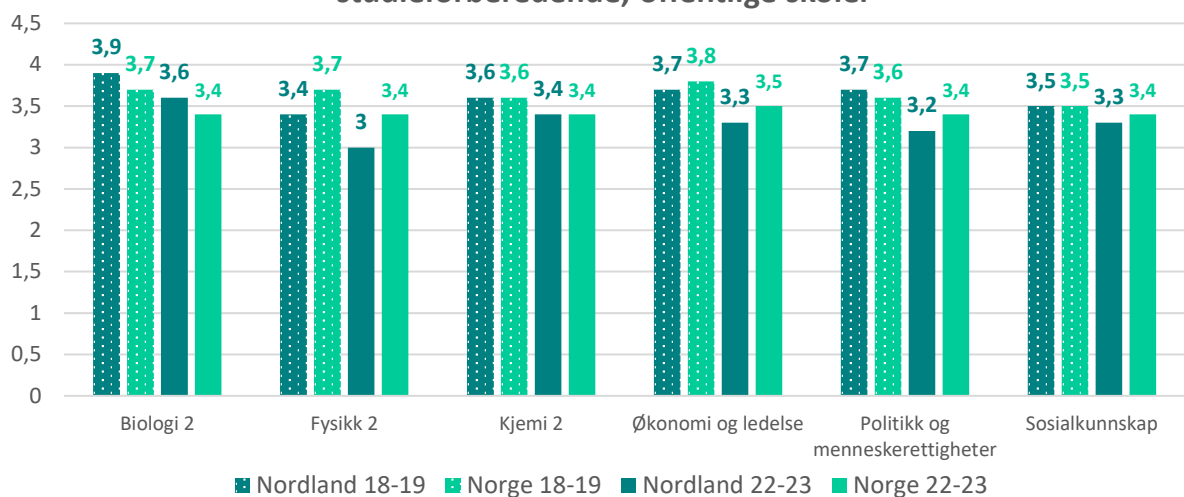

Figur - Eksamenskarakterer skriftlig eksamen, fellesfag på studieforbereidende, offentlige skoler
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Våren 2023 oppnådde nordlandselevne på VG1 gode resultater i engelsk, som lå litt under det nasjonale gjennomsnittet. I matematikk var fylkesresultatet likt nasjonalt snitt på VG1 (1P) og noe lavere på VG2 (2P). Norskarakterene på VG3 er på nasjonalt snitt både i hovedmål og i sidemål.

Det er vanligvis mer variasjon i resultatene fra skriftlig eksamen i programfag fra år til år. Det er umulig å spore noen entydige trender når man går inn og ser på utviklingen i enkeltfag. I 2023 lå Nordland på snitt i ett fag, under snitt i fire fag og over i ett fag.

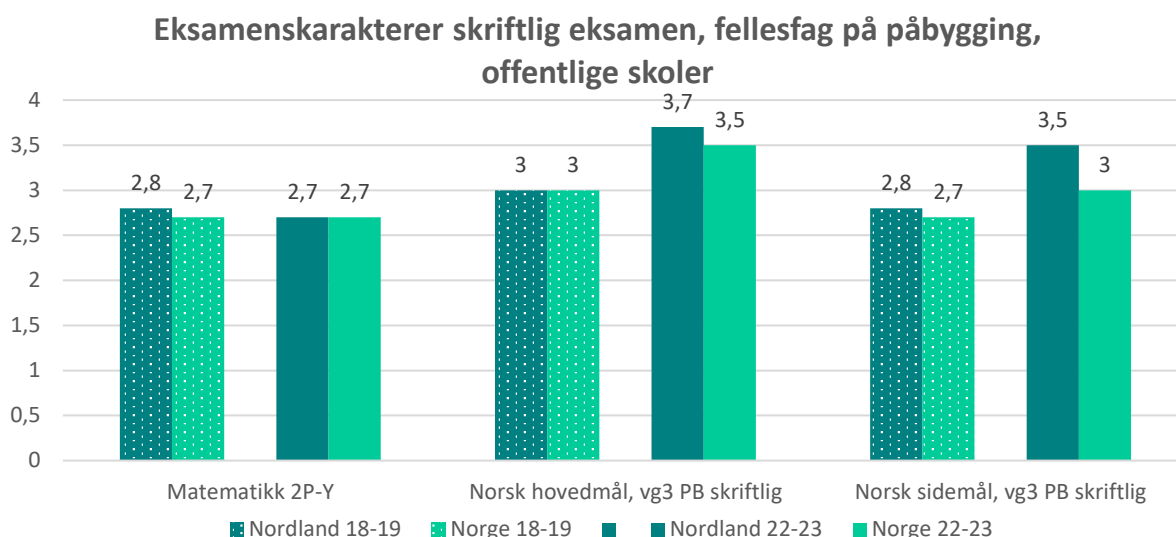
Eksamenskarakterer skriftlig eksamen, programfag på studieforbereidende, offentlige skoler

Figur - Eksamenskarakter skriftlig eksamen, programfag på studieforbereidende, offentlige skoler
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Påbygg til generell studiekompetanse

Påbyggingsåret er for mange elever et strevsomt år, og det består i hovedsak av undervisning i studiekompetansegivende fellesfag: norsk, historie, matematikk og naturfag. Resultatene i matematikk har vært på samme nivå som det nasjonale gjennomsnittet. Sett under ett var påbyggingsresultatene i 2023 litt over det nasjonale gjennomsnittet.

Figur - Eksamenskarakterer skriftlig eksamen, fellesfag på påbygging, offentlige skoler
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Yrkesfag

Elevene på yrkesfag har seks fellesfag fordelt på VG1 og VG2. Fellesfag utgjør en tredel av undervisningen. Alle læreplanene er identiske uavhengig av utdanningsprogram, men undervisningen skal yrkesrettes og gjøres relevant for elevene på utdanningsprogrammet:

- Engelsk (VG1)
- Kroppsøving (VG1 og VG2)
- Matematikk (VG1)
- Naturfag (VG1)
- Norsk (VG2)
- Samfunnsfag (VG2)

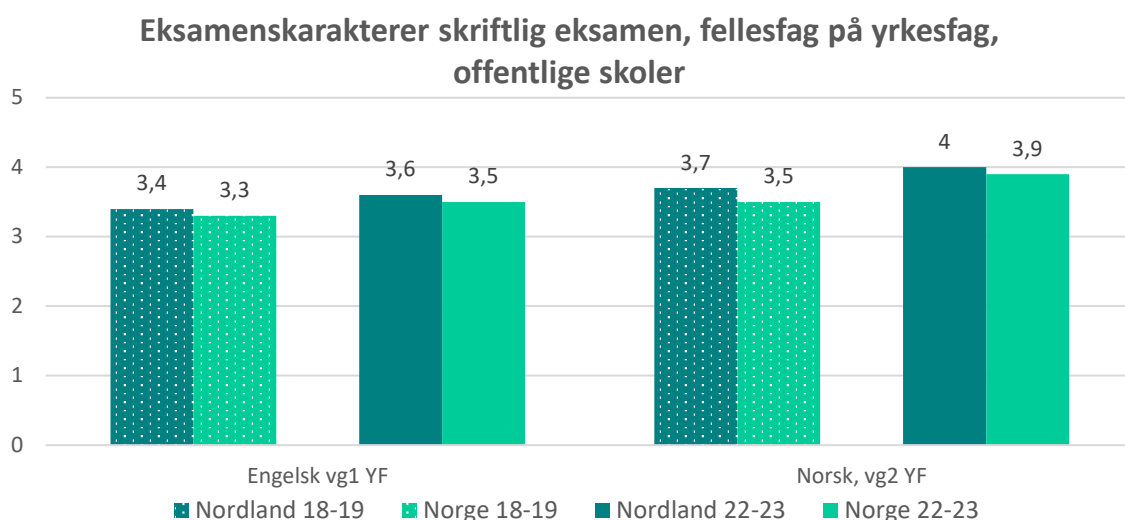
I engelsk, norsk og matematikk kan elevene trekkes ut til en sentralgitt skriftlig eksamen. Elevene kan også trekkes til lokalt gitt muntlig eller muntlig-praktisk eksamen i alle fellesfag foruten kroppsøving.

For eksempel, i engelsk har det vært svært god utvikling og framgang i karakternivået:

Figur – Eksamenresultater i engelsk skriftlig på yrkesfag, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det har i det hele vært positiv utvikling når det gjelder karakternivået i fellesfag på yrkesfag.

Figur - Eksamenskarakterer skriftlig eksamen, fellesfag på yrkesfag, offentlige skoler
(Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Yrkesfagelevne får standpunkt i programfag, og der er det ikke eksamen. Men alle har en obligatorisk praktisk tverrfaglig eksamen etter VG2 der elevens programfag inngår.

Karakteranalyse for fellesfag og utvalgte programfag – standpunktkarakterer

Standpunktkarakterene økte i mange av fagene under koronapandemien. Både i fjor og i år er det en liten endring i enkelte fag, men i mange fag er karakterer uendret.

I rapporten har man valgt å se på studieforbereende utdanningsprogram, påbygging til generell studiekompetanse og yrkesfaglige utdanningsprogram hver for seg.

Studieforbereende utdanningsprogram

Tabellene nedenfor viser karakterutviklingen i fellesfagene over de siste seks årene samlet for alle de studieforbereende utdanningsprogrammene i Nordland samt for noen utvalgte programfag fra de tre største studieforbereende utdanningsprogrammene: Studiespesialisering, Idrettsfag og Musikk, dans og drama. Utdanningsprogrammene Kunst, design og arkitektur og Medier og kommunikasjon tilbys også i fylket og inngår i karakterstatistikken for fellesfagene på studieforbereende utdanningsprogram, men tilbudene er for små til at det er mulig å hente ut karakterinformasjon for programfagene.

I tabellene nedenfor er standpunktkarakterene basert på nye læreplaner (LK20) merket med stjerne (*).

Fellesfag:**Standpunktkarakter, fellesfag, studieforbereidende - seks skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet, statistikk)**

Fag	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Engelsk VG1 SF	4,3	4,2	4,3	4,5*	4,5*	4,5*
Naturfag VG1 SF	4,2	4,2	4,2	4,2*	4,2*	4,3*
Matematikk 1P	3,5	3,5	3,6	3,7*	3,5*	3,6*
Matematikk 1T	4	3,9	4	3,9*	3,8*	3,9*
Fransk II	4,2	4,3	4,3	4,5	4,6*	4,6*
Spansk II	4,2	4,1	4,3	4,2	4,3*	4,3*
Tysk II	4,1	4,1	4,3	4,1	4,1*	4,1*
Matematikk 2P	3,6	3,7	3,8	3,8	3,7*	3,4*
Norsk hovedmål, VG3 SF, skriftlig	3,9	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1
Norsk sidemål, VG3 SF, skriftlig	3,7	3,9	4	4	4	3,9
Norsk, VG3 SF, muntlig	4,4	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
Historie VG3 SF	4,4	4,4	4,5	4,4	4,4	4,4

Tabell: Standpunktkarakter, fellesfag, studieforbereidende - seks skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Ut fra standpunktkarakterene på VG1 kan det se ut som at det har vært en økning i karakternivået i engelsk etter innføring av ny læreplan. I de øvrige fellesfagene på VG1 er det små endringer fra år til år. Også for fellesfagene på VG2 og VG3 har karakternivået vært svært stabilt i hele perioden med unntak av fransk II som har hatt en svært positiv utvikling de siste årene.

Programfag

Elever på studieforbereidende utdanningsprogram kan i varierende grad velge hvilke programfag de ønsker å fordype seg i. Elever på studiespesialiserende velger programområde etter VG1 og har da valget mellom å fordype seg enten i realfag eller i språk, samfunnsfag og økonomi. Tabellen nedenfor viser karakterutviklingen i noen av de mest vanlige programfagene på VG2 og VG3 Studiespesialisering samt noen få obligatoriske programfag på VG3 Idrettsfag og VG3 Musikk.

Fag	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Studiespesialisering						
Matematikk R1 (VG2)	4	4,1	4	4,1	4,1*	4*
Matematikk R2 (VG3)	4,5	4,1	4,3	4,1	4,2	4,1
Biologi 2 (VG3)	4,4	4,3	4,3	4,4	4,3	4,4
Fysikk 2 (VG3)	4,1	4,1	4	4,5	4,4	4,2
Kjemi 2 (VG3)	4,1	4,1	4,3	4,1	4,2	4,1
Internasjonal engelsk (VG2 LK06)	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3*	4,2*
Engelsk 1 (VG2 LK20)						
Sosialkunnskap (VG2)	4,3	4,1	4,5	4,6	4,4*	4,3*
Rettslære 2 (VG3)	4,2	4,4	4,7	4,7	4,4	4,5
Psykologi 2 (VG3)	4,2	4,3	4,4	4,5	4,4	4,3

Fag	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Idrettsfag						
Treningslære 2 (VG3)	4,1	4	4,1	4,5	4,2	
Aktivitetslære 3 (VG3)	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	
Musikk, dans og drama						
Instrument, kor og samspill (VG3)	5,1	5,2	5,3	5,1	5,3	5,1

Tabell: Standpunktkarakter, programfag, studieforberevende - seks skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

For de alle fleste programfagene i tabellen har karakternivået vært stabilt gjennom hele perioden med stort sett små endringer fra år til år og ingen tydelig trend. Unntaket er sosialkunnskap og rettslære 2 som hadde en tydelig heving av karakternivået for skoleårene 2019-2020 og 2020-2021, men der karakterene for 2021-2022 og 2022-2023 indikerer en justering tilbake mot nivået før koronaperioden. For psykologi 2 var trenden stigende fram til 2020-2021, men har gått litt tilbake i 2022-2023.

Gjennomsnittskarakterene gir ingen tydelig indikasjon på hvilken retning utviklingen har tatt blant elevene på studieforberevende utdanningsprogram, verken i fellesfag eller programfag.

Påbygg til generell studiekompetanse

Fag	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Norsk hovedmål	3,3	3,4	3,6	3,7	3,6	3,6
Norsk sidemål	3,1	3,2	3,5	3,5	3,4	3,3
Norsk muntlig	3,9	4,1	4,2	4,2	4,1	4
Historie	3,9	4	4,1	4,1	4,2	4,1
Naturfag	3,6	3,8	3,9	3,9	3,8	4
Matematikk 2P-Y	3,3	3,6	3,7	3,6	3,4	3,6

Tabell: Standpunktkarakter, fellesfag, påbygging - seks skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Påbygging til generell studiekompetanse kan tas etter fullført og bestått VG1 og VG2 yrkesfag og består i hovedsak av fellesfagene elevene trenger for å få generell studiekompetanse og være kvalifisert til å søke utdanninger ved universitet og høyskole. Her ser man at den positive karakterutviklingen man har hatt på påbygg de siste årene har flatet noe ut og ser ut til å ha stabilisert seg på et høyere nivå som samsvarer godt med nasjonale tall.

Yrkesfag

Med innføringen av Fagfornyelsen høsten 2020 ble det gjennomført noen strukturelle endringer når det gjelder fellesfagene på yrkesfag. Undervisningen i fagene engelsk og norsk ble samlet på hhv. VG1 og VG2 og det ble innført ulike læreplaner i matematikk og naturfag tilpasset det enkelte utdanningsprogrammet.

Fag	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Engelsk (VG2/VG1)	3,6	3,7	3,7	3,8 / 3,7*	3,8*	3,8*
Norsk (VG2)	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9*	3,9*
Matematikk 1P (VG1)	3,5	3,4	3,5			
Matematikk 1P (VG1):						
Bygg- og anleggsteknikk*				3,3	3,3	3,6
Elektro og datateknologi*				4	3,9	3,8
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign*				-	2,7	3,2
Helse- og oppvekstfag*				3,3	3,5	3,5
IT og medieproduksjon*				3,8	3,2	3,4
Naturbruk*				3,6	3,4	3,8
Restaurant - og matfag*				3,5	3,5	3,6
Salg, service og reiseliv*				3,6	3,5	3,3
Teknologi og industrifag*				3,3	3,3	3,1

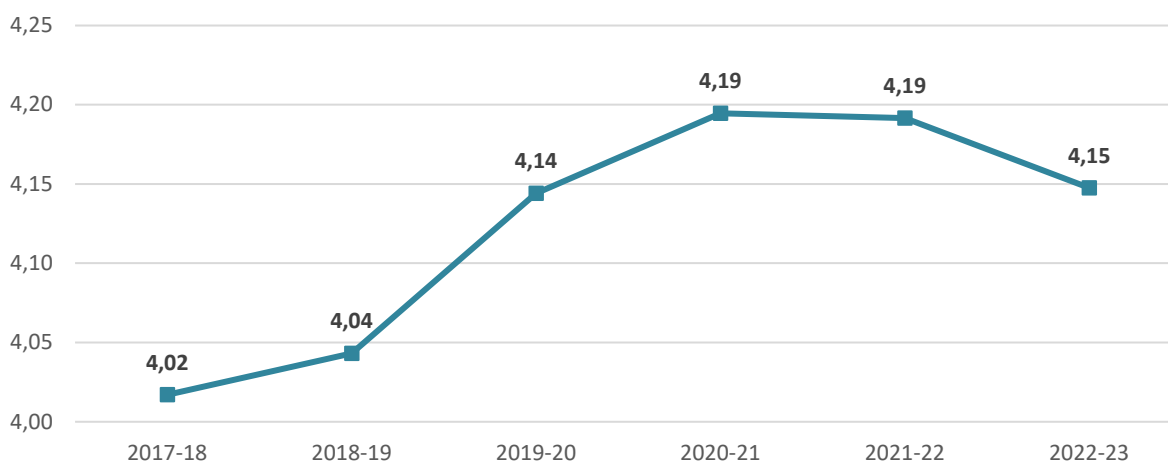
Tabell: Standpunkt karakter, fellesfag, yrkesfag - seks skoleår (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

For fellesfagene norsk og engelsk er karakterutviklingen stabil med noe stigende tendens. For matematikkfaget er det vanskelig å vurdere utviklingen over lengre tid på grunn av innføringen av de nye læreplanene. Standpunkt karakterene i matematikk de to siste årene er relativt stabile med et par unntak (Naturbruk og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign), der gjennomsnittskarakteren har økt med flere desimaler. De ulike utdanningsprogrammene har også ulikt søkergrunnlag, og dermed varierende, gjennomsnittlig grunnskolepoeng ved inntak, noe som vil kunne påvirke karaktersnittet. At resultatene i matematikk varierer mye mellom utdanningsprogrammene, gjenspeiler nok primært dette forholdet.

Karaktersnitt og karakterfordeling

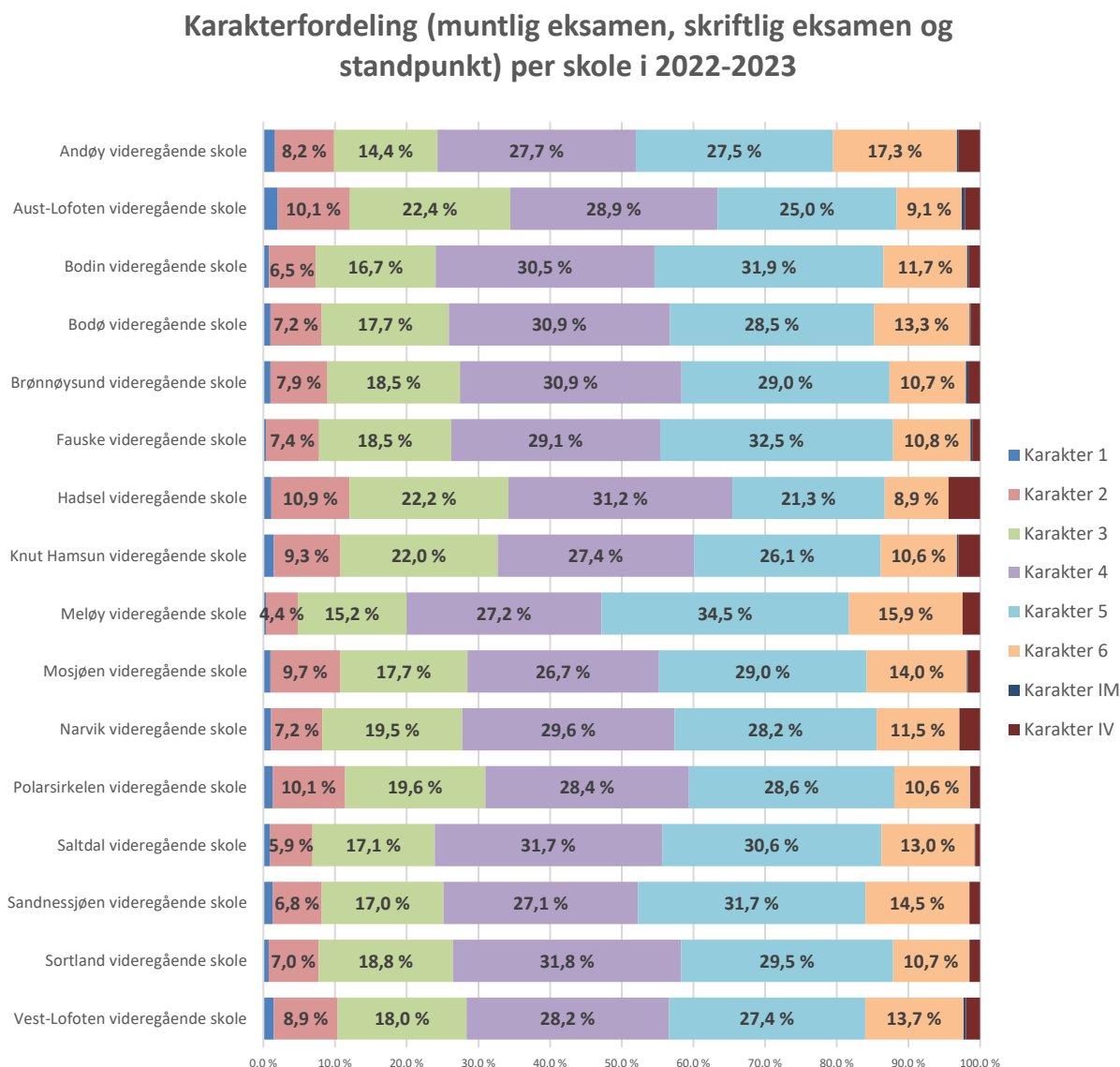
Selv om gjennomsnittskarakteren i enkeltfag kan variere over tid, så viser en oversikt over gjennomsnittet av alle gitte karakterer for elever i videregående skole i Nordland en tydelig positiv utvikling over mange år med en liten nedgang i 2022-2023.

Karaktersnitt årsslutt - utvikling over tid

Figur: Karaktersnitt årsslutt – utvikling over tid (kilde: Qlik Sense)

Følgende figur viser en oversikt over karakterfordeling per skole i Nordland for skoleåret 2022-2023:

Figur: Karakterfordeling per skole (muntlig eksamen, skriftlig eksamen og standpunkt) (kilde: Qlik Sense)

1.10 Elever med innvandrerbakgrunn

Flerspråklige ungdommer har de samme rettighetene i videregående opplæring som alle andre, og de har rett til videregående opplæring når de har fullført ungdomsskolen i Norge eller har gjennomgått allmenn grunnpplæring i utlandet. Det er ikke krav til norskkunnskaper. Fylkeskommuner kan tilby et innføringstilbud til nyankomne elever (opplæringslova § 3-12, § 4A-1). Høsten 2023 økte behovet, og antall innføringsklasser ble utvidet fra åtte til 18. Majoriteten av elevene i innføringsklasser er fra Ukraina, men man har også elever fra andre land. Grunnet stor bosetning i Nordland, har fylkeskommunen hatt løpende tilbud til nyankomne flyktninger som er mellom 16 til 18 år, og kommer etter inntaket.

Elever, som vil ha bodd i Norge mindre enn seks år, når de skal avlegge norskeksamen, kan velge å følge en alternativ læreplan i norskfag kalt 'Læreplan i norsk for språklige minoriteter med kort botid i Norge'. Dette er en læreplan som ligger tett opp til den ordinære læreplanen som de andre elevene i klassen følger, men den har mer vekt på språklige ferdigheter og elevene skal ikke ha sidemål. Standpunkt og eksamen i denne læreplanen er likestilt med

karakterene i ordinær norsk, for eksempel, ved inngåelse av lærekontrakt, på vitnemål og ved søknad til høyere utdanning.

I løpet av Covid-19-perioden har både Norge og Nordland opplevd en nedgang i antall innvandrere. Imidlertid har det vært en betydelig økning i antall flyktninger etter februar 2022, som følge av krigen mot Ukraina.

1.11 Samisk

Alle samiske elever i videregående opplæring har rett til opplæring i samisk, og dette gjelder selv om eleven ikke hadde opplæring i samisk i grunnskolen og uavhengig av om eleven bor i et samisk distrikt eller ikke. Elevene velger hvilket samisk språk de skal ha opplæring i – nord-samisk, lulesamisk eller sørsamisk. Fylkeskommunen har ansvaret for at kravene i opplæringsloven med forskrifter blir oppfylt, og det betyr at skoleeier har det overordnet ansvaret for at elevenes rettigheter til samisk opplæring blir oppfylt.

Det gis opplæring i samiske språk både som førstespråk og som andrespråk. Det er få elever som velger samisk som førstespråk, nesten alle ønsker undervisning i samisk andrespråk. Elever med samisk som andrespråk stiller med ulike forutsetninger. Noen har samisk-språklige arenaer i nærmiljøet hvor samisk høres, mens andre har liten kontakt med språket utenom opplærings-situasjonen. For noen elever er samisk et helt nytt språk, mens andre kan samisk relativt godt når de begynner. Situasjonen når det gjelder muligheter til å utvikle språket ved å høre og få bruke språket daglig i sitt nærmiljø, er også ulik for elever som har samisk som fag.

Siden elevene som har valgt opplæring i samisk er spredt på skolene, er det naturlig å gi opplæring i samisk ved bruk av alternative opplæringsformer som fjernundervisning, intensivundervisning og språksamlinger. I Nordland har man lærere i lulesamisk ved Knut Hamsun videregående skole. I tillegg til stedlig undervisning i lulesamisk ved denne skolen, undervises også elever ved andre videregående skoler i Nordland via fjernundervisning. Skolen har fått ekstra støtte til å arrangere språksamling slik at alle elevene kan møtes fysisk og ikke bare gjennom virtuelle klasserom. Knut Hamsun videregående skole har også fått status som ressurs-skole i form av et pilotprosjekt. Skolen skal bidra til å øke samisk språk, kultur og identitet i Nordland fylket med spesielt ansvar for det lulesamiske språket. Elever i nordsamisk får hovedsaklig fjernundervisning organisert fra videregående skoler i Troms og Finnmark fylkeskommune, mens Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal har ansvaret for undervisningen for sørsamiske elever. Tallet på elever med samiskopplæring har holdt seg stabilt i flere år. Det er forventet at tallene vil øke i fremtiden, da fylket har en stor satsning på dette feltet.

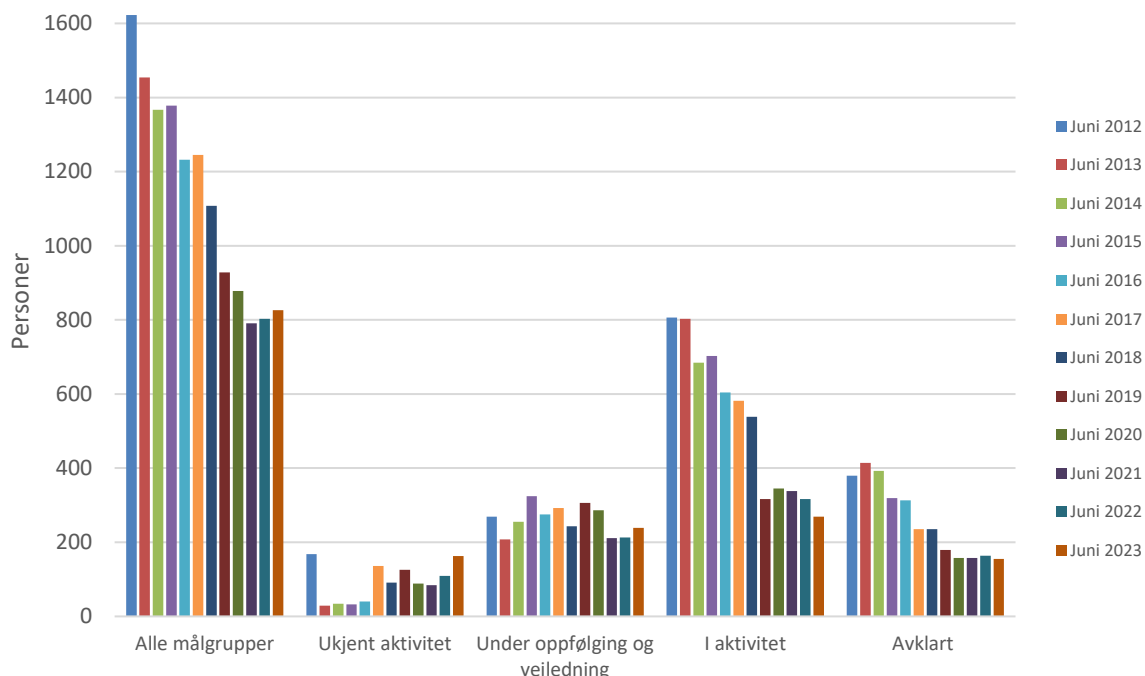
1.12 Ungdom i oppfølgingstjenesten

Oppfølgingstjenesten er en lovpålagt fylkeskommunal tjeneste som skal følge opp ungdom under 21 år som har rett til opplæring, men som ikke er i arbeid eller opplæring. Hovedoppgaven til oppfølgingstjenesten er å sørge for at ungdommer utenfor skole og arbeidsliv får tilbud om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremmende tiltak. Målet er å få ungdom i aktivitet og helst tilbake i opplæring. I Nordland er det bestemt at tjenesten også skal jobbe forebyggende for å forhindre frafall. Alle skolene skal ha ansatte med et spesielt ansvar for oppgaver i oppfølgingstjenesten. I tillegg til tverrfaglig samarbeid internt, har oppfølgingstjenesten også ansvaret for å koordinere og samordne den tverrfaglige innsatsen for disse ungdommene og sikre samarbeid mellom kommuner, fylkeskommunale og statlige instanser. Oppfølgingstjenesten er en del av Elev- og lærlingstjenesten.

Antall ungdommer i målgruppen per juni måned ble mer enn halvert på ti år. Årsaken er i all hovedsak at færre ungdommer slutter på skolen de siste årene, flere begynner i lære og flere fullfører og består. Samtidig har antall ungdommer også gått ned.

I juni 2023 var det 826 ungdommer i oppfølgingstjenesten, en økning på 3 prosent sammenlignet med i fjor. Trenden er den samme over hele landet.

Ungdom i oppfølgingstjenesten, Norland

Figur: Antall ungdommer registrert i oppfølgingstjenesten per aktivitetsstatus (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen 'Ukjent aktivitet' er alltid høyest tidlig i skoleåret, men faller etter hvert samtidig som andelen i aktivitet stiger betydelig.

De 269 OT-ungdommene som var i aktivitet, fordeler seg slik:

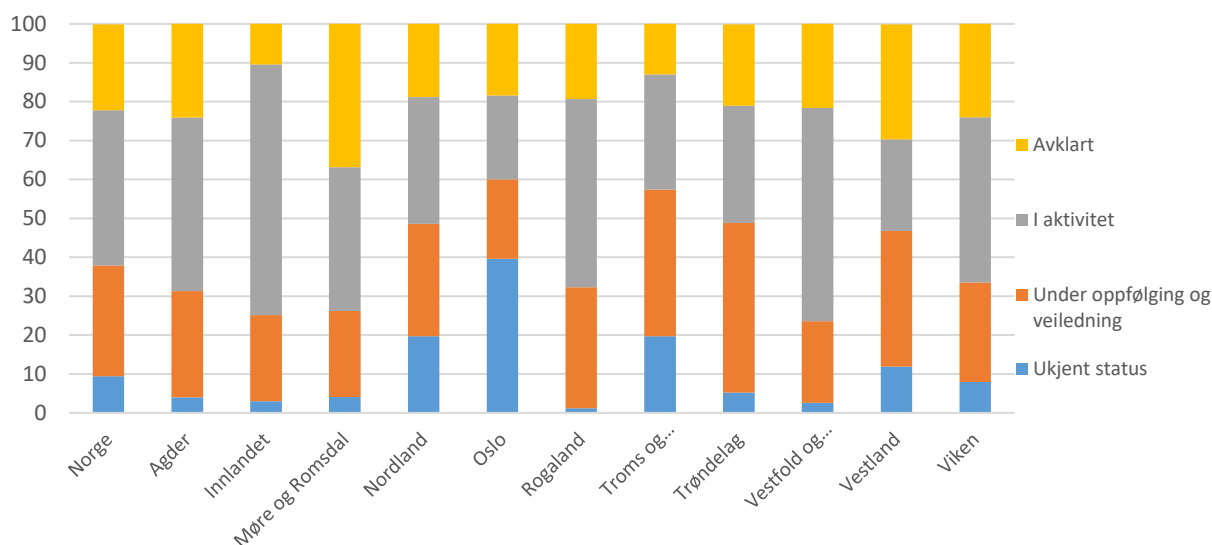
- Opplæring og arbeidspraksis i regi av fylket 36
- Arbeidspraksis eller annet tiltak i regi av NAV 136
- Kombinasjonstiltak - fylkeskommunen og NAV 15
- I arbeid 32
- Elev 36
- Lærling/lærekandidat 14

155 OT-ungdommer hadde status avklart, noe som betyr at deres situasjon var kjent og kartlagt, men at tiltak ikke var aktuelt:

- Takket nei til oppfølging 75
- I militæret 9
- Har omsorg for barn 7
- Syk eller i institusjon 34
- Ikke-formell opplæring/folkehøgskole 30

I gjennomføringssammenheng er det særskilt viktig å bekjempe frafall i den yngste gruppen – sytten år og yngre. Antall OT-ungdommer i denne aldersklassen holder seg stabilt.

Oversikt over ungdommer i oppfølgingstjenesten per fylke, juni 2023

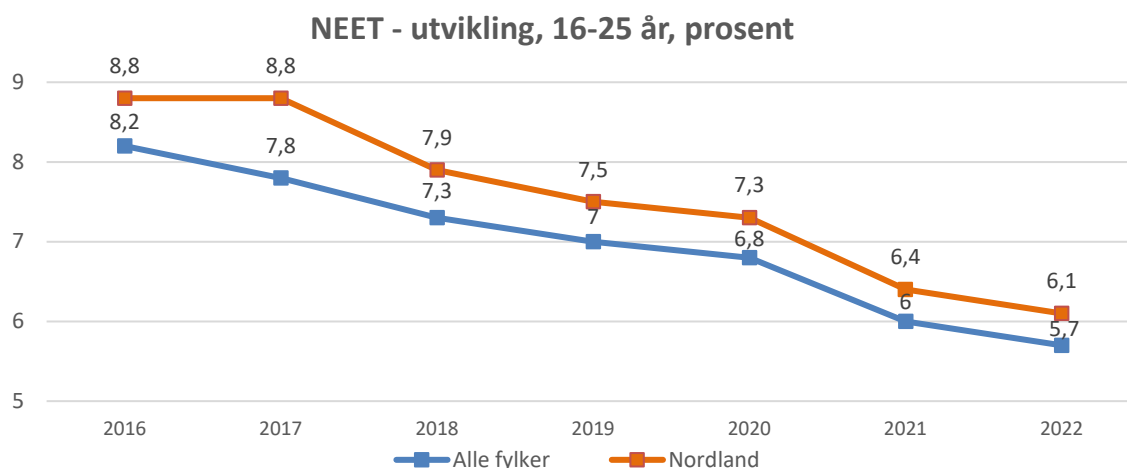
Figur: Oversikt over ungdommer i oppfølgingstjenesten per fylke, juni 2023 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er stor variasjon mellom fylkene både når det gjelder ungdommer med ukjent status og andelen som har kommet i aktivitet.

Elev- og lærlingstjenesten deltok på og gjennomførte flere prosjekter i skoleåret 2022-2023. Flere av disse er tilknyttet handlingsplanen for *Ung inkludering* vedtatt av fylkestinget, og har tidsperspektiv utover et skoleår. Blant disse kan nevnes *MIO (Målrettet og individuelt overgangsarbeid)* og *GPS (Gå på skolen)* som alle skolene deltar på, *Los-prosjektet* og *Helhetlig oppfølging i lære* ved Hadsel og Mosjøen videregående skoler, samt *Sommerskolen* på seks skoler. Våren 2023 har skolene også startet et samarbeid om trygg og inkluderende russetid og avgangsmarkering.

NEET – ungdommer uten og utenfor videregående opplæring og arbeid

Utdanningsdirektoratet utarbeider en årlig statistikk som både forteller om hvor stor andel av ungdomskull (16–25 år) som verken er i opplæring eller har fullført skole, og som også deler denne gruppen i de som er i arbeid og de som ikke er i arbeid. Ungdom som verken har fullført videregående, som ikke er i opplæring og som heller ikke er i arbeid, omtales internasjonalt gjerne som NEET-ungdom: *Not in Education, Employment or Training*.

Figur: NEET - utvikling, 16-25 år, prosent (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen av NEET-ungdommer har gått ned, til 6,1 prosent. Nasjonalt er det 5,7 prosent som verken har bestått eller fremdeles er i opplæring og som heller ikke har arbeid. Oppfølgings-tjenesten skal hjelpe ungdommer som avbryter eller ikke kommer i gang med videregående opplæring eller arbeid.

1.13 Læringsmiljø for elever (Elevundersøkelsen høst 2023)

Gjennom Elevundersøkelsen oppfordres elever i Norge til å gi uttrykk for egne meninger om forhold ved skoledagen som er viktig for trivsel og læring. Skoler skal ha nulltoleranse mot mobbing og det skal arbeides systematisk og kontinuerlig for et trygt skolemiljø. Skolene har blitt pålagt en aktivitetsplikt, og elever og foreldre har fått utvidet brukermedvirkning og bedre klagerett.

Elevundersøkelsen er et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elever i grunnskolen og videregående opplæring. Det er en nettbasert spørreundersøkelse i regi av Utdanningsdirektoratet hvor elever fra femte trinn til ut videregående skole uttrykker egen opplevelse av forhold som er viktige for å lære og trives på skolen. Elevundersøkelsen er også en del av kvalitetsvurderingssystemet. Skoleeier skal sørge for at nasjonale undersøkelser blir gjennomført og fulgt opp lokalt.

Elevundersøkelsen forteller blant annet hva elevene selv rapporterer om forholdet til lærerne sine, om faglig utfordring, mestring, motivasjon, utbytte av skolearbeidet, trivsel og mobbing. På nasjonalt nivå er undersøkelsen obligatorisk for VG1-elever, men i Nordland mener man at en slik kartlegging av miljøet har så stor verdi at den skal gjennomføres i alle klasser og på alle trinn hvert år. Skolene har gode rutiner for å arrangere Elevundersøkelsen slik at svarprosenten alltid er god, slik den også var høsten 2023 – 84,1 prosent (alle trinn) deltok i undersøkelsen.

Elevundersøkelsen bruker en skala fra 1 til 5, der 5 er best oppnåelig resultat, men for mobbeindikatoren er 0 best – 'ingen elever eller lærlinger rapporterer om mobbing'. Mobbeindikatoren skiller seg også fra de andre indikatorene ved at den viser prosentandelen som opplever å være mobbet på skolen, enten av medelever, digitalt (av noen på skolen) eller av voksne.

Hovedinntrykket er at man i Nordland har en skole der elevene er motivert og føler mestring. Man rapporterer om variert undervisning fra støttende lærere samtidig som man møtes med faglige utfordringer. Slik har bildet framstått de siste årene, resultat fra Elevundersøkelsen endrer seg lite fra år til år.

Indikator	Høst 2022		Høst 2023	
	Nordland	Norge	Nordland	Norge
Læringskultur	3,9	3,9	3,9	3,9
Elevdemokrati og medvirkning	3,6	3,5	3,6	3,6
Faglig utfordring	4,4	4,4	4,4	4,4
Felles regler	4,2	4,1	4,2	4,2
Trivsel	4,2	4,2	4,1	4,1
Mestring	3,9	3,9	3,9	3,9
Utdanning og yrkesveiledning (VG1)	3,6	3,5	3,6	3,5
Støtte fra lærer	4,2	4	4,1	4,1
Motivasjon	3,6	3,6	3,5	3,5
Vurdering for læring	3,5	3,4	3,5	3,5
Støtte hjemmefra	3,9	3,9	3,9	3,9

Tabell: Elevundersøkelsen, alle trinn (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er en rekke forhold som er med på å påvirke både elevens motivasjon og videre elevens mestring i skolen, og resultat fra Elevundersøkelsen bidrar til å få oversikt over en del av disse faktorene.

Omtrent 70 prosent elever synes at opplæringen de får på skolen er viktig, de trives godt slik at de gleder seg til å gå på skolen. Flertallet er enig i at læringsmiljøet i klassen er godt, det vil si at elevene synes det er viktig å jobbe med skolearbeidet. Det kommer også fram at elevene er motiverte og interesserte i alle, de fleste eller mange fag, men det har blitt observert en liten reduksjon i motivasjonen til elevene både på fylkesnivå og landsnivå i 2023. En del elever opplever at de får noen faglige utfordringer.

Lærere som har en positiv interesse for elevene sine, behandler dem med respekt, gir positive og støttende tilbakemeldinger, har god kommunikasjon med både klasse og enkeltelever, sørger for orden og arbeidsro, gir faglig sterk undervisning, bidrar sterkt til elevenes læring og trivsel. Særlig for faglig svake elever eller elever med lite motivasjon kan en eller flere lærere, som virkelig ser eleven, være av avgjørende betydning. Elevundersøkelsen viser at flertallet av elevene opplever at alle eller de fleste lærerne deres bryr seg om dem, at de har tro på dem og behandler dem med respekt.

Elevene på studieforberevende framstår som mindre motiverte. En klar forskjell mellom yrkesfag og studieforberevende er at yrkesfagelevne opplever opplæringen som mer relevant. Yrkesfagelevne opplever også opplæringen som mer variert, noe som kan skyldes mer praktisk arbeid og utplassering i bedrifter i perioder.

Det er en del variasjon i resultater fra Elevundersøkelsen på skolenivå, særlig på små skoler. Dette skyldes oftest tilfeldigheter, det skiftes fra år til år hvor de største utfordringene viser seg.

Alle skoler har mulighet til å analysere resultat fra Elevundersøkelsen slik at de finner klasser eller miljøer der det avdekkes krenkelser. På den måten kan og skal skolen sette inn tiltak for å oppklare det som skjer og sette inn hensiktsmessige tiltak for å løse problemet. Dette er en del av skolens pålagte oppfølging av Elevundersøkelsen.

Mobbing i skolen

Ifølge opplæringsloven skal skolen sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring. Skolen er forpliktet til å arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Opplæringsloven understreker behovet for tilhørighet og trygghet samt fravær av mobbing og annen krenkende atferd. En av skolens viktigste oppgaver er å hindre at elever blir mobbet, plaget eller utestengt fra det sosiale læringsfellesskapet i klassen.

Med mobbing mener man gjentatte negative handlinger fra en eller flere mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg.

Spørsmål	Nordland, alle trinn			Norge, alle trinn		
	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Mobbing på skolen	2,5	2,9	4,8	3,1	3,7	5,2
Er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?	1,6	1,9	3,1	1,9	2,4	3,4
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?	1,1	1,2	2,0	1,4	1,6	2,4
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?	0,9	0,9	1,9	1,2	1,4	2,1

Tabell: Mobbing, Elevundersøkelsen, alle trinn (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Endringen i Elevundersøkelsen høsten 2023 er at andelen elever som opplever mobbing har økt. Dette gjelder særlig trinn 1 og trinn 2. Det samme mønsteret kan observeres på nasjonalt nivå, og andelen elever som opplever mobbing i Nordland ligger fortsatt under landsgjennomsnittet.

Generelt sett, er det få enkeltelever i fylket som rapporterer om mobbing. 199 elever rapporterer om mobbing fra andre elever de siste månedene, dette tallet var en del lavere før. Antallet elever som opplever digital mobbing har doblet seg siden 2022, og det er nå 119 elever som opplever dette. 121 elever rapporterer om mobbing fra voksne på skolen de siste månedene. Økningen gjelder hovedsakelig VG1 og VG2.

Ifølge Elevundersøkelsen er det flere gutter enn jenter som opplever mobbing, men forskjellen har blitt mindre med årene i takt med den generelle nedgangen.

Det er også forskjeller mellom yrkesfag og studieforberedende når det gjelder mobbing, elever på yrkesfag opplever mest mobbing. Det er få respondenter og svar bak mobbetallene at ikke alle detaljer kan offentliggjøres.

1.14 Internasjonalisering

Internasjonalisering innebærer samarbeid som går på tvers av landegrensener og inkluderer elever i videregående skole, lærlinger, lærere, instruktører, skoler, bedrifter og opplæringskontor.

Avdelingen for utdanning og kompetanse søkte og fikk godkjent *Erasmus+* akkreditering innenfor fag- og yrkesopplæringssektoren; «*Erasmus+ 2022-1-NO01-KA120-VET-000106072*». I perioden 2024 til 2027 vil avdelingen rekruttere lærebedrifter og opplæringskontor i fylket til partnerskap for å bidra til at flere lærlinger i fylket skal få mulighet til å reise på læringsopphold i utlandet.

Utdanningsavdelingen medvirker til å øke skolenes kapasitet til å ta del i internasjonalt samarbeid ved opprettelsen av internasjonalt skolenettverk i 2023. Et flertall av skolene har en til to kontaktpersoner som deltar i nettverket.

Det skal gjennomføres en årlig kartlegging av internasjonaliseringsaktivitet ved skolene. For skoleåret 2022-2023 melder 10 av 16 offentlige videregående skoler om deltakelse i internasjonalt samarbeid. Det er stor spredning i aktiviteten som gjennomføres. De fleste skoler som er aktive, legger til rette og tilbyr læringsopphold i utlandet for elever, kompetanseheving for ansatte gjennom jobbskygging, kurs og vertskap for gjenbesøk fra samarbeidspartnere. Noen skoler deltar som partnere i ulike prosjekter, blant annet EØS-prosjekter/Norway Grants. Enkelte skoler arrangerer arbeidspraksis i utlandet for YFF-elever ved bruk av *Erasmus+* midler. Skoler melder i tillegg om arrangerte studieturer for ansatte og elever, deltakelse på treningsleir, aktiviteter i forbindelse med internasjonal uke, solidaritetsarrangement og OD-dagen.

2. Fag- og yrkesopplæring i bedrift

Fag- og yrkesopplæring i bedrift gjelder videregående opplæring i bedrift for lærlinger, lære-kandidater, praksisbrevkandidater, kandidater for fagbrev på jobb, samt privatister (praksis-kandidater). Frittstående lærebedrifter, opplæringskontorene med medlemsbedrifter, videregående skoler, avdeling for utdanning og kompetanse i fylkeskommunen og andre aktører i arbeidslivet har sentral rolle i fagopplæringen.

2.1 Lærlinger

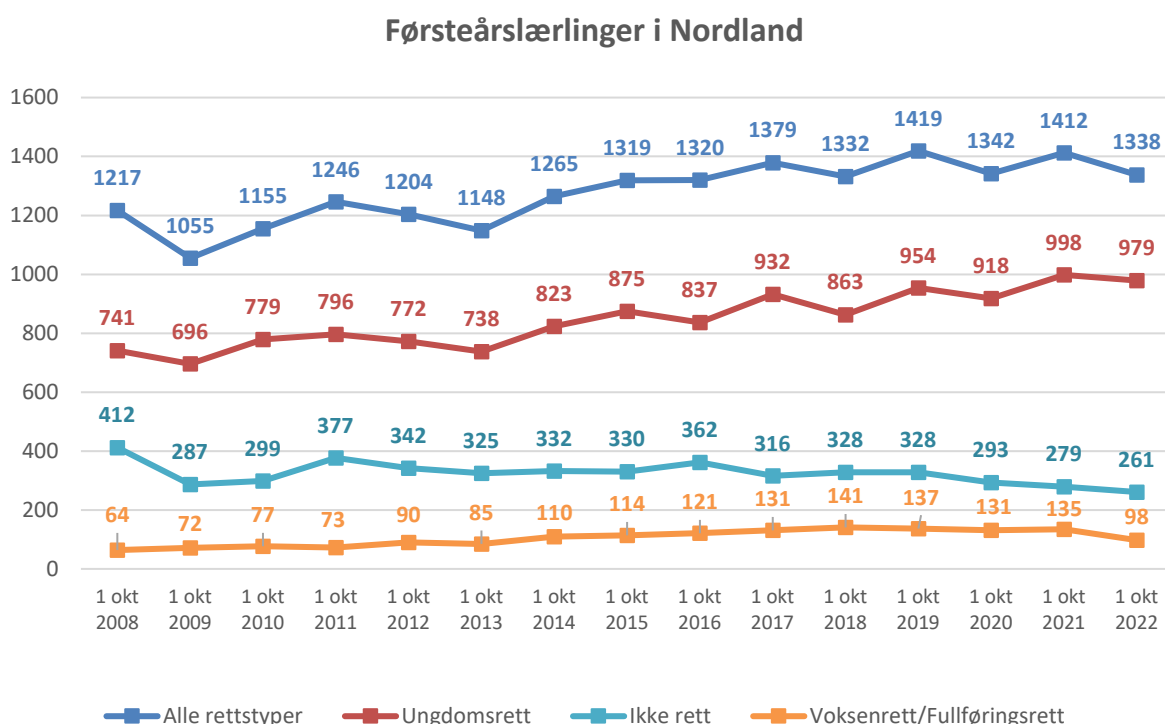
Elever på yrkesfaglige løp går normalt ut i lære det tredje året. Totalt var det 2669 lærlinger i Nordland høsten 2022 ifølge Utdanningsdirektoratet, en liten reduksjon på 23 fra året før. Dette tallet inkluderer både nye lærlinger og de som hadde vært lærling i mer enn ett år. I tillegg var det 76 lærekandidater.

Ifølge Qlik Sense var det 2653 ordinære lærekontrakter i Nordland per oktober 2023. De offisielle tallene for 2023 fra Utdanningsdirektoratet vil bli publisert i starten av 2024.

I 2022 var det 1556 som søkte om lære plass, 86 færre enn i 2021. Samtidig var det 84,4 prosent av søkerne som fikk en lærekontrakt og startet opplæring i bedrift. Dette er en økning fra 2021.

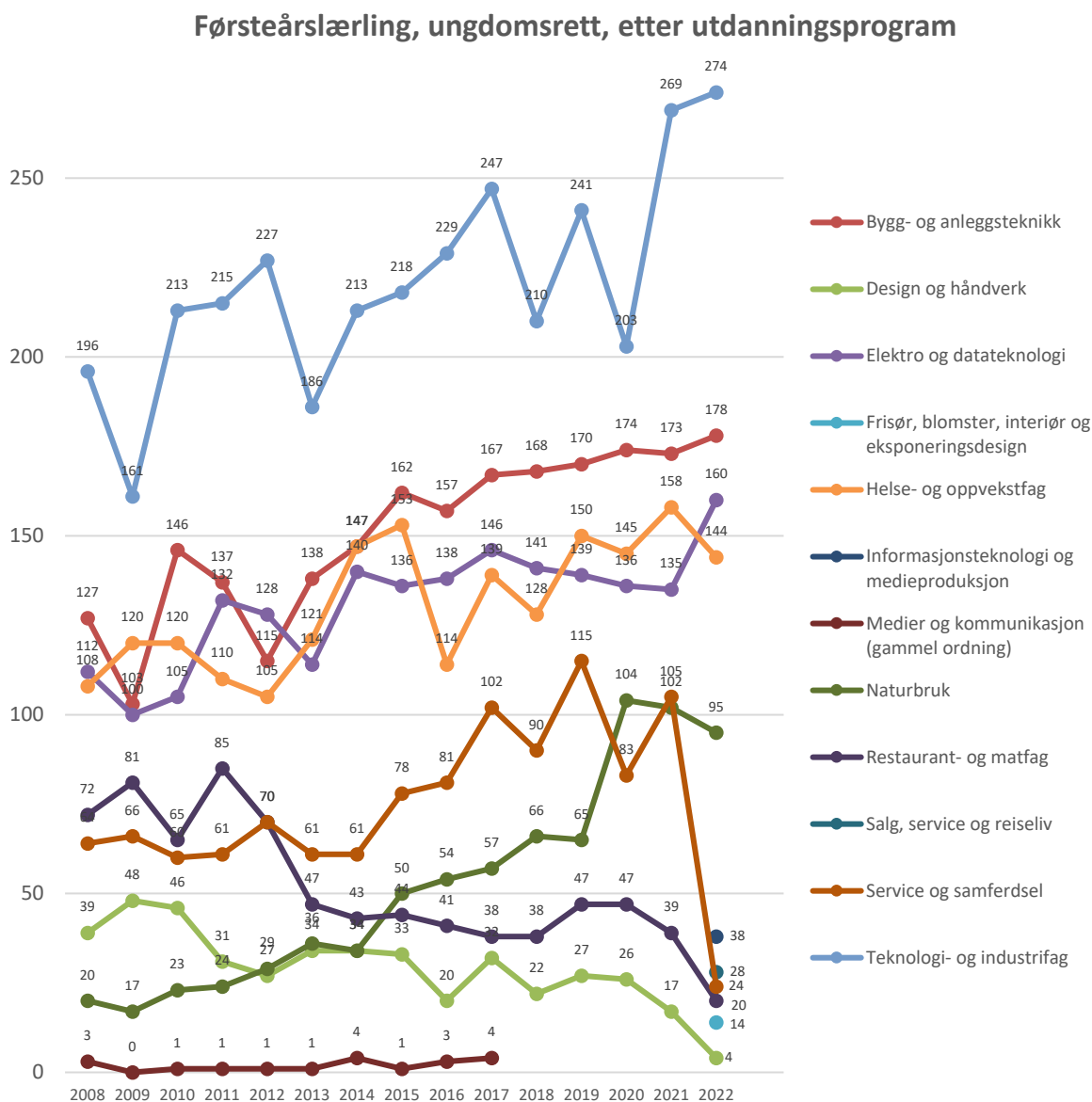
Førsteårslærlinger og -lærekandidater

Kontrakter inngås og avsluttes hele året. For å sammenligne mellom år, må det derfor brukes telledato som er 1 oktober. Det var liten nedgang innen alle rettskategorier.

Figur: Førsteårslærlinger i Nordland, ulike rettskategorier per år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er stor etterspørsel etter arbeidskraft fra Teknologi og industrifag, Elektro og datateknologi og byggebransjen. Naturbruk hadde en stor økning i antall lærekontrakter etter 2008, men antallet stabiliserte seg de siste to årene. Restaurant- og matfag har hatt et fallende antall lærlinger.

Figur: Førsteårslærlinger med ungdomsrett, utvikling per utdanningsprogram (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Antall jenter på yrkesfag som velger lærekontrakt i bedrift, har vært stabilt over tid. Antall gutter og unge menn, som fikk lærekontrakt, varierer litt de siste årene. Sett i et tiårsperspektiv, har man hatt en stabil økning i antall gutter som får lærekontrakt. Dette indikerer at flere gutter på yrkesfag nå vil kunne gjennomføre opplæringsløpet med fag- eller svennebrev i løpet av de neste årene.

Ungdom med lærevansker eller særskilte behov, som ønsker opplæring i bedrift, kan få opplæringskontrakt som lærekandidat. De vil da få opplæring etter en individuelt tilpasset læreplan som er utformet på grunnlag av den enkeltes forutsetninger. I 2022 ble det inngått en del færre opplæringskontrakter for lærekandidater enn antatt (29 opplæringskontrakter).

Løpende lærekontrakter

Løpende lærekontrakter er totalen av alle læreforhold, både førsteårslærlinger og de som har holdt på lengre. Tabellen viser hvor mange som var under kontrakt i Nordland fylke per 1 oktober hvert år og inkluderer både lærlinger med ungdomsrett og andre lærlinger. Tallet gikk litt ned i 2021 og 2022, men viser allikevel en betydelig vekst i omfanget av fagopplæring i Nordland de siste ti årene. Antall kontrakter i 2022 var 20 prosentpoeng høyere enn i 2011.

	1 okt 2011	1 okt 2012	1 okt 2013	1 okt 2014	1 okt 2015	1 okt 2016	1 okt 2017	1 okt 2018	1 okt 2019	1 okt 2020	1 okt 2021	1 okt 2022
Lærlinger	2 228	2 262	2 265	2 282	2 373	2 487	2 623	2 666	2 749	2 715	2 692	2 669
Elever i fagopplæring i skole	14	30	49	37	41	79	44	35	32	32	31	13
Lærekandidater	58	70	69	85	93	98	99	92	76	83	84	76
Totalt	2 300	2 362	2 383	2 404	2 507	2 664	2 766	2 793	2 857	2 830	2 807	2 758

Tabell: Løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter, flere år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Av de 2669 lærlingene per 1. oktober 2022 hadde 1973 ungdomsrett. Det er flest lærekontrakter i privat virksomhet.

2.2 Godkjente kontrakter og formidling

De fleste som ønsker læreplass, særlig ungdommer, får læreplass ved at de søker på samme måte som man søker elevplass, og deretter kommer inn i formidlingssystemet. I formidlingsprosessen finner læreplassøker og bedrift eller opplæringskontor hverandre. Partene inngår lærekontrakt og lærlingen får ansettelse i en bedrift. Fullføring på yrkesfag er avhengig av et velfungerende formidlingsapparat.

I Nordland har man hatt en lang periode med stigende tall, særlig for søkere med ungdomsrett. I 2022 var tallet imidlertid på ungdomsrettssøkere med godkjente lærekontrakter oppe i 973, det høyeste tallet som hittil er registrert. Det var nedgang blant søkere med voksenrett og uten rett. Men totalt er 1313 godkjente kontrakter (ifølge Utdanningsdirektoratet) i 2022 et godt resultat. Det er positivt at antall ungdomsrettssøkere som er registrert med lærekontrakt i Nordland, holder seg på et høyt nivå på tross av at ungdomskullet og antall yrkesfagelever har gått ned. Dette betyr at høsten 2022 var det mange elever med direkte overgang til læreplass. Det kan se ut som arbeidet med å innføre læreplassgaranti i Nordland gir konkrete resultater. Samtidig har bransjer og bedrifter nå større bevissthet om at det å ta inn lærlinger er en betingelse for å dekke behovet for rekruttering og framtidig arbeidskraft.

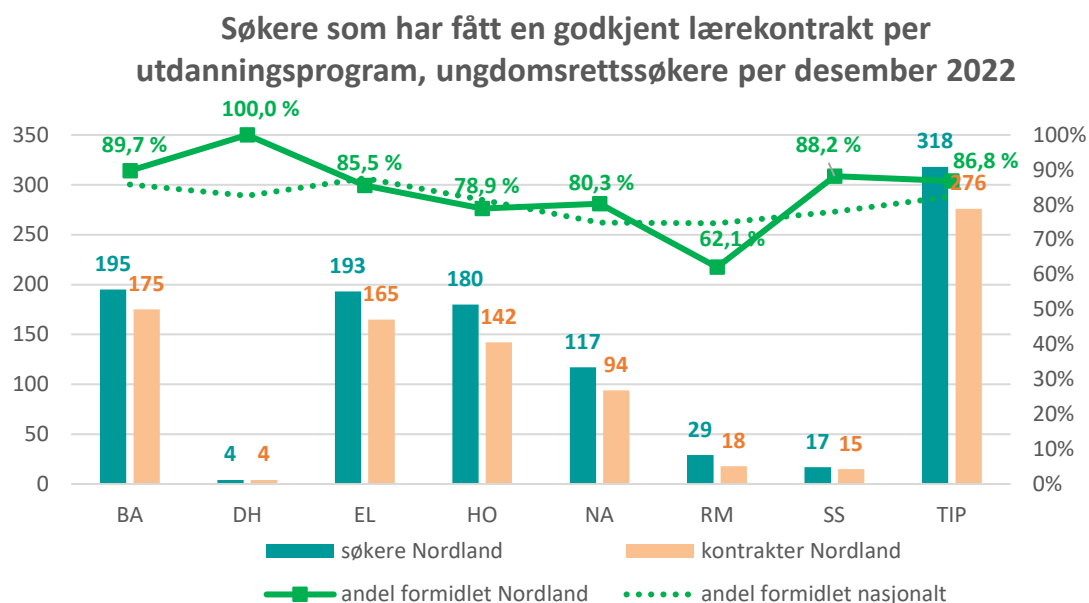
	Ungdomsrett	Ikke ungdomsrett	Alle rettstyper
desember 2011	774	401	1175
desember 2012	746	407	1153
desember 2013	708	376	1084
desember 2014	783	408	1191
desember 2015	806	398	1204
desember 2016	799	446	1245
desember 2017	897	422	1319
desember 2018	841	426	1267
desember 2019	933	443	1376
desember 2020	912	392	1304
desember 2021	950	390	1340
desember 2022	973	340	1313

Tabell: Antall kontrakter godkjent i Nordland per år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Totalt sett var det 1158 søkere med ungdomsrett per desember 2022, og av disse fikk 84 prosent godkjent sin lærekontrakt. Nasjonalt var andelen 82,2 prosent, det er flere søkere som får lærekontrakt i Nordland enn nasjonalt.

I gjennomføringssammenheng er det mest interessant å se på godkjenning av kontrakter til søkere med ungdomsrett, slik at neste figur omfatter kun denne gruppen. Den viser

dekningsgrad på de ulike utdanningsprogrammene, det vil si hvor mange ungdommer som søkte læreplass per program, og hvor mange som fikk kontrakt. I tillegg vises kontraksandelen både for Nordland og nasjonalt.

Figur: Søkere som har fått en godkjent lærekontrakt per utdanningsprogram, ungdomsrett, 2022 (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Bygg- og anleggsteknikk var et av de utdanningsprogrammene med best andel. Deretter følger en rekke utdanningsprogram der over 80 prosent av søkerne fikk plass. Andelen var svakest på Restaurant- og matfag, med 62,1 prosent, noe som også er svakere enn det nasjonale gjennomsnittet. Generelt sett har Nordland bedre tall enn nasjonalt på nesten alle utdanningsprogram med unntak av Restaurant- og matfag.

Nordland ligger over landssnittet både når det gjelder ordinære lærekontrakter og kontrakter totalt. Man har imidlertid færre opplæringskontrakter (lærekandidat) og elever med alternativ VG3 fagopplæring i skole enn snittet. Det er fylkesforskjeller i hvor mange søkere som fikk alternativer til lærekontrakt. I Nordland fikk 2,1 prosent av søkerne opplæringskontrakt. Nordland har minst andel alternativ fagopplæring i skole (0,8 prosent).

2.3 Læreplassgaranti

For å oppnå målsettingen om bedre gjennomføring av videregående opplæring i fylket, er det en forutsetning at kvalifiserte søkere til læreplass får kontrakt. Mangel på læreplasser er den viktigste årsaken til at mange yrkesfagelever ikke fullfører opplæringsløpet. Samtidig er det et stadig økende behov i fylket for faglært arbeidskraft. Fylkestinget vedtok derfor i 2019 (FT-sak 27/2019: *Læreplassgaranti i Nordland*) å sette i gang et prosjekt for innføring av *Læreplassgaranti Nordland*.

Målet med læreplassgarantien er å sikre alle kvalifiserte søkere læreplass i fylket og samtidig møte arbeidsmarkedets behov. Et viktig ledd i dette arbeidet er rekrutteringen av læreplassgarantister: en samarbeidsavtale mellom en lærebedrift og Nordland fylkeskommune, hvor bedriften gir et anslag på hvor mange læreplasser de kan ta inn årlig. På den måten synliggjør bedriftene sine behov og er aktivt med på å rekruttere til sitt fagfelt. Til gjengjeld får bedriftene markedsføre seg og være synlige som læreplassgarantister, samt at de får først tilgang på elever i utplassering i yrkesfaglig fordypning (YFF-faget). Per oktober 2023 har i underkant av 500 bedrifter i fylket garantert for omtrent 1450 læreplasser i ulike fag.

I arbeidet med læreplassgarantien har det vært viktig å utvikle gode digitale verktøy for å kvalitetssikre formidlingsarbeidet. Utviklings- og implementeringsprosessen av disse digitale verktøy er omfattende og tidskrevende. Men på sikt vil de som jobber med formidling kunne dra nytte av samkjørte og oversiktlige verktøy. Blant annet vil det bli mulig å se hvilke ungdommer som mangler læreplass og hvilke bedrifter som har ledige plasser. Læreplassgarantien blir dessuten kvalitetssikret gjennom en systematisk oppfølging av elevens YFF-utplassering ved bruk av *Læreplassregnskapet* i Vigo. Siden 2019 har det skjedd store framskritt med de digitale verktøyene, men det gjenstår fortsatt kontinuerlig arbeid på den digitale fronten for å gi en helhetlig oppfølging av elevene og lærlingene.

Læreplassgarantien gir ungdommer forutsigbarhet. Det har fram til nå vært altfor mange læreplass-søkere som ikke har fått kontrakt, noe som har ført til frafall fra yrkesfag. Samtidig har det vært en økning av lærekontrakter de siste årene, som et resultat av systematisk arbeid og økt innsats for formidling. Tettere og mer forpliktende samarbeid med bransjer og næringsliv gir resultater slik at en større gruppe ungdommer hvert år får muligheten til å fullføre yrkesfagopplæringen ved å gå i lære. Læreplassgarantien vil fortsette å spille en viktig rolle i dette samarbeidet, og ikke minst skape trygghet for elevene om at de skal sikres læreplass dersom visse kriterier er innfridd.

Våren 2024 vil elever som har fullført Elektro- og datateknologi, Helse og oppvekstfag, Bygg- og anleggsteknikk, samt kjøretøyfagene, kunne benytte seg av læreplassgarantien.

- Helse og oppvekst	(22)	- Bygg og anleggsfag	(17)
- Elektro og datateknologi	(21)	- Kjøretøyfagene	(2)

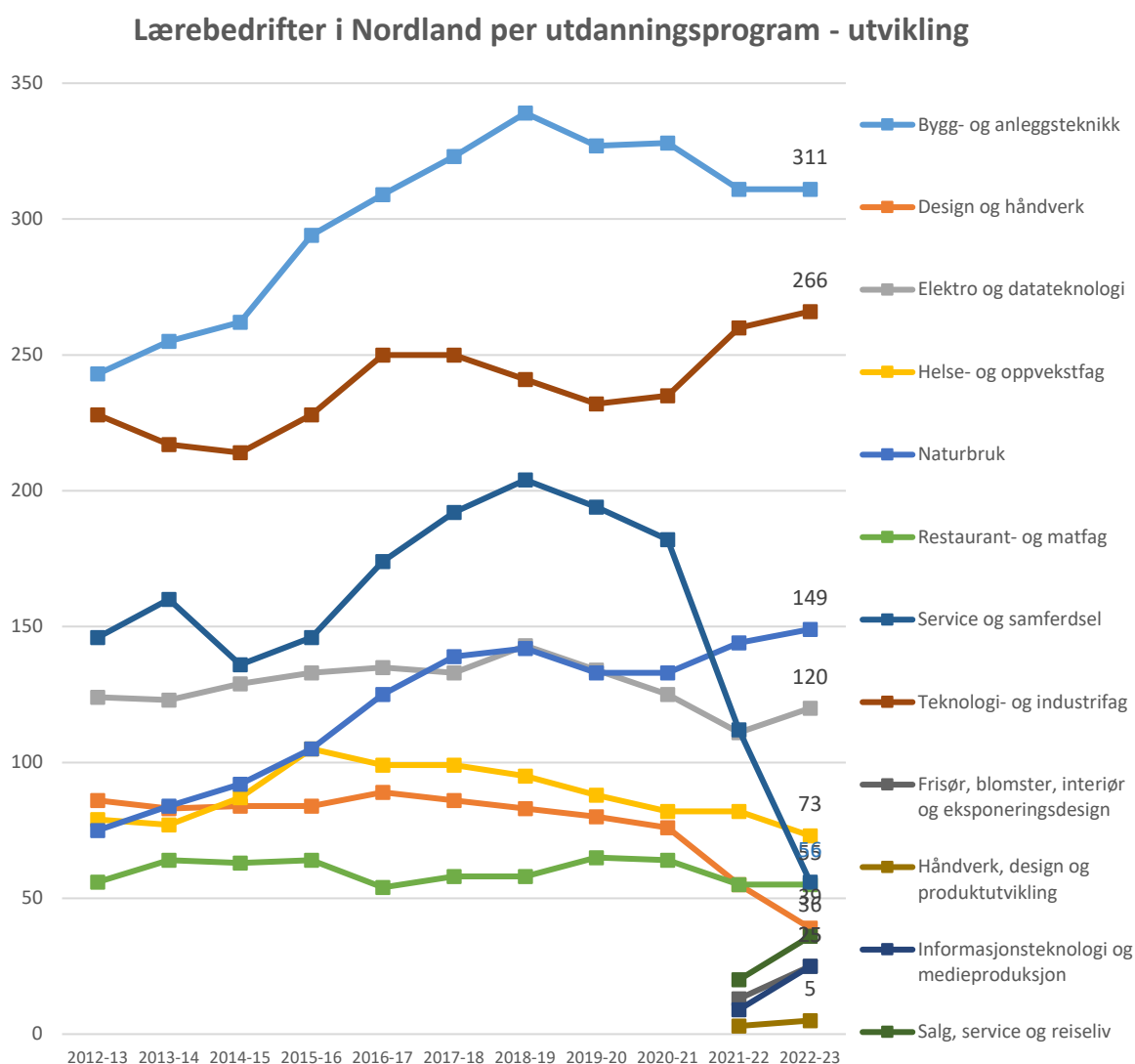
**Tallene som står i parentes er antall elever med ungdomsrett som har søkt læreplass og som ikke er formidlet per oktober 2023.*

Nordland fylkeskommune satser altså sterkt på å møte arbeidsmarkedets behov for faglært arbeidskraft og å øke antall elever som får VG3 fagopplæring i bedrift, og etter hvert vil de resterende fagområdene bli innfaset i læreplassgaranti-ordningen. Videre gjenstår det et kontinuerlig arbeid med fagsystemer, digitale verktøy, møtepunkter mellom skole og næringsliv og beslutninger knyttet til den administrative og praktiske realiseringen av læreplassgarantien.

2.4 Lærebedrifter i Nordland

I 2022-2023 var det 1574 godkjente lærebedrifter i Nordland, og 1160 av disse hadde lærling. Fra 2012-2013 til 2022-2023 har antallet lærebedrifter som har lærling økte med 116. Dette er en økning på 11 prosent.

En forutsetning for å kunne oppfylle alle læreplassøkeres ønsker om kontrakt er at det finnes et tilstrekkelig antall godkjente lærebedrifter i de bransjene man har søkere i. Derfor har det vært en prioritert oppgave både nasjonalt og i fylket å rekruttere nye lærebedrifter. Et viktig tiltak var inngåelse av avtalen *Samfunnskontrakt Nordland for flere læreplasser 2020-2023* mellom partene i arbeidslivet (NHO og LO), KS, Stasforvalteren i Nordland, NAV og Nordland fylkeskommune. Det viktigste innsatsområdet i avtalen er arbeidet for å sikre flere lærebedrifter og flere læreplasser. Det er et potensial i mange bransjer for å rekruttere en større andel av virksomhetene som lærebedrifter, og etablerte lærebedrifter oppfordres til å ta inn flere lærlinger, også i andre lærefag enn de har fra før. Arbeidet omfatter kommunale, statlige virksomheter og privat næringsliv. Partene i samfunnskontrakten i Nordland forplikter seg blant annet til: å gjennomføre tiltak for å skaffe flere læreplasser og flere lærebedrifter; at eksisterende lærebedrifter øker antall lærlinger/lærekandidater; å styrke samarbeidet med bransjer om rekruttering og læreplasser; å gi kunnskap om arbeidslivets fremtidige kompetansebehov; arbeidet med læreplassgarantien.

Figur: Lærebedrifter i Nordland per utdanningsprogram - utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

414 godkjente lærebedrifter i Nordland har ikke lærling. Noen av disse er godkjente i fag der det er lite etterspørsel etter lære plasser. Men tallet viser også at det er et utnyttet potensial i bedrifter som allerede har godkjenning på plass, men som av ulike grunner ikke har lærling.

Dessverre har veksten i lærebedrifter ikke fordelt seg jevnt geografisk i fylket. I de fleste kommunene har antallet lærebedrifter vært stabilt i perioden 2013-2022. Det er naturlig at fylkets store kommuner har flest lærebedrifter og at mye av veksten kommer her (lærebedrifter):

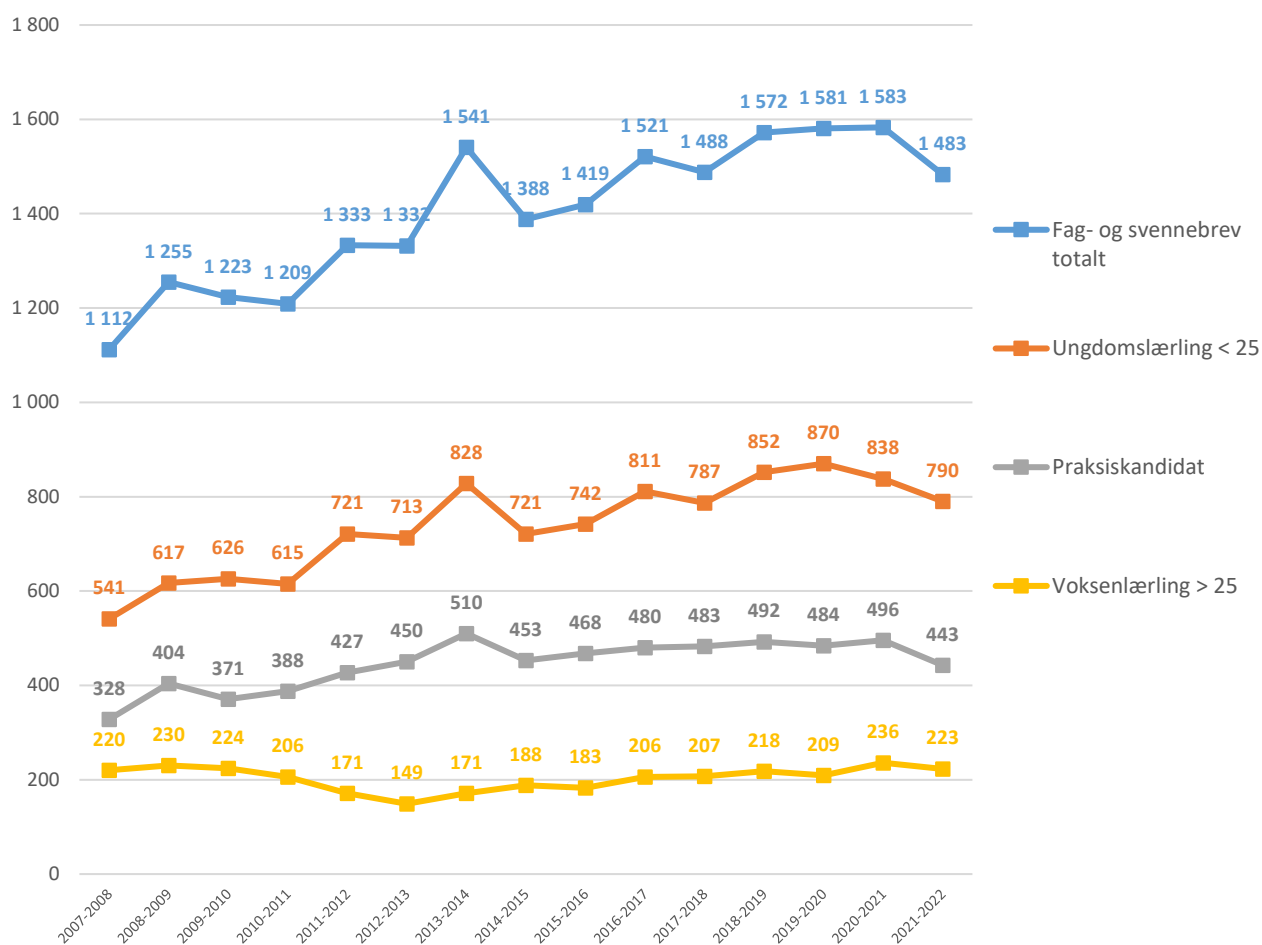
Bodø	Rana	Narvik	Vestvågøy	Vefsn	Sortland	Fauske
189	139	101	72	76	67	45

God geografisk spredning på lærebedrifter vil kunne gi utkantsungdom bedre muligheter til å fullføre sitt videregående opplæringsløp.

2.5 Fag- og svenneprøver

I 2021-2022 ble det registrert 1483 nye fagarbeidere i Nordland. Av disse var det 790 ungdomslærlinger som bestod fag- eller svenneprøve etter å ha hatt lærekontrakt med opplæring i bedrift. Antallet ungdommer som blir fagarbeidere, har økt i siste tiårsperiode.

Fag- og svennebrev per år, ulike kandidattyper

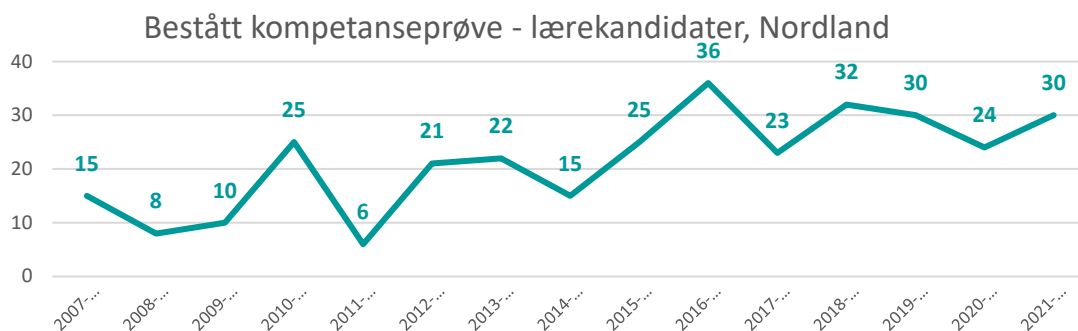
Figur: Fag- og svennepøver, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Økning i antall ungdomslærlinger som består fag- eller svennepøven i 2021-2022 gjelder Naturbruk. Restaurant- og matfag har hatt nedgang, fra 63 i 2010-2011 til 38 i forrige periode. Det resultatet avspeiler at utdanningsprogram har hatt synkende elevtall.

Det er fortsatt flere gutter enn jenter som velger yrkesfag og det er flere gutter enn jenter som inngår lærekontrakt. Det er derfor naturlig at det er vesentlig flere gutter blant lærlingene under 25 år som oppnår fag- eller svennebrev enn det er jenter.

I tillegg til lærlingene er det årlig omtrent 450 voksne som består fag- eller svennepøve som praksiskandidat. Praksiskandidatordningen er en ordning for personer som kan dokumentere lang og allsidig yrkespraksis. Praksiskandidatordningen er derfor ikke en opplæringsordning, men en rett til å melde seg til fag- eller svennepøve uten opplæring i skole og uten læretid i bedrift. Praksiskandidater må ha bestått en skriftlig eksamen før de melder seg opp til fag- eller svennepøven som privatist, men det er ikke noe krav om beståtte fellesfag slik som lærlingene har. Praksiskandidatordningen er den viktigste veien til fag- eller svennebrev for voksne og den er et bevis på at den erfaring og opplæring en ufaglært har fått på arbeidsplassen, kan omsettes i sertifisering som fagarbeider.

Utenom ungdom som har fått opplæring i bedrift som lærlinger, har man en mindre gruppe som får opplæring i faget sitt med utgangspunkt i en mindre omfattende, individuelt tilpasset læreplan: lærekandidatene. Tallet på lærekandidater som består kompetanseprøven, varierer en god del. I 2021-2022 var det 30 lærekandidater.

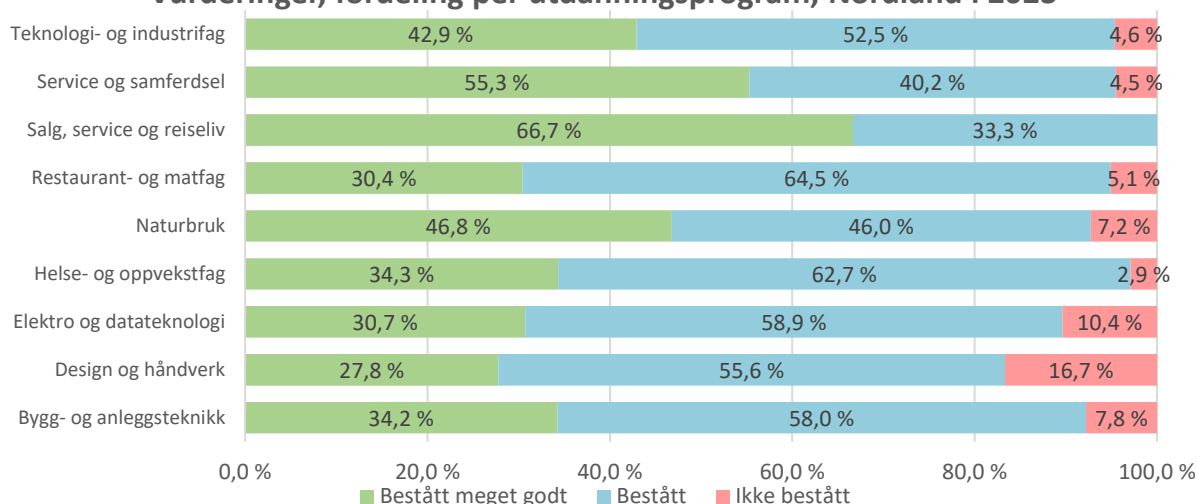
Figur: Bestått kompetanseprøve - lærekandidater, utvikling i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Det er et politisk vedtatt utviklingsmål å målrette bruken av alternative opplæringsløp som fører til at flere oppnår kompetansebevis som lærekandidat (Nordlandmodellen).

Resultat på fag- og svenneprøver

Av avlagte prøver fra kalenderåret 2023 som foreløpig er registrert, var det omtrent 6 prosent som ikke bestod prøven. For øvrig er resultater fra fag- og svenneprøver gode, og 41 prosent oppnår vurderingen 'Bestått meget godt' (BMG). Fordelingen mellom stryk, bestått prøve og BMG er relativt stabil per utdanningsprogram fra år til år. Helse- og oppvekstfag, Teknikk og industriell produksjon samt Salg, service og reiseliv har lavest strykandel.

Vurderinger, fordeling per utdanningsprogram, Nordland i 2023

Figur: Vurderinger, fordeling per utdanningsprogram (Kilde: Qlik Sense)

Praksiskandidater stryker sjelden på fag- eller svenneprøven. Dette er naturlig fordi dette er personer med til dels lang praksis i yrket og mye relevant erfaring.

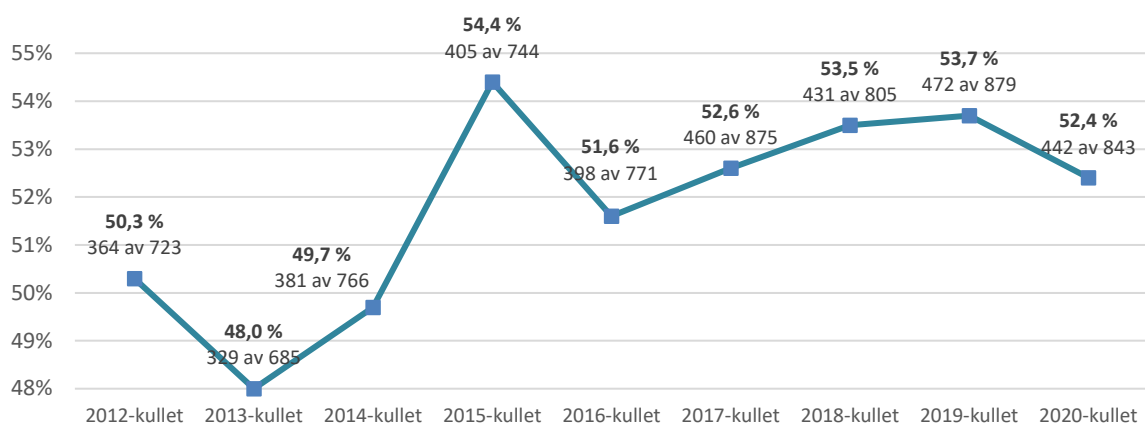
Kvinner og menn oppnår om lag samme vurdering på fag- og svenneprøvene, men det er flere menn enn kvinner som avlegger prøve. Og kvinner får som regel litt større andel 'Bestått meget godt' enn det menn gjør.

2.6 Gjennomføring av læretiden

Gjennomføring to år etter kontraktsinngåelse

Den store majoriteten av lærlingene har kontrakt på 24 måneder – dette er normen i 2+2-modellen. En del har kontraktlengde som avviker. Det var 843 lærlinger med ungdomsrett som startet læretiden i 2020. Slik så det ut for lærlinger med ungdomsrett ved optelling oktober 2022 for de som da hadde passert to år i lære:

Andel bestått lære etter to år, ungdomsrettslærlinger

Figur: Andel og antall bestått lære etter to år (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Kun litt over halvparten av lærlingene klarer å fullføre på de normerte to årene. Det er store forskjeller mellom utdanningsprogram. Teknologi- og industrifag skiller seg ut som utdanningsprogram som får lærlingene effektivt gjennom læretiden uten avbrudd og med avvikling av fag- eller svenneprøve innenfor normert tid. Også på Helse- og oppvekstfag samt Salg, service og reiseliv gjennomfører mer enn 60 prosent av lærlingene på to år, det vil si over måltallet som er satt i det strategidokumentet (*Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategiplan for realisering av Nordlandsmodellen*). Bygg- og anleggsteknikk ligger lavt. De fleste lærlingene på Elektrofag har læretid på mer enn to år. Det samme gjelder enkelte andre fag som rørleggere fra Byggfag. Elektrikerlærlingene og de andre med utvidet læretid blir derfor tidligst ferdig i løpet av år tre.

Slik fordelte de 843 ungdomsrettslærlingene seg som begynte i 2020 etter to år:

– Oppnådd fag- eller svennebrev	442 lærlinger	52,4 prosent
– Fortsatt i lære	242	28,7
– Fullført læretid, uten fagbrev	25	3,0
– Ute av lære uten å ha fullført	134	15,9

Andel lærlinger som er 'ute av lære uten å ha fullført' er fortsatt stor, dette bør man være oppmerksom på.

Gjennomføring fem år etter kontraktsinngåelse

Det er i praksis svært få som har læretid på mer enn fem år, derfor gjør Utdanningsdirektoratet siste telling etter fem år. Det var 875 lærlinger med ungdomsrett fra Nordland som startet læretiden i 2017.

Teknikk og industriell produksjon og Elektrofag får flest av sine lærlinger gjennom. Forskjellene mellom utdanningsprogram har også jevnet seg noe mer ut etter fem år. Mens Nordland lå litt bak nasjonalt snitt på målingen etter to år, ser man at også her har forskjellen jevnet seg ut og andelen bestått læretid i Nordland er kun marginalt svakere enn landssnittet.

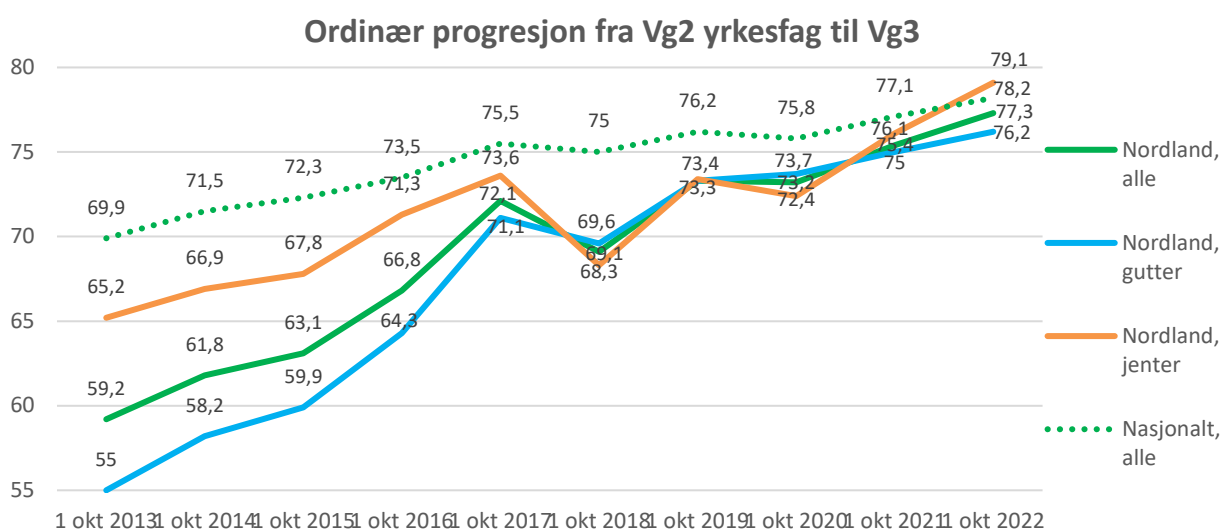
Slik fordelte de 875 ungdomsrettslærlingene seg som begynte i 2017 etter fem år:

– Oppnådd fag- eller svennebrev	668 lærlinger	86,3 prosent
– Fortsatt i lære	7	0,8
– Fullført læretid, uten fagbrev	28	3,2
– Ute av lære uten å ha fullført	85	9,7

2.7 Overgang - progresjon mellom VG2 og VG3 på yrkesfag

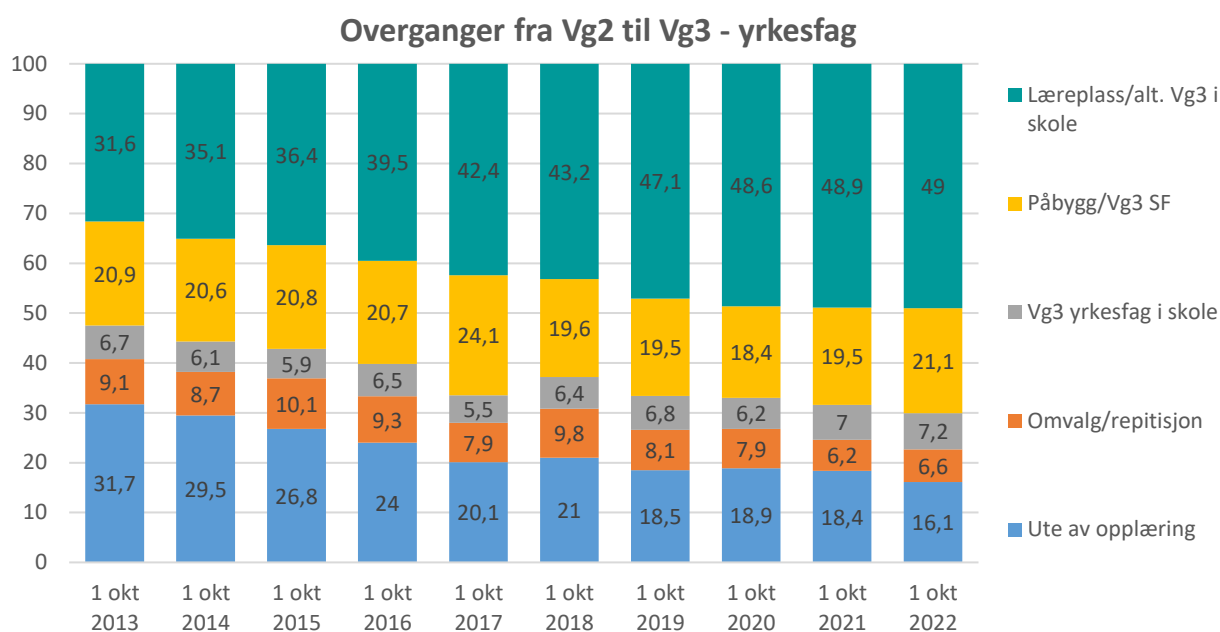
De fleste yrkesfaglige utdanningsløpene er organisert med to år i skole etterfulgt av to år i lære. Overgangen fra det å være elev til å skulle søke læreplass og bli ansatt som lærling i en bedrift oppleves av mange som problematisk. Det er både strukturelle og praktiske hindringer og personlige årsaker til at mange ikke kommer seg videre og ikke får fullført utdanningen sin. Denne overgangen omtales som den vanskelige overgangen i den videregående opplæringsstrukturen.

Det har i Nordland i løpet av de siste årene vært en god utvikling på denne indikatoren, og man ligger nå tett under nasjonalt snitt etter å ha vært over ti prosentpoeng under for noen år siden.

Figur: Ordinær overgang fra VG2 til VG3 yrkesfag, Nordland og nasjonalt (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Den største forbedringen ser man i andelen gutter fra yrkesfag som kommer seg videre til VG3. I 2013 var det kun litt over halvparten (55,0 prosent) som startet på siste etappe i opplæringsløpet, i 2022 vokste andelen til 76,2 prosent. Dette er en vesentlig del av forklaringen på hvorfor fullføringsandelen i Nordland har økt.

Figur: Ordinær progresjon fra VG2 til VG3 yrkesfag, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Andelen yrkesfagelever fra VG2 som får lærekontrakt, har økt de siste årene. Også overgang til VG3 påbygging regnes som ordinær overgang og andelen her har stort sett ligget rundt 20 prosent. Dessuten er det rundt sju prosent som tar et yrkesfaglig VG3. Figuren viser også at omtrent 6 prosent tar VG2 på nytt, som oftest er det omvalg. Andelen elever, som er utenfor opplæring per 1 oktober, har minket i takt med at andelen som oppnår læreplass har vokst.

Arbeidet med å fremskaffe lærekontrakt til alle yrkesfagelever som ønsker å gå i lære, har blitt høyt prioritert i siste tiårsperiode, både nasjonalt og i Nordland. Arbeidet har gitt merkbare resultater. Det er mange aktører involvert i dette som også er formalisert gjennom avtalen *Samfunnskontrakt for flere læreplasser i Nordland 2020–2023* som parter i arbeidslivet, NAV, statsforvalteren, KS har inngått sammen med fylkeskommunen. Det praktiske samarbeidet skjer lokalt mellom skole, bedrifter, opplæringskontor med flere. Næringslivet i Nordland er bevisst på nødvendigheten av å rekruttere og lære opp ungdommer for å dekke et stadig økende arbeidskraftbehov.

De fleste yrkesfaglige utdanningsprogrammene har nå en høy andel elever som har ordinær progresjon til VG3, Naturbruk høyest med 83,2 prosent og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign lavest med 61,9 prosent i 2022.

Det var 249 ungdommer som var ferdige med VG2 yrkesfag, men som stod utenfor videregående opplæring per 1. oktober 2022. En del av disse var læreplassøkere som enda ikke hadde fått kontrakt. Formidling til læreplass har en topp tidlig på høsten, men nye kontrakter inngås hele året. Derfor var det en del av disse ungdommene som nok fikk kontrakt senere på høsten.

Tidligere var det et klart skille midt i opplæringsløpet til yrkesfagelevne mellom toårig opplæring i skole og toårig opplæring i bedrift. Mange unge kom seg ikke videre etter de to årene i skole. Det var derfor nødvendig å begynne å behandle opplæringsløpet som en fireårig helhet, og skolene fikk større ansvar for at elevene deres skulle fullføre og bestå det fireårige løpet. Et viktig tiltak var at alle skoler fikk tilsatt en formidlingskoordinator, som har blitt nøkkelperson for å sikre at elevene søker læreplass. Formidlingskoordinatorene har sammen med elevens yrkesfaglærere og skolens ledelse ansvar for å knytte bånd til næringslivet, opplæringskontor og potensielle lærebedrifter og slik kunne sørge for gode overganger mellom skole og læretid for elevene. En viktig metode for å skape kontakt mellom bedrifter og elevene er å samarbeide om faget yrkesfaglig ferdypning slik at elevene får praksis i mulige lærebedrifter i løpet av VG1 og VG2.

2.8 Læringsmiljø for lærlinger (Lærlingundersøkelsen høst 2023)

Lærlingundersøkelsen er en elektronisk basert spørreundersøkelse som skal gi lærlinger muligheten til å formidle oppfatninger om opplæringen og andre forhold som er sentrale for læringsutbyttet og læringsmiljøet. Undersøkelsen gir viktig informasjon om kvaliteten på og utfordringene for fagopplæringen, og gir mulighet til å sammenligne resultater over tid og slik få et bilde av opplæringen som gis. Funn fra undersøkelsen kan være et viktig verktøy for både instruktører og faglige ledere, for opplæringskontor og lærebedrifter, for skoleeier og nasjonale utdanningsmyndigheter. Lærlingundersøkelsen er en del av et kvalitetssystem i fagopplæringen som er utviklet av Utdanningsdirektoratet. Tidligere analyser viser at et støttende arbeidsmiljø, opplevelse av læringsmuligheter og faglig trivsel er viktig for at lærlinger og lære-kandidater skal være fornøyd med opplæringen på arbeidsplassen.

De som ble invitert til å svare på undersøkelsen, er lærlinger og lære-kandidater som har vært i lære mer enn elleve måneder per 1. oktober, det vil si andréarslærlinger. Høsten 2023 var deltakelsen på 51 svarprosent mens svarprosenten i 2022 var 50,3 prosent. Dette gir et akseptabelt grunnlag for å trekke konklusjoner når det gjelder lærlingenes opplevelse av læretiden og læringsutbyttet.

Nordland har fortsatt gode resultater på Lærlingundersøkelsen på alle hovedindikatorne unntatt én, '*Skolen som forberedelse*'. Det gjelder opplæring i skole som forberedelse til opplæring

i arbeidslivet. Flertallet av lærlingene er fornøyde med status på kvalitetsområdet. Resultat fra Lærlingundersøkelsen endrer seg lite fra år til år.

Indikator	Høst 2018	Høst 2019	Høst 2020	Høst 2021	Høst 2022	Høst 2023
Yrkesfaglig fordypning	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Skolen som forberedelse	3,7	3,7	3,6	3,6	3,5	3,6
Motivasjon	4,1	4,1	4,3	4,3	4,2	4,3
Trivsel	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2	4,3
HMS	4,0	4,0	4,2	4,2	4,2	4,3
Medvirkning, veiledning, egenvurdering	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Halvårsvurdering	4,1	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4
Fagprøven	3,7	3,7	3,7	3,7	3,6	3,7

Tabell: Hovedfunn Lærlingundersøkelsen, utvikling (Kilde: Utdanningsdirektoratet, Hjernen & hjertet)

Det generelle inntrykket er at lærlingene er sterkt motiverte og opplever god opplæring i bedriftene. Flertallet mener de får opplæring i tråd med læreplanen for faget, at veiledningen er god og at de har den forskriftsbestemte halvårssamtalen der de får informasjon om kompetansen sin i faget og hvordan de skal gå fram for å utvikle den videre. Lærlingene har rett til å delta i vurderingen og de skal læres opp til å reflektere over egen læring og faglige utvikling. Svar i Lærlingundersøkelsen tyder på at disse rettighetene blir godt ivaretatt.

54 prosent av lærlingene hadde praksis i bedrift i YFF-faget både på VG1 og VG2, 25 prosent hadde dette kun på VG2. Andelen av lærlinger uten utplassering har sunket fra 14,8 prosent i 2022 til 13,9 prosent i 2023. 59 prosent er helt eller nokså enig i at lærerne hadde god innsikt i arbeidslivet. Bare rundt 5 prosent var misfornøyde med dette. 56 prosent mener at utstyret på skolen var godt nok. De aller fleste lærlingene trives på arbeidsplassen og med kollegaene. 77 prosent er fornøyd med opplæringen i svært stor eller nokså stor grad. Dette tyder på at både det sosiale og det faglige er vel ivaretatt.

Flertallet av lærlingene sier at de blir godt ivaretatt ifølge Lærlingundersøkelsen. Lærlingene i Nordland anser seg for å være svært motiverte for opplæringen de får i bedrift med hele 94 prosent som er motivert i svært stor eller nokså stor grad. Dette henger sammen med at de liker arbeidsoppgavene og gleder seg til å gå på arbeid. Det er bare en liten del lærlinger (1,1 prosent) som er usikre på om de har valgt rett fag.

Trygt miljø – mobbing i bedrift

Det er en lavere andel lærlinger som opplever seg mobbet eller trakassert høsten 2023 enn tidligere år. Andelen er relativt lik på alle utdanningsprogrammene, bortsett fra Restaurant- og matfag. Det er så få respondenter og svar bak mobbetallene at ikke alle detaljer kan offentliggjøres.

Er du blitt mobbet på arbeidsplassen de siste månedene?	Høst 2022	Høst 2023
Ikke i det hele tatt	84,68 %	85,12 %
En sjelden gang	11,21 %	10,01 %
2-3 ganger i måneden	2,55 %	2,43 %
Omtrent en gang i uken	1,13 %	1,29 %
Flere ganger i uken	0,43 %	1,14 %

Tabell: Mobbing (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

3. Voksnes læring

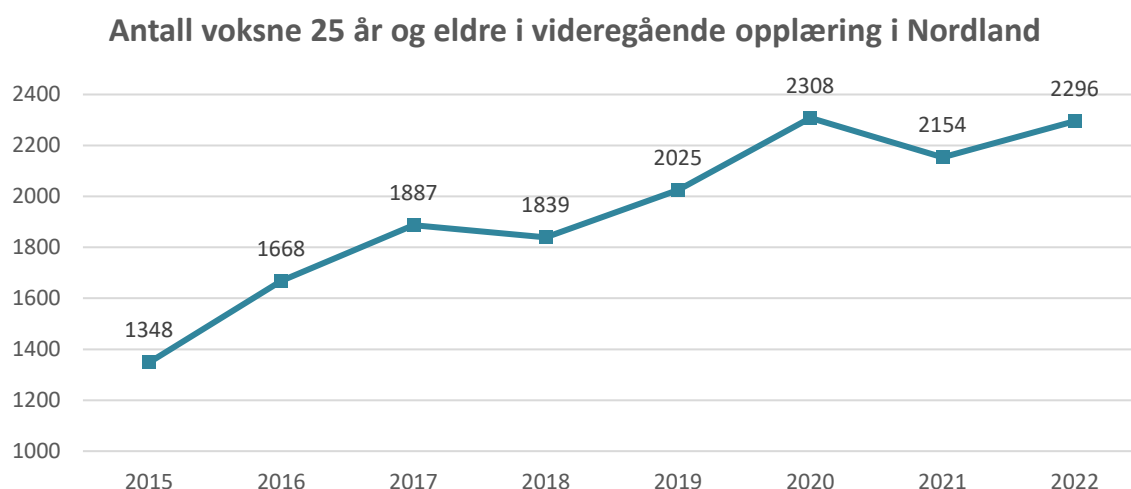
For å sikre et robust og attraktivt arbeidsmarked i Nordland, er kompetanse en av de mest kritiske faktorene. Gjennom kompetansestrategien og Kompetanseforum Nordland samarbeider Nordland fylkeskommune tett med de viktigste arbeidslivpartene mot felles målsetninger og behovsavklaringer til det beste for nordlandsamfunnet. I dagens samfunn, som kjennetegnes av raske endringer og digitalisering, blir det stadig viktigere å lære hele livet. For å møte dagens arbeidskraftbehov og kompetansekrav, samt forberede seg på fremtidige endringer, er det nødvendig at mange voksne oppgraderer og tilpasser sin kompetanse. I tillegg må mange som for øyeblikket står utenfor, bli kvalifisert for utdanning og arbeid.

Kompetanseløft for voksne, som ble vedtatt i fylkestinget (FT-sak 094/2022), legger vekt på at videregående opplæring for voksne skal tilpasses den enkelte, være fleksibel og i størst mulig grad være tilgjengelig der man bor, slik at opplæringen kan kombineres med arbeid og omsorgsoppgaver. Kompetanseløftet har også som mål å legge bedre til rette for språkutvikling for de av deltakerne som trenger det.

Voksne i videregående opplæring er personer som er 25 år eller eldre. Det er skoleeiers ansvar å tilrettelegge opplæringen i samsvar med den voksnes livssituasjon, forutsetninger, evner og behov. Denne tilpasningen skal skje innenfor den særskilt tilrettelagte undervisningen for voksne. Å gi voksne tilbud som deltakere i egne voksenopplæringstilbud gir en mulighet til å gi avkortet løp, basert på den realkompetansen den voksne allerede har opparbeidet seg. Dette gir en raskere vei til ønsket sluttkompetanse. Digital undervisning kan tas i bruk for deltakere som ikke har anledning til å møte på skolested.

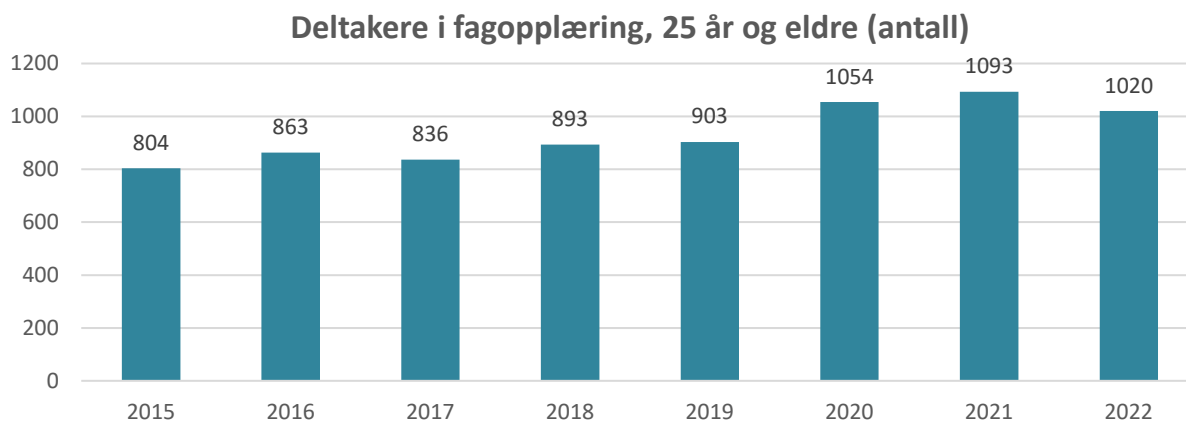
Nordland er ett av fem fylker som er med i forsøk med modulstrukturerte læreplaner. Fra høsten 2024 blir modulstrukturert opplæring hovedmodellen for opplæring for voksne både på nivået under videregående (forberedende opplæring for voksne – FOV) og i videregående opplæring for voksne (VOV). Modulstrukturerte læreplaner skal da brukes i all opplæring spesielt organisert for voksne, der slike planer er utviklet. For VOV gjelder dette foreløpig 13 lærefag. Det blir overgangsordninger for deltakere som er inne i et opplæringsløp de ikke får slutført før høsten 2024. Det er også startet et arbeid med å modulisere flere fag som er spesielt etterspurt av voksne.

I 2022 var det 2296 voksne deltakere i videregående opplæring i Nordland ifølge SSB. Det er en oppgang på 6,6 prosentpoeng sammenlignet med 2021. 1718 deltakere går på yrkesfag. Hoveddelen studerer enten Helse- og oppvekstfag eller tar Påbygg til generell studiekompetanse.

Figur: Antall voksne i videregående opplæring - utvikling (Kilde: SSB)

Den neste figuren illustrerer antallet voksne deltakere i fagopplæring.

Figur: Voksne deltakere i fagopplæring - utvikling (Kilde: SSB)

En stor andel av voksne i videregående skole er innvandrere og bosatte flyktninger. Det medfører også at mange av de voksne deltakerne har et annet morsmål enn norsk og at det varierer i stor grad hvor godt de behersker norsk og engelsk før de begynner.

De aller fleste voksne som søker videregående opplæring, tar et yrkesfaglig program med sikte på yrkeskompetanse med fag- eller svennebrev.

Karriere Nordland

Karriere Nordlands hovedoppgave er å tilby karriereveiledning for innbyggere over nitten år og karriereveiledning av nyankomne flyktninger i henhold til integreringslov. Tjenesten omfatter også rettsvurdering, innsøking til realkompetansevurdering, formidling og innsøking til videregående opplæring. Karrieresentrene følger også opp deltakere i Nettskolen i Nordland ved studieverkstedene. Karriere Nordland er ressurs- og kompetansesenter for skoleverket og rådgivertjenesten.

Regionalt partnerskapsarbeid

Karriere Nordland er delt i tre regioner: Karriere Ofoten, Lofoten og Vesterålen, Karriere Salten og Karriere Helgeland. I hver region er det et regionalt kompetanseforum, som er underlagt Kompetanseforum Nordland. Det er rektor og senterleder i hver region som er ansvarlig for de regionale kompetanseforumene. Det ble i 2023 avholdt to møter i de regionale kompetanseforumene i hver region, til sammen seks møter.

Karriere Nordland har ni rådgiverkoordinatorer rundt i fylket, som drifter de regionale rådgivernettverkene, som består av rådgivere fra grunnskole og videregående. Det ble gjennomført 3130 karriereveiledningssamtaler med 1873 kandidater i perioden 01.01.2023 – 01.10.2023.

Tiltaket *Fullført* er utvidet fra Bodø og Fauske til også Narvik og Mo i Rana. *Fullført* er et offentlig samarbeid mellom NAV Nordland og Nordland fylkeskommune. Karriere Nordland skal de neste tre årene i samarbeid med NAV prøve ut en modell for karriereveiledning av NAV-brukere (med prosjektmidler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet) i Bodø, Sortland og Mosjøen.

Kompetanseforum Nordland

Nordland fylkeskommune har et utvidet ansvar for å koordinere og utvikle kompetansepolitikken i fylket. Dette omfatter å kartlegge regionale kompetansebehov, formidle behov til tilbydere og tilrettelegge for etterspurte opplærings- og utdanningstiltak.

Hovedfokuset i fylkets kompetansearbeid er arbeidslivets kompetansebehov, og gjennom *Kompetansestrategi for Nordland 2020-2024* har man ambisjon om å øke kompetansen i befolkningen og styrke samarbeidet mellom arbeidslivet, utdanningssektoren, kunnskaps- og forskningsmiljø og virkemiddelaktører. Kompetanseforum Nordland, opprettet juni 2020, er et av verktøyene som skal realisere dette arbeidet og skal stimulere til samarbeid mellom utdannings- og arbeidslivsaktører gjennom å skape felles møteplasser, samt sørge for informasjonsflyt og kunnskapsdeling.

Kompetanseforum Nordland består av fire ulike grupper. En styringsgruppe, som har et overordnet ansvar for det helhetlige arbeidet til Kompetanseforum Nordland. Deltagerne i styringsgruppen representerer store regionale kompetanseaktører som NAV, LO, NHO, VOFO, KS, UiT, Nord universitet, Statsforvalteren i Nordland, Helse nord, Distriktsenteret, Kompetanseforbundet og Nordland fagskole. Og tre regionale forum, med aktivitet i henholdsvis nordfylket (Ofoten, Lofoten og Vesterålen), Salten og Helgeland.

De regionale kompetanseforumene er et redskap for å få fram og synliggjøre kompetansebehov og mobilisere til tilbud og tiltak. Forumene og synliggjøring av karrieremulighetene i regionen bidrar i tillegg til utvikling av Karriere Nordland som sammen med regional videregående skole, er driver og vertskap for forumet i sin region. Medlemmene i forumene kommer fra både private og offentlige organisasjoner med interesser innen utdanning og kompetanse. Alle fire gruppene møtes minimum to ganger i året.

Sekretariat for Kompetanseforum Nordland tilrettelegger og fasiliterer styringsgruppens virksomhet og bidrar til å koordinere forumenes arbeid. Sekretariatet består av rådgivere fra avdeling for utdanning og kompetanse.

Aktivitetene i Kompetanseforum Nordland omfatter også et nyhetsbrev som sendes ut til samarbeidspartnere om lag fire ganger i året, og en årlig konferanse *FRAMDRIFT*. Denne konferansen setter faglig fokus på viktige temaer knyttet til kompetansestrategien. Fjorårets *FRAMDRIFTs* konferanse hadde navnet *Mangfold som ressurs – et samfunns- og arbeidsliv i endring* og tok for seg tematikken rundt utenforskap. Konferansen hadde omkring 150 deltakere fra både offentlig og privat sektor.

De neste årene skal Kompetanseforum Nordland videreutvikles i tråd med ambisjonene i *Kompetansestrategi for Nordland 2020-2024*, strategien *Kompetanseløft for voksne 2022-2024*, samt føringene i politisk plattform.

Yrkesfaglige tilbud spesielt organisert for voksne

Steds- og samlingsbaserte tilbud

Høsten 2023 ble det igangsatt to yrkesfaglige opplæringstilbud for voksne og ett studieforberedende opplæringstilbud. Begge de yrkesfaglige tilbudene er ved Sandnessjøen videregående skole, og hvert tilbud er dimensjonert med inntil 15 plasser. Det studieforberedende opplæringstilbudet er ved Bodø videregående skole. Alle de tre opplæringstilbudene er stedsbaserte. Det ble ikke nok søkere til å starte opp noen av de planlagte samlingsbaserte tilbudene. Tabellen nedenfor viser antall deltakere som ble tatt inn på de stedlige tilbudene som ble startet høst 2023:

Skole	Programområde	Opplegg	Antall deltakere	Rett / Ikke rett til opplæring	Kapasitet
Sandnessjøen vgs.	VG1 Teknologi og industrifag	Stedlig	10	8/2	15
Sandnessjøen vgs.	VgG2 Helsearbeiderfag	Stedlig	12	12/0	15
Bodø vgs.	Fag for studiekompetanse	Stedlig	15*	10/5	23
Bodø vgs.	Menn i Helse		13		
Bodø vgs.	Fokus samarbeid RM	Veksling	14		15

* Må sees i sammenheng med de som tar fag for studiekompetanse i Nettskolen

Tabell: Deltakere, steds- og samlingsbaserte tilbud, 2023 (Kilde: Vigo Voksen)

Oversikt over nye søkere for perioden 01.08.2022 - 30.07.2023:

Antall nye søkere	673
Antall som har søkt veiledning	242
Antall som har søkt realkompetansevurdering	303
Antall som har søkt opplæring	463
Har under anbefalt norsknivå	5

Tabell: Søkere 2023 (Kilde: Vigo Voksen)

Tilbudet ser ut til å være mer populært blant kvinner, som utgjør 60 prosent av de som søker. Aldersgruppen som søker mest, er 25-35 år.

Tilrettelagt fag- og yrkesopplæring

Tilskuddsordningen som finansieres av IMDI, har som mål å bidra til at flere voksne innvandrere med svake norskerdigheter kan fullføre fagbrev og komme ut i arbeid. Gjennom en prosjektperiode på 3 år har erfaringene vist at disse tiltakene fører til bedre oppfølging av deltakeren, økt gjennomføring, bedre samarbeid og kompetanseheving.

Tilskuddet gis til ekstra tilrettelegging for innvandrere på yrkesfaglige opplæringstilbud for voksne, og omfatter:

- Koordinatorfunksjon
- Språkstøtte og læringsstøtte i fag
- Språkstøtte for deltagere i lære
- Formidling av lære plasser
- Sosiale tiltak for deltageren

I tillegg gis det tilskudd til andre målfremmende tiltak som blant annet:

- Kurs i læringsmetoder for lærere og veiledere
- Utvikling av forberedende kurs i norsk
- Utvikling av modulbasert, fleksibelt oppstartskurs i IKT

Realkompetansevurdering

Realkompetansevurdering er en kartlegging av all kompetanse som den voksne har skaffet seg gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, etterutdanning, kurs, fritidsaktiviteter og annet. Realkompetansevurderingen gjøres opp mot læreplanene for ønsket sluttkompetanse (studie- eller yrkeskompetanse).

Den voksne kan få godkjent hele eller deler av fag, og formålet er at den voksne skal få et tilpasset opplæringsløp som bygger på det den voksne kan fra før. Det utstedes enkeltvedtak og kompetansebevis med resultatet av realkompetansevurderingen. Per 25. september 2023 er det gjennomført 198 realkompetansevurderinger i Nordland.

Modulforsøk

Forsøk med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne

I 2017 satte Utdanningsdirektoratet i gang forsøk med modulstrukturert fagopplæring for voksne, der Nordland var ett av fem deltakerfylker. Målgruppen for forsøket er voksne over 25 år med fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende. Målet med modulforsøket er å prøve ut fleksible, effektive og tilpassede opplæringsløp for voksne. Deltakerne skal også kunne kombinere opplæringen med støtte til livsopphold fra NAV eller introduksjonsprogram.

Forsøksperioden er utvidet fram til sommeren 2024. For forsøksperioden har Utdanningsdirektoratet utviklet modulstrukturerte læreplaner i forsøket for 13 ulike lærefag, og hver læreplan består av fire til sju moduler. Opplæringen skal i hovedsak gjennomføres i bedrift. Deltakerne har opplæringskontrakt med bedrift, men fylkeskommunen er ansvarlig for planlegging, gjennomføring, faglig oppfølging og vurdering av deltakerne.

Modul 1 er den samme for alle lærefag og inneholder relevante kompetansemål fra fellesfagene samfunnsfag og norsk i tillegg til kompetansemål om HMS og arbeidsmiljøloven fra programfaget. I de øvrige modulene finner man alle kompetansemålene fra VG3 opplæring i bedrift for det aktuelle lærefaget, disse er ikke endret. I tillegg inneholder læreplanen utvalgte kompetansemål fra programfaget for VG1 og VG2, og fellesfagene (norsk, matematikk, engelsk og naturfag). Deltakerne realkompetansevurderes opp mot denne læreplanen, og det utarbeides en opplæringsplan for gjenstående mål. Deltakerne vurderes med 'godkjent' eller 'ikke godkjent' etter hver modul. Det er ikke tverrfaglig eksamen eller fast læretid. Når deltakerne har fått godkjent alle modulene, kan de melde seg opp til fagprøve.

Formålet for faget, grunnleggende ferdigheter og bestemmelser for sluttvurdering er lik den ordinære læreplanen i lærefaget, og deltakerne går opp til en normal fag- eller svenneprøve på linje med ordinære lærlinger i faget.

I Nordland kom forsøk i gang i 2017 i nordfylket (Ofoten, Lofoten og Vesterålen) i fem lærefag (Salgsfaget, Renholdsoperatørfaget, Fiske og fangst, Kokkfaget og Institusjonskokkfaget). I 2019 ble forsøket utvidet, og Nordland deltar med Helsearbeider-, Betong-, Maler-, Rørlegger og Trevare- og byggingsredningsfaget. Samtidig ble også Salten representert ved Meløy og Gildeskål med i forsøket. Sør-Helgeland og Steigen kom med i 2021, mens Rana kom med i Produksjonsteknikkfaget med deltakere våren 2023.

Tabellen under viser at det er registrert 211 deltakere totalt, 77 av disse har bestått fagprøven. 87 deltakere er under opplæring, flest i Helsearbeiderfaget. 48 deltakere (22 prosent) har avbrutt opplæringen siden forsøket startet. 164 av de 211 deltakerne (78 prosent) holder enten fortsatt på, er oppmeldt eller har bestått fagprøven. Dette er gode tall tatt i betraktning av at mange av deltakerne tidligere ikke fullførte videregående eller aldri har vært elev i videregående. I tillegg er det mange minoritetsspråklige med svake norskferdigheter.

	Deltakere MFY 1 og 2	Salg	Renholdsoperatør	Kokk	Institusjonskokk	Produksjonsteknikk	Fisk og fangst	Betong	Maler	Rørlegger	Helsearbeider	Totalt
1	Antall aktive deltakere per 31.07.2023	4	10	1	3	5	0	4	3	10	47	87
2	Avbrutt (antall akkumulerte deltakere som har vært med i forsøksperioden, men avbrutt uten fagbrev)	13	4	3	1	0	5	1	1	2	18	48
3	Antall oppmeldt til fagprøve, akkumulert i forsøksperioden	8	13	5	6	0	5	1	0	1	39	78
4	Antall gjennomførte fagprøver, akkumulert i forsøksperioden	7	13	5	6	0	5	2	0	1	38	77
5	Antall bestått fagprøver, akkumulert i forsøksperioden	6	13	5	6	0	5	2	0	1	38	76
6	Totalt antall deltakere i 31.07.2022 (linje 1,2 og 5)	23	27	9	10	5	10	7	4	13	95	211

Tabell: Deltakere i modulstrukturert fag- og yrkesopplæring per 1 august 2023

Kombinasjonsforsøket

Kombinasjonsforsøket skal prøve ut opplæring hvor deltakeren kombinerer Forberedende voksenopplæring (FVO) med Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY). På grunnlag av realkompetansevurdering får deltakere opplæring i de fagene som de trenger på grunnskolenivå samtidig med fagopplæring ute i bedrift.

Målgruppen for kombinasjonsforsøket er personer over 20 år uten varig tilknytning til arbeidslivet. Opplæring i kombinasjonsforsøket kan tilbys deltakere i arbeidsrettet tiltak i NAV og innvandrere i introduksjonsprogrammet. For å delta i kombinasjonsforsøket må deltakeren være tatt inn i FVO, og ha ønske om fag- eller svennebrev som sluttkompetanse i et av lærefagene som har modulstrukturerte læreplaner. I kombinasjonsforsøket har deltakeren unntak fra inntakskravet til videregående opplæring.

Fire fylkeskommuner i samarbeid med tolv kommuner deltar i kombinasjonsforsøket. Fylkeskommunene er med i forsøket med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring, og kommunene deltar i forsøket med Forberedende voksenopplæring. Nordland fylkeskommune deltar i samarbeid med Narvik, Vågan, Hadsel og Andøy. Helsearbeiderfaget har flest deltakere.

Deltakere kombinasjonsforsøk	Salg	Renholdsoperatør	Kokk	Institusjonskokk	Betong	Helsearbeider	Totalt
Antall aktive deltakere per 31.07.2022	2	2	1	3	2	12	22
Avbrutt (antall akkumulerte deltakere som har vært med i forsøksperioden, men avbrutt uten fagbrev)	2	2	1	1	0	2	8
Antall beståtte fagprøver, akkumulert i forsøksperioden	0	0	0	0	0	2	2
Totalt antall deltakere i 31.07.2022	4	4	2	4	2	16	32

Tabell: Deltakere i kombinasjonsforsøket per 1 august 2023

Kombinasjonsforsøket startet høsten 2019. Deltakerne startet da på nivået under videregående skole. Det har derfor tatt tid før de første har kunnet gå opp til fagprøve.

Modulstrukturert opplæring inn i ordinær drift fra august 2024

Fra august 2024 blir modulstrukturert opplæring trinnvis innført som hovedmodell både i videregående opplæring for voksne (VOV) og i forberedende opplæring for voksne på nivå under videregående (FOV).

For VOV vil det da foreligge modulerte læreplaner bygd på LK20-planene, i første omgang i dagens 13 modulerte lærefag. Læreplanene er laget for å kunne brukes i flere opplæringsarenaer. Dette kan være innenfor introduksjonsprogrammet, i arbeidsmarkedstiltak, i bedrifter, virksomheter og i skoler. Læreplanene vil kunne være aktuelle å bruke innenfor ulike ordninger tilpasset voksne.

I den nye opplæringsloven kan elever velge modulstrukturert opplæring fra det skoleåret de fyller 19 år. Målgruppen omfatter også nyankomne innvandrere med en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har ansvaret for utvikling av læreplaner i forberedende opplæring for voksne (FOV). Dette arbeidet inkluderer modulstrukturerte læreplaner i norsk, norsk for språklige minoriteter, matematikk, samfunnsfag, naturfag og engelsk, samt en grunnmodul for deltakere som ikke har lært å lese og skrive tidligere.

Den nye opplæringsloven åpner for at fylkeskommunen kan ta inn voksne i videregående opplæring som ikke har fullført opplæring på nivået under. De voksne kan da få opplæring i et kombinert løp etter læreplaner både for FOV og læreplaner for videregående opplæring.

Forslagene til nye moduliserede læreplaner både for FOV og VOV er på høring fram til 1. desember 2023. Det skal også utarbeides nye vurderingsordninger som kommer på høring parallelt med høring til forskrift til ny opplæringslov.

Nettskolen i Nordland

Gjennom Nettskolen i Nordland har Nordland fylkeskommune utviklet et svært fleksibelt og brukervennlig tilbud for voksne personer som har behov for opplæring, og som samtidig er avhengig av å bo hjemme på grunn av familie, arbeid, og andre samfunnsmessige aktiviteter i nærmiljøet.

Nettskolen i Nordland har et særlig søkelys på å videreutvikle nettpedagogiske metoder og digitale tjenester for å sikre en best mulig kvalitet i nettskoletilbudet. En viktig del av dette arbeidet består i å utvikle nye fleksible nettbaserte tilbud som kan tilbys både til ungdom og voksne.

Per september 2023 hadde Nettskolen 554 deltakere (voksenelever), dette er en økning i forhold til forrige rapportering (536 deltakere). Antallet vil erfaringsvis øke noe etter årsskiftet når det gjennomføres nytt opptak.

Opplæringstilbud i Nettskolen i Nordland spesielt organisert for voksne tilbys i hovedsak etter følgende modeller:

- Nettbasert undervisning i kombinasjon med lokal studieveiledning i studieverksted tilknyttet 14 videregående skoler.
- Fylkesdekkende samlingsbaserte opplæringstilbud med opplæring på nett i mellomperiodene (VG3 Helsesekretær, Tannhelsesekretær, Apotekteknikk og VG2 / VG3 Landbruk ('Voksenagronom')).

Nettskolen gir i første rekke opplæring i fellesfag som fører til generell studiekompetanse og i programfag i tre yrkesfaglige utdanningsprogram: Helse- og oppvekstfag; Salg, service og reiseliv samt Naturbruk ('Voksenagronom'). Voksenagronomopplæringen skjer i samarbeid med Sortland og Mosjøen videregående skoler. Opplæringen er toårig og har inntak annet hvert år. Høsten 2022 startet et nytt kull med 22 deltakere som er forventet å bli ferdig våren 2024.

I løpet av året har Nettskolen startet tilbud i programfaget matematikk S1 og i programfaget VG2 salg og reiseliv.

Antall deltakere i det yrkesfaglige tilbudet september 2023:

	Helse- og oppvekstfag							Salg, service og reiseliv			Naturbruk
	VG1	VG2 HEA	VG2 HES	VG2 BUA	VG3 HSE	VG3 Apotekteknikk	VG3 Tannhelsesekretær	VG1	VG2 SSS	VG2 SR	VG2 + VG3 NA LBR
Max antall	68	44	40	26	24	9	9	14	6	6	20
Deltakere	57	25	40	21	21	3	7	9	6	3	21

Tabell: Deltakere i yrkesfaglige tilbud (Kilde: Nettskolen)

De mest etterspurte fagtilbud i Nettskolen i Nordland er generelt fellesfag som kreves for å oppnå generell studiekompetanse. Mange deltakere tar flere fag parallelt.

	Norsk studieforberedende	Norsk YF	Engelsk	Matematikk	Naturfag	Historie	Samfunnskunnskap
Max antall	149	60	84	130	88	89	94
Deltakere	149	63	74	130	82	86	63

Tabell: Deltakere i fellesfag september 2023 (Kilde: Nettskolen)

Ellers er det små ventelister i enkeltfag, og dimensjoneringen for Nettskolen i Nordland ser nå ut til å være tilpasset søkermasse. Det er i dag noe venteliste i matematikk. Det er en del variasjon i deltakere gjennom året. Man ser en svak økning i søkere i forhold til forrige skoleår.

I tillegg til å tilby nettundervisning til voksne deltakere, har Nettskolen i Nordland også tilbud i enkelte programfag fra Studiespesialisering. Dette er hovedsakelig for ordinære elever i de videregående skolene. Det dreier seg om fag som noen elever trenger eller ønsker, men som skolen ikke har grunnlag for å sette i gang undervisning i på grunn av lave elevtall. For tiden gis det nettilbud i tre realfaglige programfag som kreves for inntak til enkelte studier: matematikk R1, matematikk R2 og fysikk 1. I tillegg gis tilbud til noen ulike grupper av ungdom som har særskilt behov for dette.

Nettskolen har i samarbeid med tre videregående skoler fra høsten 2023 startet et forsøk med å frikjøpe lærer som underviser i fysikk 2 på nett. Dette er også fordi skolene har så få søkere at ordinære klasser ikke kunne opprettes. Nettskolen ønsket å prøve ut nettbasert sanntidsundervisning for disse ungdommene. Nettlærer har ansvar for fjernundervisning i sanntid (og eget arbeid) i 3 skoletimer, og skolen som elevene tilhører, gjennomfører to skoletimer lokalt, som blant annet brukes til gjennomføring av øvelser.

	Matematikk R1	Matematikk R2	Fysikk 1	Fysikk 2
Max antall	15	10	13	8
Deltakere	8	6	4	8
Venteliste	0	0	0	0

Tabell: Deltakere og elever i realfaglige programfag september 2023 (Kilde: Nettskolen)

Nettskolen gir også undervisning i programfag fremmedspråk for Studiespesialisering – tysk, spansk og fransk nivå III – også her skjer undervisningen i samarbeid med elevens hjemskole. Elevene får nettundervisning i skriftlige ferdigheter og tekstbasert aktiviteter, dette kombineres med undervisning i muntlig og oppfølging fra en lærer på hjemskolen samt en oppstartssamling og et studieopphold i språkområdet.

	Spansk, nivå III	Fransk, nivå III	Tysk, nivå III
Elever	27	12	15

Tabell: Elever i fremmedspråk nivå III september 2023 (Kilde: Nettskolen)

Andelen minoritetsspråklige deltakere i Nettskolen har økt jevnt fra oppstart høsten 2014 og fram til i dag (fra ca. 25 prosent til nærmere 30 prosent). Dette gir en del ekstra utfordringer når det gjelder nivå og kompetanse i norsk språk. Dette løses delvis via *Norsk på nett*-kurset i regi av Nettskolen, der inntil 50 deltakere får språkopplæring i norsk med mål om minimum å oppnå et nivå tilsvarende A2 (helst B1). Fra høst 2023 har Nettskolen endret noe på strukturen i *Norsk på Nett* slik at deltakerne får mer og jevnlig oppfølging fra lærer, noe som man forventer vil gi bedre og raskere heving av språkkompetansen.

Nettskolen har også laget et kvalifiseringskurs i engelsk. Dette ble startet i januar 2020 med kapasitet for inntil 35 deltakere.

Nettskolen i Nordland er én av to tilbydere av forsering matematikk 1T (tidligere DVM-1T) (den andre tilbyderen er Nettskolen Vestfold). Det er utstrakt samarbeid mellom de to Nettskolene. Oppdraget er gitt av UDIR, og skolen har kontrakt på 3 år (+3 års opsjon) fra høst 2023. Målgruppen er elever i grunnskolen som ønsker å forsere i faget matematikk, slik at de kan fullføre matematikk 1T på videregående nivå mens de fortsatt er elever i grunnskolen. Fra høst 2023 har Nettskolen i Nordland ansvaret for maksimalt 160 ungdomsskoleelever fra hele landet i dette tilbudet. Samarbeid med Nettskolen i Vestfold har gitt gode ringvirkninger for begge nettskolene. Man får god erfaring med sanntidsundervisning.

Nettskolen i Nordland og Nettskolen i Vestfold har i samarbeidet i forsering 1T vært først i landet med VIP for fjernundervisning, for å øke trivsel, gjennomføring og faglig utbytte. Gjennomføring økte fra ca. 50 prosent for noen år siden til ca. 85 prosent siste år i dette frivillige tilbudet. Det har ellers ingen konsekvenser for ungdomsskoleelevene om de slutter.

Den årlige deltakerundersøkelsen for deltakerne i Nettskolen i Nordland viser at de er godt fornøyde med tilbudet, ikke minst med tanke på den fleksible opplæringsmodellen som Nettskolen tilbyr. De kan starte når de vil, bruke så lang tid de vil (over minstetid) og studere når de vil på døgnet. De kan også få kontakt med nettlærer med forholdsvis kort varsel. Dette er spesielt viktig for voksne deltakere som også har andre forpliktelser i livet enn å ta utdanning.

Resultat i Nettskolen i Nordland

Nettskolen i Nordland samarbeider med de lokale videregående skolene om organisering og gjennomføring av eksamen for Nettskolens deltakere. I praksis betyr dette at alle eksamener planlegges og organiseres sentralt i Nettskolen, mens gjennomføringen skjer ved lokal videregående skole.

For skoleåret 2022-2023 ble det gjennomført både høst- og våreksamen, våreksamen har de 3 foregående år vært avlyst på grunn av Covid-19. Dermed er eksamensresultat nå også tatt med i oversikten over fellesfagene. Det er denne fagtypen som har flest deltakere i Nettskolen, jmfør punkt 4.3. Enkelte av fagene har ført stiplede linje på eksamenskarakterer, da antall avlagte eksamener er for få til å være representativ for resultatet.

Deltakerne som fikk standpunkt karakter i fellesfag forrige skoleår, gjorde det noe bedre i flere fag sammenlignet med de som ble ferdige i 2021-2022. Tabellen som følger, viser at det er små variasjoner fra forrige år, men mange fag viser en svak bedring. Karakterene er fagets snittkarakter:

	Standpunkt karakter 2022-2023	Eksamenskarakter 2022-2023	Standpunkt karakter 2021-2022
Studieforberedende			
Norsk hovedmål	3,9	3,7	3,8
Norsk sidemål	3,4	3,2	3,1
Norsk, kort botid i Norge	3,3	3,0	3,4
Engelsk	3,9	3,7	3,9
Matematikk 1P	2,9	3,2	3,4
Matematikk 2P	3,6	--	3,8
Naturfag	3,8	--	4,0
Påbygging			
Norsk hovedmål	3,8	3,8	3,6
Norsk sidemål	3,2	3,1	2,9
Matematikk 2P-Y	3,8	2,9	3,1
Naturfag	4,1	--	4,3
Historie	4,2	4,0	4,2
Yrkesfag			
Norsk	4,0	--	4,1

	Standpunkt karakter 2022-2023	Eksamenskarakter 2022-2023	Standpunkt karakter 2021-2022
Norsk, kort botid i Norge	3,0	--	3,1
Engelsk	3,2	3,5	3,6
Matematikk 1P-Y	3,2	--	3,0
Naturfag	4,4	--	3,1
Studieforberedende/yrkesfag			
Samfunnskunnskap	3,9	--	3,9

Tabell: Standpunkt- og eksamenskarakter fellesfag i Nettskolen (Kilde: Nettskole)

Nettskolen gjennomfører opplæring i programfag på yrkesfag innenfor utdanningsprogram for Helse- og oppvekstfag (helsefagarbeider, barne- og ungdomsarbeider, helseservice, helsesekretær, tannhelsesekretær og apotekteknikk) samt salg, service og reiseliv og landbruksfag. Alle deltakerne her avlegger tverrfaglig praktisk eksamen på VG2 og VG3, og tabellen under viser (samlet alle programområder) hvilket resultat som er oppnådd på tverrfaglig praktisk eksamen.

Karakter	1	2	3	4	5	6
Antall	1	12	22	31	33	16
Prosent	0,9 %	10,4 %	19,1 %	27,0 %	28,7 %	13,9 %

Tabell: Eksamenskarakterer tverrfaglig eksamen i Nettskolen (Kilde: Nettskole)

Totalt 115 deltakere har i skoleåret 2022-2023 avlagt tverrfaglig eksamen på yrkesfag (høst og vår). Andelen av deltakere som har fått karakter 4, 5 og 6 er på nesten 70 prosent. Tatt i betraktning deltakernes forutsetninger, er resultatene i Nettskolen relativt gode. Spesielt med tanke på at skolen har høy andel av flerspråklige voksne, rundt 30 prosent kommer fra et annet land enn Norge. De fleste får opplæring og veiledning en til en med sin nettlærer, og dette skjer når deltakerne har tid til studier, og da svært ofte på kveldstid og hjemmefra.

4. Sammen mot felles mål 2021–2024. Strategiplan for realisering av Nordlandsmodellen

Sammen mot felles mål 2021-2024 er en strategiplan utarbeidet av avdeling for utdanning og kompetanse og fungerer som et verktøy for å oppnå målet om full gjennomføring. Planen tydeliggjør ansvar og oppgaver som skolene og avdelingen for utdanning og kompetanse har i fireårsperioden. Strategiske retningslinjer for den pedagogiske virksomheten, samt kvantitative milepæler mot full gjennomføring er fastsatt i planen. Strategiplanen er fylkesdirektørens verktøy for realisering av den politisk vedtatte Nordlandsmodellen og danner grunnlag for skolenes virksomhetsplaner.

Skoleeier og skolene har over år hatt et sterkt søkelys på resultater og analyse av skolenes gjennomføringstall. Resultatene skapes av kvaliteten på opplæringen i hver enkelt skole og lærebedrift, og det er hovedsakelig her de utviklingsmålene som skoleeier har fastsatt, skal oppnås. For å nå målene er det viktig at det er god samhandling mellom alle ledd som har ansvar for kvalitet i opplæringen. God samhandling kjennetegnes ved at løsninger og beslutninger framkommer som et resultat av at oppgaver løses i fellesskap.

Mål for perioden 2021–2024

Den overordnet visjonen for Nordland er full gjennomføring i videregående opplæring:

Alle, som påbegynner videregående skole, skal gjennomføre videregående opplæring. I løpet av strategiperioden skal andelen, som fullfører og består sin videregående opplæring, økes, og alle som er kvalifiserte, skal få læreplass (FT-sak 022/2018 Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018–2022).

På bakgrunn av dette målet er det utviklet delmål som skal oppnås i planperioden 2021–2024. Resultater som oppnås skal evalueres og presenteres i 2025. Delmål gjelder det samlet resultatet for Nordland fylkeskommune som alle skolene skal bidra til å nå. En statusoppdatering for delmålene blir presentert videre.

Delmål 1: Gjennomføring

I 2024 (2017-kullet) skal 80 prosent av elever og lærlinger ha fullført og bestått videregående opplæring innen to år etter normert tid (i løpet av fem år for studieforbereende og seks år for yrkesfag). Antall sluttet i samme periode skal reduseres til maksimalt 10 prosent. Det er også et mål at andelen som fullfører på normert tid, skal økes til 82 prosent for studieforbereende (tre år) og 50 prosent for yrkesfag (fire år).

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Gjennomføring						
Fullført og bestått innen to år etter normert tid – alle	72,4 % (2013-kull)	75,5 % (2014-kull)	76,6 % (2015-kull)	73,6 % (2016-kull)	(2017-kull)	80,0 % (2017-kull)
Fullført og bestått studieforbereende på normert tid	73,7 % (2013-kull)	77,6 % (2014-kull)	79,1 % (2015-kull)	80,9 % (2016-kull)	(2017-kull)	82,0 % (2017-kull)
Fullført og bestått yrkesfag på normert tid	40,3 % (2013-kull)	42,7 % (2014-kull)	44,8 % (2015-kull)	40,9 % (2016-kull)	(2017-kull)	50,0 % (2017-kull)
Sluttet underveis i fem-/seksårsperioden	15,9 % (2013-kull)	14,5 % (2014-kull)	13,1 % (2015-kull)	17,1 % (2016-kull)	(2017-kull)	10,0 % (2017-kull)

Tabell: Gjennomføring i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Resultat publisert i 2020 (dvs 2013-kullet) danner utgangspunkt for gjennomføringsutviklingen. Tabellen viser framgang på indikator 'Fullført og bestått studieforbereidende på normert tid' fra 2013-kullet til 2017-kullet. Samtidig var det nedgang på resten av indikatorene.

Delmål 2: Overganger og årsbestått – studieforbereidende

For å nå delmål 1 om full gjennomføring, må elevene både bestå hvert enkelt trinn og de må ha overgang til neste trinn. Derfor er progresjon til neste trinn og skoleårsfullføring viktige indikatorer på om man er på rett vei mot bedre fullføringsgrad.

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Overganger og årsbestått - studieforbereidende						
Ordinær overgang fra VG1 til VG2	90,5 % (høst 2019)	91,6 % (høst 2020)	91,7 % (høst 2021)	89,4 % (høst 2022)	(høst 2023)	94,0 % (høst 2023)
Ordinær overgang fra VG2 til VG3	95,3 % (høst 2019)	95,2 % (høst 2020)	95,1 % (høst 2021)	94,8 % (høst 2022)	(høst 2023)	97,0 % (høst 2023)
Fullført og bestått VG1	89,9 % (2019-2020)	90,7 % (2020-2021)	88,0 % (2021-2022)	89,5 % (2022-2023)	(2023-2024)	92,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått VG2	91,2 % (2019-2020)	91,5 % (2020-2021)	89,3 % (2021-2022)	86,0 % (2022-2023)	(2023-2024)	93,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått VG3	90,6 % (2019-2020)	92,2 % (2020-2021)	91,7 % (2021-2022)	85,6 % (2022-2023)	(2023-2024)	93,0 % (2023-2024)

Tabell: Overganger og årsbestått – studieforbereidende i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet, Qlik Sense)

På studieforbereidende utdanningsprogram er det observert en reduksjon i andel elever som går videre fra VG1 til VG2, og fra VG2 til VG3. Denne trenden gjenspeiles også på nasjonalt nivå.

Det er færre som fullførte og bestod alle fag på VG2 og VG3 forrige skoleår enn i 2021-2022. Samtidig vardet en økning i andelen fullført og bestått på VG1. Det er viktig å merke seg at eksamener ble gjennomført som normalt for første gang på flere år, og derfor er datagrunnlaget annerledes.

Delmål 3: Overganger og årsbestått – yrkesfag

Den neste tabellen viser at på yrkesfag er nivået på indikatoren for progresjon fra VG1 til VG2 nesten det samme som i fjor. Dette er et viktig resultat å merke seg fordi man har for stort frafall på yrkesfag etter VG1. Utviklingen på landsnivå følger den samme trenden.

Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Overganger og årsbestått - yrkesfag						
Ordinær overgang fra VG1 til VG2	79,0 % (høst 2019)	80,0 % (høst 2020)	81,2 % (høst 2021)	81,0 % (høst 2022)	(høst 2023)	84,0 % (høst 2023)
Ordinær overgang fra VG2 til VG3	73,3 % (høst 2019)	73,2 % (høst 2020)	75,4 % (høst 2021)	77,3 % (høst 2022)	(høst 2023)	80,0 % (høst 2023)
Fullført og bestått VG1	74,6 % (2019-2020)	75,4 % (2020-2021)	76,2 % (2021-2022)	78,2 % (2022-2023)	(2023-2024)	78,0 % (2023-2024)
Fullført og bestått VG2	82,4 % (2019-2020)	82,9 % (2020-2021)	84,4 % (2021-2022)	85,7 % (2022-2023)	(2023-2024)	85,0 % (2023-2024)

Tabell: Overganger og årsbestått – yrkesfag i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet, Qlik Sense)

I Nordland har man hatt en god utvikling i andelen progresjon fra VG2 til VG3 yrkesfag. På yrkesfag har elevene færre eksamener enn elevene på studieforbereidende. Økningen i andel fullført og bestått per skoleår for yrkesfagelevne er derfor sannsynligvis reell.

Delmål 4: Gjennomføring av læretiden

Flertallet av yrkesfagelevne avslutter videregående opplæring med læretid i bedrift. De aller fleste VG3-lærefag har to års læretid, det er derfor relevant å ha mål for gjennomføring etter to år. Men fordi noen har kontrakter med lengre læretid, vil man ikke kunne nå 100 prosent her. Uavhengig av noen unntak må man kunne forvente at flere enn litt over halvparten av lærlingene avlegger fag- eller svenneprøve i løpet av normert læretid. Derfor er måltallet satt til 60 prosent. Landssnittet ligger nå rundt 58 prosent.

Indikator	Nullpunkt	Status 2021	Status 2022	Status 2023	Status 2024	Mål 2024
Gjennomføring av læretiden (ungdomsrett)						
Oppnådd fag-/svenneprøve to år etter start læretid	52,6 % (lære fra 2017)	53,5 % (lære fra 2018)	53,7 % (lære fra 2019)	52,4 % (lære fra 2020)	(lære fra 2021)	60,0 % (lære fra 2021)
Oppnådd fag-/svenneprøve fem år etter start læretid	84,5 % (lære fra 2014)	86,4 % (lære fra 2015)	86,6 % (lære fra 2016)	86,3 % (lære fra 2017)	(lære fra 2018)	90,0 % (lære fra 2018)

Tabell: Gjennomføring av læretiden (ungdomsrett) i Nordland (Kilde: Utdanningsdirektoratet)

Man bruker indikatoren bestått fag- eller svenneprøve i løpet av fem år som en sluttindikator for fagopplæring ifølge Utdanningsdirektoratet. Av de ungdomsrettslærlingene som startet opplæring i bedrift i 2017, var 86,3 prosent som hadde oppnådd fag- eller svennebrev fem år etter oppstart. Dette er et relativt høyt tall, men det er en målsetting at andelen skal økes til 90 prosent. Landssnittet ligger på 87,8 prosent.

5. Kvalitetssystem, utviklingsarbeid og veien videre

Tilstandsrapporten har som formål å presentere et skoleår i tall og tendenser. Rapporten skal også avdekke svakheter og løfte fram i lyset framgang og godt arbeid i skoler og bedrifter. På den måten er tilstandsrapporten et viktig dokument, og den legger føringer for det videre arbeidet med å øke kvaliteten i opplæringen. Dataene kan gi viktig informasjon og støtte i beslutnings- og utviklingsprosesser.

Dialog med skoler

Avdeling for utdanning og kompetanse har systematisk dialog med og oppfølging av skolene. Målsettingen er å styrke kvaliteten på opplæringen gjennom tettere samarbeid. Avdelingens dialog med skolene skjer gjennom formelle skolebesøk, jevnlig resultatsoppfølgingsbesøk, rektormøter, ledersamlinger, medarbeidersamtaler med rektorer.

Resultatoppfølgingen med skolene tar sikte på å følge opp skolenes arbeid gjennom skoleåret. Slik sikres at skolene arbeider systematisk med utvalgte fokusområder. Hovedfokuset i resultatoppfølgingen er oppfølging av skolene på det pedagogiske området. Man har spesielt fokusert på fullføring og skoleresultater og hvilke tiltak skolene gjør for å forbedre resultater. Skolenes ledergrupper redegjør for hvordan skolene jobber for at alle elever skal ha et trygt og godt skolemiljø, og hvilke rutiner skolene har ved varsling om mobbing. Implementering av fagfornyelsen og nye læreplaner i alle fag har hatt høy prioritet de siste årene.

Rektormøter avholdes månedlig og ellers etter behov, målet er å gi informasjon, løpende avklaringer, oppdateringer i forhold til utvikling, økonomi og mange andre viktige områder.

Skolene årlig får et oppdragsbrev fra avdeling for utdanning og kompetanse og utarbeider årlige virksomhetsplaner og årsrapporter. Rapporteringen også benyttes som grunnlag for den tilstandsrapporten for videregående opplæring. Fylkesdirektøren har med bakgrunn i strategiplanen valgt ut tre felles områder som skolene skal jobbe spesielt med kommende skoleår:

1. Profesjonsfelleskapet: skolene skal jobbe med å etablere og videreutvikle det profesjonelle læringsfelleskapet, som setter skolen i stand til å forbedre opplæringen og gjennomføre skoleutvikling. Dekom skal prioriteres høyt.
2. Ung inkludering: handlingsplan for ung inkludering legger en del føringer for arbeidet med en inkluderende skole for alle. IKO-metodikken er sentral i arbeidet med forebygging av frafall og økt gjennomføring. Skolene skal jobbe systematisk for å sikre at alle elever har et trygt og godt skolemiljø jf. Opplæringslovens kapittel 9A.
3. Utvikle den digitale kompetansen: skolene skal jobbe systematisk med å utvikle både grunnleggende digital kompetanse og profesjonsfaglig digital kompetanse. Fokuset må også være på kritisk tenkning, kildekritikk, datasikkerhet og personvern.

I tillegg settes det inn lokale mål for hver skole med påfølgende utforming av planer og tiltak. Dessuten utarbeides det egne rutiner for intern evaluering og resultatoppfølging av kvaliteten på opplæringen.

Pågående prosjekter

Avdeling for utdanning og kompetanse har initiert flere prosjekter med ulike formål som gjennomføres på skoler:

- Etterutdanningskurs - ansatte som jobber med flerspråklige elever
Formål: kompetanseheving.
- KHVGS - lulesamisk ressurskole

Formål: løfte samiske språk, identitet og kultur på de videregående skolene i Nordland.

- Helhetlig oppfølging i lære

Formål: utarbeide rutiner for systematisk oppfølging av lærlinger/lærekandidater.

- LOS/ungdomslos

Formål: nye rutiner for helhetlig oppfølging i lære – forebygge utenforskap.

- Kompetanseutvikling i psykisk helse (inkl. MIO og Gå på skole)

Formål: utvikle en modell for styrket oppfølging av elever i kombinasjonsløp innenfor livsmestring og folkehelse.

- Sommer-/høstskole

Formål: øke gjennomføring for lærlinger og elever.

- SIDE (journalverktøy for elevoppfølging)

Formål: implementere programvaren.

Kvalitetssystem

Det systematiske arbeidet med kontinuerlig forbedring av det elektroniske kvalitetssystemet for Utdanning og kompetanse fortsatte i skoleåret 2022-2023. Det er et mål å standardisere innhold mest mulig slik at tilgjengelighet og bruk sikres for alle brukerledd. Det er derfor utarbeidet enhetlig struktur for skolene og avdelingen, og det pågår et arbeid med å standardisere felles dokumenter for å sikre likebehandling av elevene i fylket.

For å sikre at man ivaretar intensjonen i personopplysningsloven, har Personvernombudet i Nordland fylkeskommune faste møter med skolenes personvernkoordinatorer med veiledning og kurs. Dette viktige arbeidet har vært videreført på en god måte i 2022-2023.

Flere utdanningsprogram ved skolene har krav om å ha sertifiserte kvalitetssystem for å kunne utstede sertifikater til elevene/studentene. Dette gjelder i hovedsak Maritime fag, Flyfag og Fiske og fangst. Disse fagområdene blir jevnlig revidert av Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Luftfartstilsynet, ASAS sertifisering og Det Norske Veritas. Det kreves blant annet at skolene har oppdaterte relevante dokumenter, at de melder og behandler avvik, gjennomfører internrevisjon, risikoanalyser og ledelsens gjennomgåelse av kvalitetssystemet.

Utdanning og kompetanse har utformet en egen kvalitetspolicy og skal gjøre følgende:

- levere god og relevant utdanning for elever, studenter og lærlinger i Nordland fylke som bidrar til utviklingen av nordlandssamfunnet og den enkelte innbygger;
- forbedre og utvikle utdanningstilbud, tjenester, drift og ledelsessystem for kvalitet gjennom kontinuerlig oppmerksomhet på kvalitetsarbeidet;
- kontinuerlig arbeide for et læringsmiljø som bidrar til at den enkelte gjennomfører påbegynt utdanning;
- oppfylle lover, forskrifter, retningslinjer, interne og eksterne krav fra kunder/elever /studenter/lærlinger som er pålagt organisasjonen.

Utviklingsarbeid

Fagnettverk

Det er behov for lærere og fagmiljøer å ha kontakt på tvers av skoler i forbindelse med erfaringsdeling og faglige diskusjoner. Samarbeid mellom skoler bidrar til faglig vekst. Nordland har 20 fagnettverk fordelt på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, fellesfag og noen programfag. Fagnettverkene jobber etter mandat, rammer og premisser laget i samarbeid med rektorer. Formålet med fagnettverkene er å arbeide med profesjons- og kvalitetsutvikling på

egen skole og på tvers av skolene i Nordland. Gjennom godt samspill skal deltakerne utvikle og dele kunnskap, kompetanse og erfaringer som igjen skal bidra til det beste kompetansetilbudet til elever og lærlinger. Fagnettverkene skal i tillegg kartlegge kompetansebehov i fag/utdanningsprogram og bidra til å iverksette kompetansetiltak, eller synliggjøre større kompetansebehov overfor skoleeier. Fagnettverkene i Nordland har eksistert noen få år, og er stadig i utvikling. Skoleåret 2022-2023 viser god utvikling, positive resultater, og et stort behov for et profesjonsfaglig læringsfellesskap. I tillegg ser man et større engasjement og forståelse for arbeidet og formålet fra andre aktører i skolene.

Elev- og lærlingtjenesten

Noen ungdommer har utfordringer i forhold til skole, venner, helse eller framtidsplaner, og de trenger fagfolk å snakke med og få veiledning av. Alle videregående skoler i Nordland tilbyr elevene ulike tjenester som utdannings- og yrkesrådgiving, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og oppfølgingstjeneste (OT). Skolene har også formidlingskoordinatorer samt miljøtjeneste, som, for eksempel, skal hjelpe hybelboere å mestre tilværelsen. Kommunen skal tilby helsetjeneste i skole.

Håndbok for Elev- og lærlingtjenesten er et felles styringsverktøy som gir føringer og en bekrielse av oppgaver, ansvar og organisering av Elev- og lærlingtjenesten. Det er et grunnleggende prinsipp at Elev- og lærlingtjenesten skal arbeide forebyggende for å hindre frafall og framtidig utenforskap.

Avdeling for utdanning og kompetanse gjennomfører jevnlig møter med lederne av tjenesten på alle skolene og utdanningsavdelingene. I dette nettverket kan man fange opp og diskutere erfaringer som kan bidra til forbedringer av tjenestetilbudet.

Elev- og lærlingtjenesten deltok på og gjennomførte flere prosjekter i skoleåret 2022-2023. Flere av disse er tilknyttet handlingsplanen for Ung inkludering vedtatt av Fylkestinget. Blant disse kan nevnes *MIO (Målrettet og individuelt overgangsarbeid)* og *GPS (Gå på skolen)* som alle skolene deltar på, *Los-prosjektet* og *Helhetlig oppfølging i lære* ved Hadsel og Mosjøen videregående skoler, samt *Sommerskolen* på til sammen seks skoler. Våren 2023 har skolene også startet et samarbeid om trygg og inkluderende russetid og avgangsmarkering.

IKO-modellen: Identifisering, Kartlegging og Oppfølging av elever i faresonen

IKO er en modell og en metodikk for systematisk frafallsforebygging som særlig er nyttig i overgangen mellom grunnskole og VG1, men som benyttes gjennom hele opplæringsløpet. Svak faglig mestring, lav motivasjon og mistriivsel med skolen er vanlige kjennetegn på ungdom som ikke fullfører videregående opplæring. IKO-modellen er et verktøy eller en metodikk som hjelper å identifisere raskt elever i faresonen allerede fra skolestart. Sjansen for å lykkes med frafallsforebygging øker jo tidligere skolen kommer i gang. Individuell kartlegging skal danne grunnlag for rask oppfølging. Felles rutiner vil føre til mer likeverdig og kvalitetssikret praksis. Alle de videregående skolene i Nordland skal bruke IKO-metodikken.

Læreplassgaranti

Nordland satser på å møte arbeidsmarkedets behov for faglært arbeidskraft og å øke antall elever som får VG3 fagopplæring i bedrift som lærlinger. For å oppnå målsettingen om bedre gjennomføring av videregående opplæring i fylket, er det en forutsetning at kvalifiserte søkere til læreplass får kontrakt. Mangel på læreplasser er den viktigste årsaken til at mange yrkesfagelever ikke fullfører opplæringsløpet. Innføring av læreplassgaranti i Nordland sikrer alle kvalifiserte søkere læreplass i fylket. Et viktig ledd i dette arbeidet er å få bedrifter og arbeidsgivere til å inngå samarbeidsavtaler. Læreplassgarantien gir ungdommer som begynner på et yrkesfaglig opplæringsløp, forutsigbarhet slik at de kan være sikre på at de får læreplass og får avsluttet opplæringsløpet med fag- eller svennebrev.

Borteboende elever

I Nordland fylkeskommune har man et behov for å kartlegge videregående elever som er borteboende på grunn av lang avstand mellom hjem og skole, og hvordan det å være borteboende eventuelt virker inn på trivsel og gjennomføring av videregående opplæring. Problemstilling er at det er for lite kunnskap rundt borteboere. Det er en oppfatning hos mange at borteboende kan oppleve skolehverdagen som krevende både faglig og sosialt, og derved har en større risiko for frafall. Det er viktig å kartlegge om borteboende elever mestrer hverdagsrutiner, matstell, økonomi og skole på en hensiktsmessig måte. Nordland har den høyeste andelen av borteboende blant elever på videregående nivå i Norge. Det er mange årsaker til at skoleelever ikke bor hjemme. Til tross for en desentralisert skolestruktur i Nordland, kan prinsippet om regionalisering av tilbud føre til at flere elever må flytte for å få det utdanningstilbudet de ønsker seg.

For å kunne iverksette systematiserte og kunnskapsbaserte tiltak for denne elevgruppen igangsatte fylkesrådet en kartlegging av elever i videregående utdanning som bor på hybel i perioden fra mai til august 2022. Kartleggingen skulle blant annet se på trivsel, mestring og deltakelse på skolen. Funnene skulle peke på hvordan skolene kan styrke og videreføre aktivitetstiltak på de videregående skolene i Nordland. Som resultat fikk man delvis oversikt over borteboende elever på grunn av lav andel elever som ga respons. Derfor ble arbeidet med kartlegging av borteboere videreført. For den grunnen har man bestilt en ny ekstern undersøkelse i forhold til borteboende elever som planlegges i 2024.

Skolen er i endring

Ny opplæringslov

Den nye opplæringsloven med forskrifter skal etter planen gjelde fra august 2024. Frem til da gjelder dagens opplæringslov av 1998 med forskrifter. Opplæringsloven er det sentrale rettslige rammeverket for at skolen skal lykkes med det viktige samfunnsoppdraget sitt.

Her er en oppsummering av de mest betydningsfulle endringene:

1. Rett til å fullføre - endringer som har sammenheng med fullføringsreformen i videregående og kvalifisering til videre arbeid og studier:

- Utvidet rett til videregående opplæring.
- Utvidet rett til omvalg.
- Rett til yrkesfaglig rekvalifisering.
- Overgang mellom ungdomsskole og videregående skole, og overgangstilbud.
- Rett til påbygning.
- Rett til rådgivning for de som har læretid i bedrift.
- Utvidelse av oppfølgingstjenestenes målgruppe.

2. Medvirkning - endringer som gjelder elevens beste, medvirkning og skoledemokrati:

- Lovfesting av elevens beste.
- Lovfesting av retten til medvirkning.
- Skoledemokrati.

3. Fravær:

- Plikt til å følge opp fravær.

4. Opplæring - endringer som gjelder fleksibilitet i fag- og timefordelingen, tilsyn med privat grunnskoleopplæring i hjemmet og fjernundervisning:

- Fleksibilitet i fag- og timefordelingen
- Tilsyn med privat grunnskoleopplæring i hjemmet
- Fjernundervisning

5. Språk - endringer som gjelder skriftspråk og språkrettigheter:

- Rett til opplæring i samisk.
- Rett til opplæring i kvensk/finsk.
- Utvidet rett til opplæring i egen skriftspråkgruppe.
- Rett til opplæring i norsk tegnspråk for elever som bruker tolk i ordinære videregående skoler.

6. Særskilt for voksne:

- Forberedende opplæring og videregående opplæring for voksne.

7. Andre endringer:

- Forbud mot forkynning.
- Samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor).
- Kompetanse til å gi individuelt tilrettelagt opplæring.
- Flere anmerkninger på politiattesten og utvidelse til leirskole.
- Tilgang på vikarer ved fravær.
- Melde fra til kommunen eller fylkeskommunen i skolemiljø saker.⁴

Fagfornyelsen

Læreplanene i videregående opplæring er fornyet. Arbeidet med å utvikle de nye læreplanene, og innføringen av dem i skolen, ble kalt fagfornyelsen.

Samfunnet endrer seg raskt og det elevene lærer skal være relevant og framtidsrettet. Fagfornyelsen gir et læreplanverk som skal forberede elevene på framtiden. Fagene har fått mer relevant innhold og tydeligere prioriteringer, og sammenhengen mellom fagene har blitt bedre. Demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring prioriteres som temaer i fag der det er relevant. En vil styrke utviklingen av elevenes dybdelæring og forståelse, og «å lære å lære» er også vesentlig i de nye læreplanene, fordi det gir grunnlag for læring gjennom hele livet.

Fagene er beholdt i fagfornyelsen, men innholdet er fornyet. Elevene skal øve på kritisk tenkning og refleksjon. De praktiske og estetiske fagene er styrket. I tillegg er det et mål at både overordnet del og læreplaner for fag blir brukt aktivt i planlegging av opplæringen. Læreplanene skal være relevante og framtidsrettede med vekt på kritisk tenkning, utforskning, teknologi, algoritmisk tenkning og programmering.

De nye læreplanene for fag ble innført trinnvis over en periode på tre år slik:

- Skoleåret 2020–21 - læreplanene ble innført for: VG1, studieforbereende programfag.
- Skoleåret 2021–22 - læreplanene ble innført for: VG2, yrkesfaglig fordypning, studieforbereende programfag.
- Skoleåret 2022–23 - læreplanene ble innført for: VG3, studieforbereende programfag. (både i skole og i fagopplæring i bedrift).⁵

^{4,5} Utdanningsdirektoratet

Fagfornyelsen evalueres over en periode på fem år. Evalueringen skal både kunne brukes til å justere fagfornyelsen underveis, og som grunnlag for fremtidig politikkutforming.

En ny rapport fra USN viser at de fleste lærere er godt kjent med fagfornyelsen og støtter reformen. Et flertall av de spurte lærerne sier at innføringen har ført til endringer i undervisningen. Det som i størst grad har hemmet innføringen av fagfornyelsen, er mangel på tid, koronapandemien og mangel på læremateriell.⁶

Ny yrkesfaglig struktur

Etter omfattende utredningsarbeid og høringer ble en ny tilbudsstruktur i fag- og yrkesopplæringen vedtatt i mars 2018. Det er lagt avgjørende vekt på arbeidslivets kompetansebehov. Tilbud og lærefag med svak forankring i arbeidslivet ble tatt ut. Høsten 2020 ble antall utdanningsprogram utvidet fra åtte til ti, og det ble innført fire nye utdanningsprogram. Den nye strukturen er innført trinnvis med VG1 i 2020-2021. I 2021-2022 fikk man en ny struktur på VG2; en del tilbud har falt ut og flere nye har kommet til. I 2022-2023 kom de strukturelle endringene på VG3 i bedrift. I den nye tilbudsstrukturen har noen av programområdene og lærefagene fått nytt navn. Navnet på programområder og lærefag gjenspeiler det faglige innholdet i læreplanene slik at det er tydelig hva faget inneholder.

⁶ Innføringen av fagfornyelsen er i rute (USN, mars 2023)

Oversikt 2022 - 2023

Videregående opplæring i Nordland

NØKKELTALL

Elever (per 01.10.22)	7105
Lærlinger (per 01.10.22)	2669
Lærekandidater (per 01.10.22)	76
Alternativ Vg3 i skole (per 01.10.22)	13
Voksnes læring (deltakere) (2022)	2296
Karriereveiledning kandidater (01.01.23-01.10.23)	1873
Antall lærere (per 01.11.2022)	1363
Totalt antall ansatte (per november 2022)	2345
Antall skoler (ordinære)	16

Kilde: Utdanningsdirektoratet, SSB

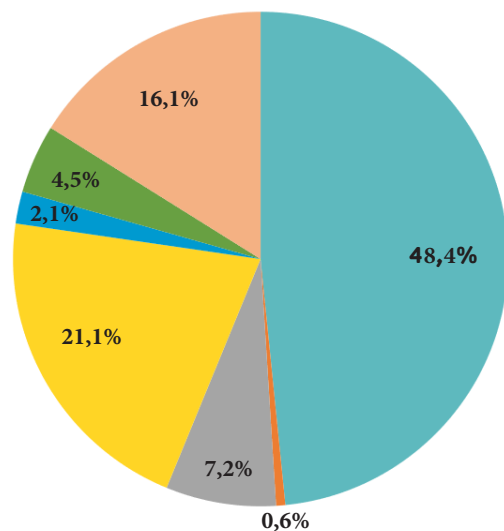
VALG AV UTDANNINGSRETNING - VG1

	2022	2023
Andelen som søkte studieforbereende	39,4%	40,0%
Andelen som søkte yrkesfag	60,6%	60,0%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

- Opplæring i bedrift
- Alt. Vg3 i skole
- Yrkes-/studiekompetanse
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

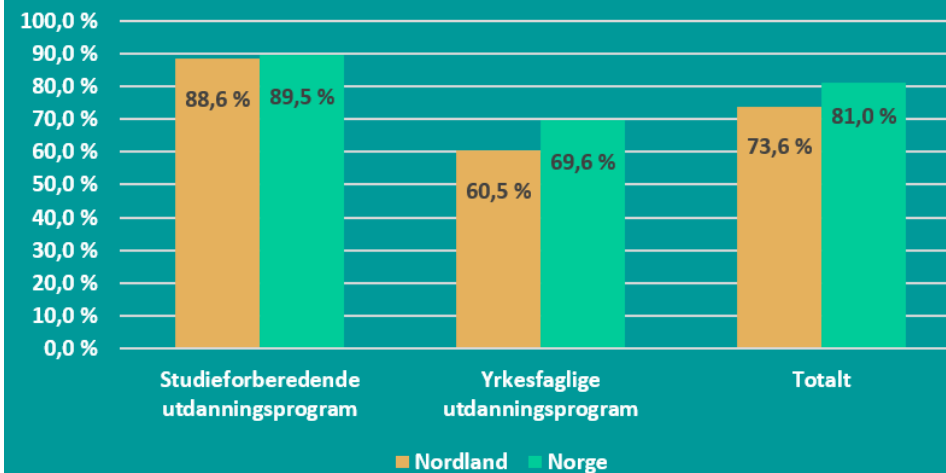
Kilde: Utdanningsdirektoratet

LÆRINGSMILJØ NORDLAND (alle trinn)

Elevundersøkelsen	Høsten 22	Høsten 23
Mestring	3,9	3,9
Faglig utfordring	4,4	4,4
Støtte fra lærer	4,2	4,1
Vurdering for læring	3,5	3,5

Kilde: Utdanningsdirektoratet, Elevundersøkelsen

FULLFØRT OG BESTÅTT ETTER 5/6 ÅR, 2016-kullet

Kilde: Utdanningsdirektoratet

FULLFØRT OG BESTÅTT (årlig)

	21/22	22/23
Nordland	84,3%	83,6%
Norge	86%	83,3%

Kilde: Qlik Sense

VOKSNES LÆRING

Antall deltakere i videregående opplæring

Studieforbereende	578
Yrkesfag	1718

Kilde: SSB

FRAVÆR

NORDLAND	21/22	22/23
Studieforbereende	2,8%	6,6%
Påbygging	4,0%	7,8%
Yrkesfag	3,2%	7,0%
Total	3,1%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall

ELEVER SOM HAR SLUTTET

	21/22	22/23
Nordland	4,2%	4%
Norge	3,4%	3,3%

Kilde: Qlik Sense

Oversikt skoleåret 2022/2023

ANDØY videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 113

Kilde: Utdanningsdirektoratet

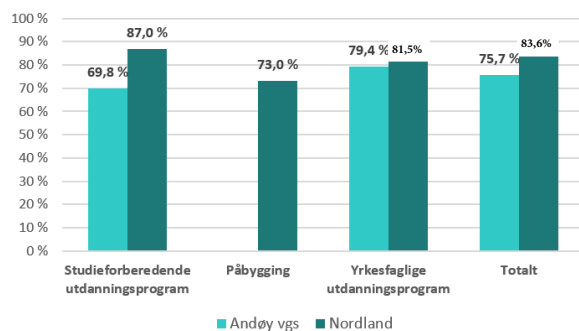
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Andøy vgs 10,8%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Andøy vgs	Nordland
Studieforberevende	4,3%	6,6%
Påbygging	-	7,8%
Yrkesfag	4,6%	7,0%
Total	4,5%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimalt.

LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Andøy vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,2%	4,4%
Støtte fra lærer	4,1%	4,1%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2022/2023

AUST-LOFOTEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 279

Kilde: Utdanningsdirektoratet

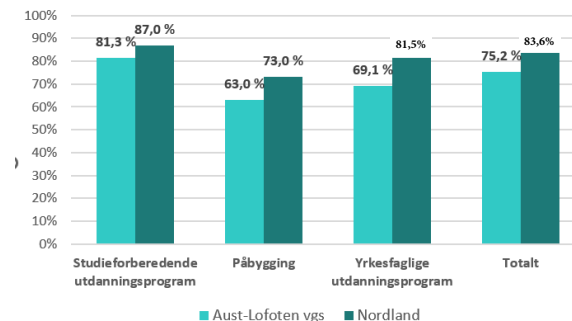
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Aust-Lofoten vgs 4,0%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Aust-Lofoten vgs	Nordland
Studieforberevende	8,0%	6,6%
Påbygging	9,4%	7,8%
Yrkesfag	8,7%	7,0%
Total	8,4%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimalt.

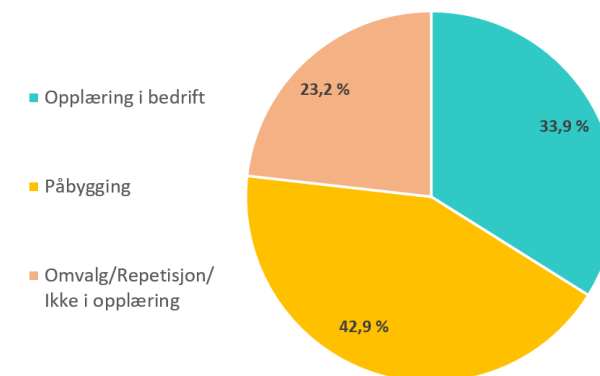
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Aust-Lofoten vgs	Nordland
Mestring	3,7%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærer	3,9%	4,1%
Vurdering for læring	3,3%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

BODIN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever **784**

Kilde: Utdanningsdirektoratet

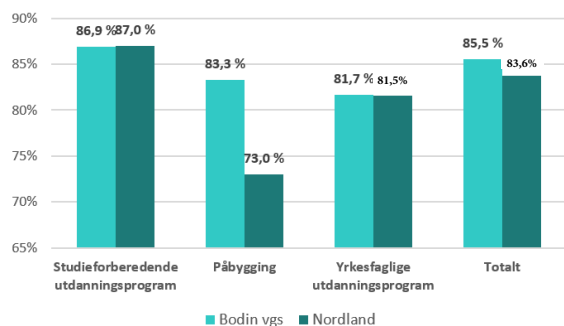
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Bodin vgs **3,1%**

Nordland **4,0%**

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Bodin vgs	Nordland
Studieforberedende	6,6%	6,6%
Påbygging	6,1%	7,8%
Yrkesfag	7,3%	7,0%
Total	6,7%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ

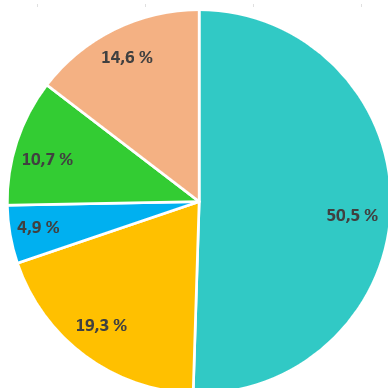
Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Bodin vgs	Nordland
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærer	4,1%	4,1%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

- Opplæring i bedrift
- Yrkes-/studiekompetanse/påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

Oversikt skoleåret 2022/2023

BODØ videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever **1139**

Kilde: Utdanningsdirektoratet

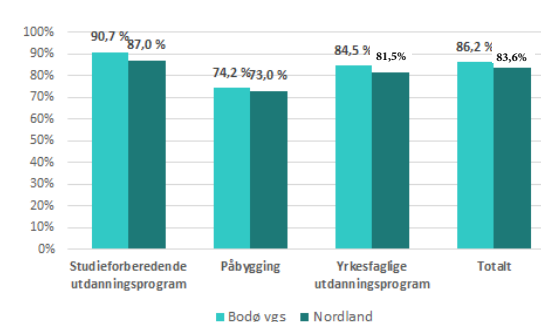
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Bodø vgs **3,9%**

Nordland **4,0%**

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Bodø vgs	Nordland
Studieforberedende	5,8%	6,6%
Påbygging	7,2%	7,8%
Yrkesfag	6,8%	7,0%
Total	6,4%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ

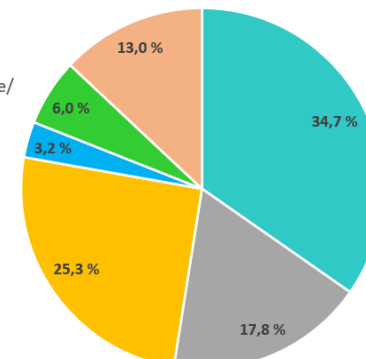
Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Bodø vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærer	4,2%	4,1%
Vurdering for læring	3,7%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

- Opplæring i bedrift
- Yrkes-/studiekompetanse/Alt. Vg3 i skole
- Påbygging
- Omvalg
- Repetisjon
- Ikke i opplæring

Oversikt skoleåret 2022/2023

BRØNNØYSUND videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 252

Kilde: Utdanningsdirektoratet

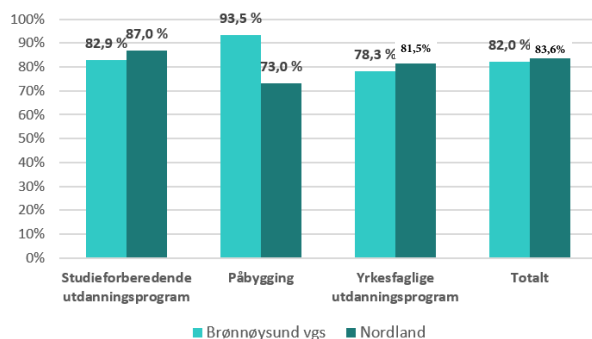
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Brønnøysund vgs 4,3%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Brønnøysund vgs	Nordland
Studieforberedende	7,8%	6,6%
Påbygging	5,0%	7,8%
Yrkesfag	7,5%	7,0%
Total	7,3%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

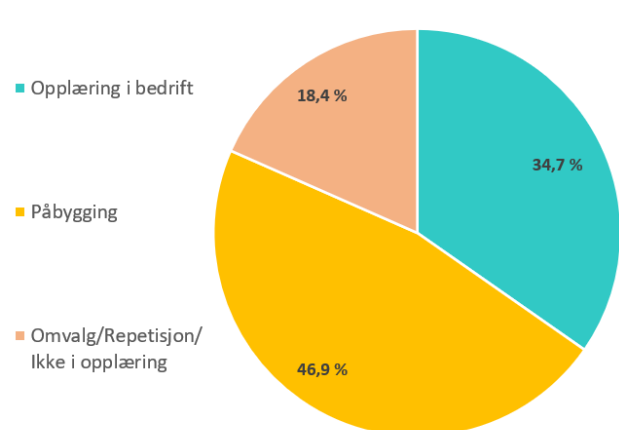
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Brønnøysund vgs	Nordland
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,3%	4,1%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

FAUSKE videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 295

Kilde: Utdanningsdirektoratet

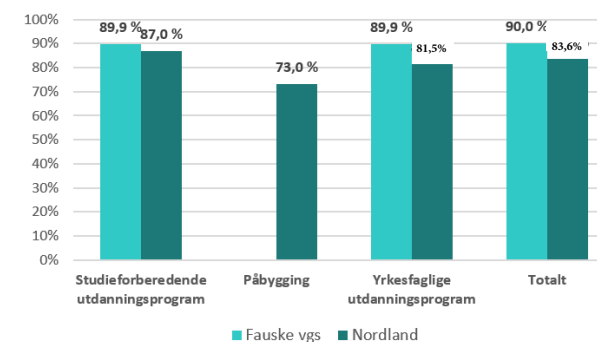
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Fauske vgs *

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Fauske vgs	Nordland
Studieforberedende	5,6%	6,6%
Påbygging		7,8%
Yrkesfag	6,2%	7,0%
Total	5,9%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

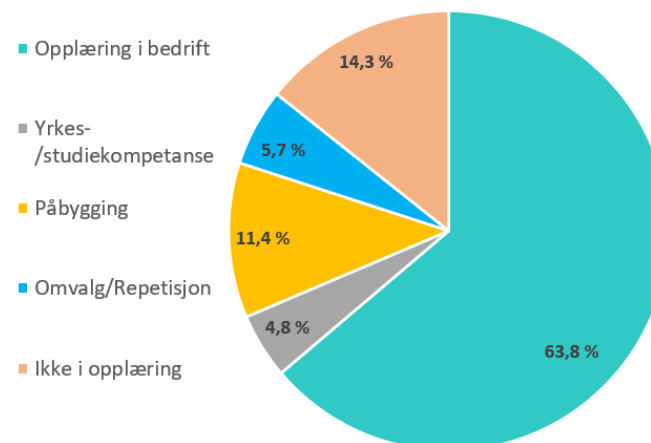
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Fauske vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,0%	4,1%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

HADSEL videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 329

Kilde: Utdanningsdirektoratet

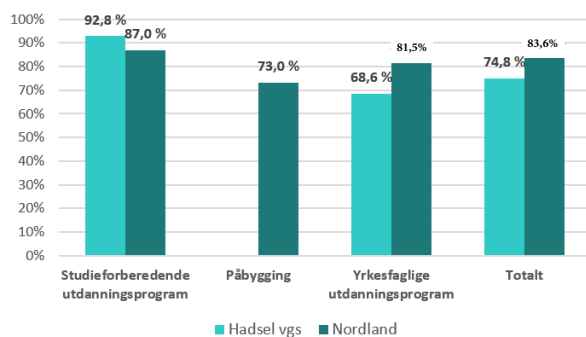
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Hadsel vgs 7,1%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Hadsel vgs	Nordland
Studieforberevende	4,4%	6,6%
Påbygging		7,8%
Yrkesfag	8,6%	7,0%
Total	7,4%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

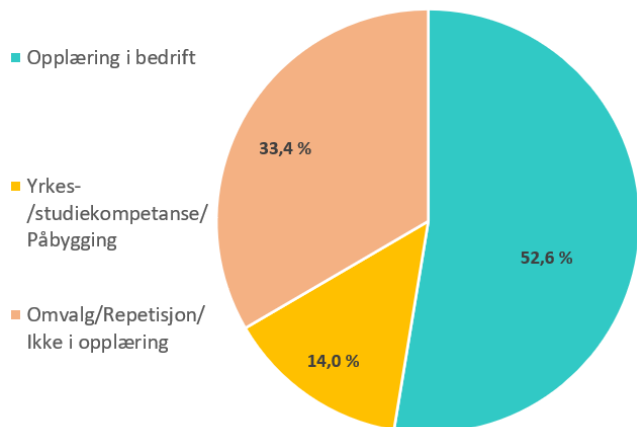
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Hadsel vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,2%	4,4%
Støtte fra lærer	4,0%	4,1%
Vurdering for læring	3,4%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

KNUT HAMSUN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 118

Kilde: Utdanningsdirektoratet

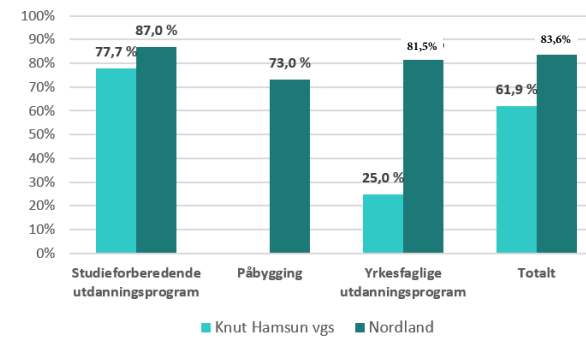
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Knut Hamsun vgs 5,2%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Knut Hamsun vgs	Nordland
Studieforberevende	9,3%	6,6%
Påbygging	-	7,8%
Yrkesfag	6,9%	7,0%
Total	8,6%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Knut Hamsun vgs	Nordland
Mestring	3,7%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærer	4,1%	4,1%
Vurdering for læring	3,3%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Oversikt skoleåret 2022/2023

MELØY videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 257

Kilde: Utdanningsdirektoratet

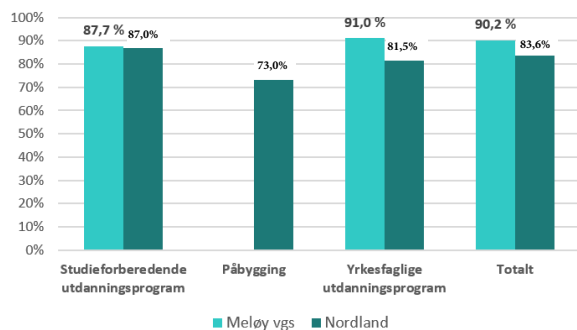
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Meløy vgs *

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Meløy vgs	Nordland
Studieforberedende	6,1%	6,6%
Påbygging	-	7,8%
Yrkesfag	4,8%	7,0%
Total	5,1%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

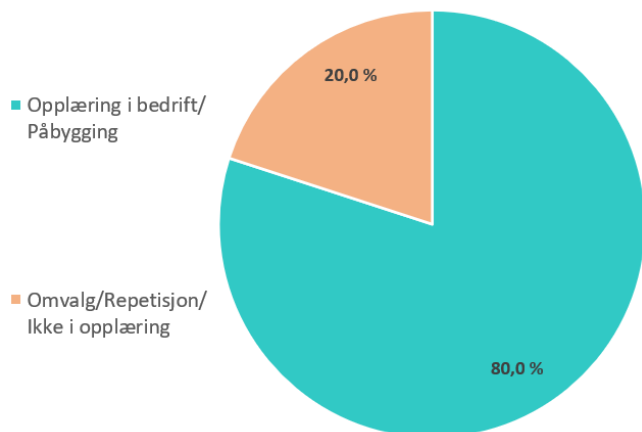
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Meløy vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,0%	4,1%
Vurdering for læring	3,3%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

MOSJØEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 581

Kilde: Utdanningsdirektoratet

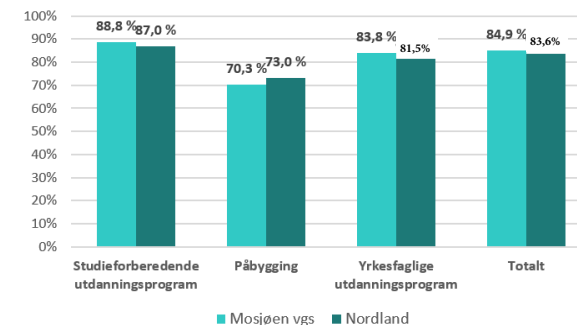
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Mosjøen vgs 4,8%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Mosjøen vgs	Nordland
Studieforberedende	6,7%	6,6%
Påbygging	11,8%	7,8%
Yrkesfag	6,7%	7,0%
Total	7,1%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

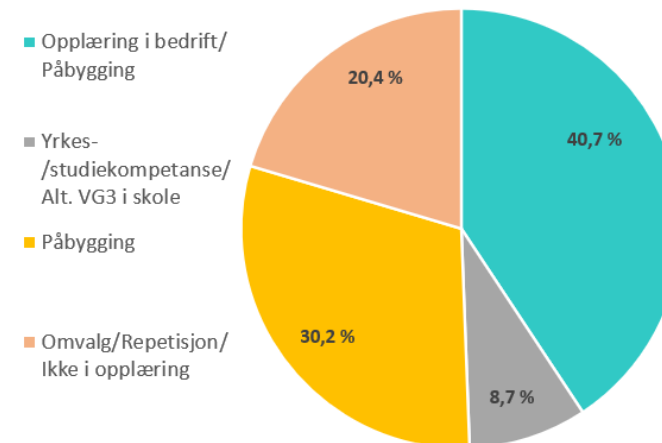
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Mosjøen vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,2%	4,1%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

NARVIK videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 642

Kilde: Utdanningsdirektoratet

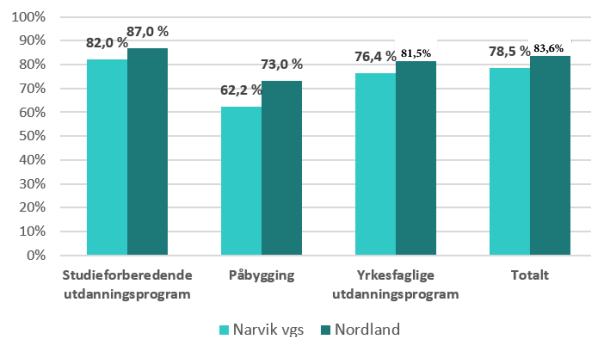
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Narvik vgs 5,8%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Narvik vgs	Nordland
Studieforberedende	7,3%	6,6%
Påbygging	11,3%	7,8%
Yrkesfag	9,1%	7,0%
Total	8,2%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

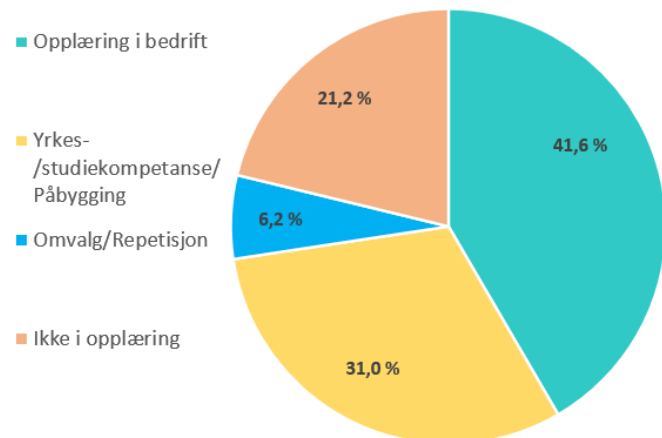
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

Nordland:	Narvik vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,1%	4,1%
Vurdering for læring	3,5%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

POLARSIRKELEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 930

Kilde: Utdanningsdirektoratet

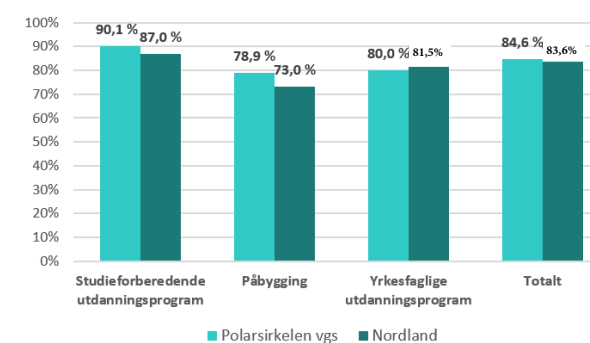
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Polarsirkelen vgs 3,6%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Polarsirkelen vgs	Nordland
Studieforberedende	6,5%	6,6%
Påbygging	5,8%	7,8%
Yrkesfag	7,9%	7,0%
Total	7,1%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

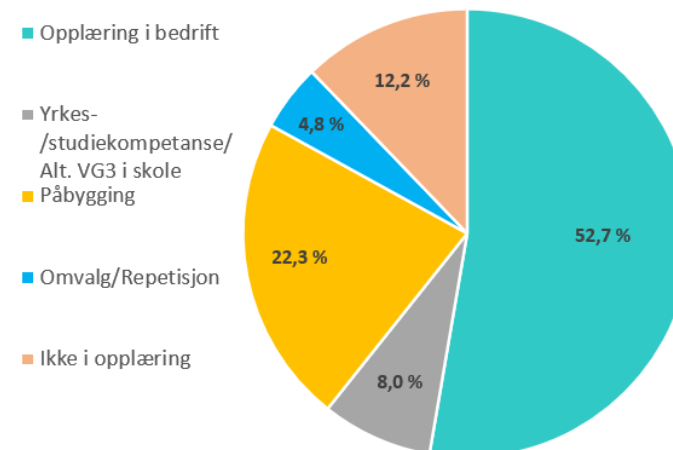
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

Nordland:	Polarsirkelen vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,1%	4,1%
Vurdering for læring	3,3%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

SALTDAL videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 152

Kilde: Utdanningsdirektoratet

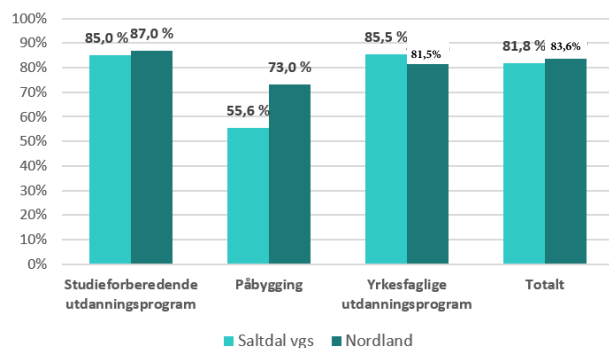
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Saltdal vgs 5,8%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Saltdal vgs	Nordland
Studieforberedende	7,0%	6,6%
Påbygging	7,5%	7,8%
Yrkesfag	4,2%	7,0%
Total	5,7%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

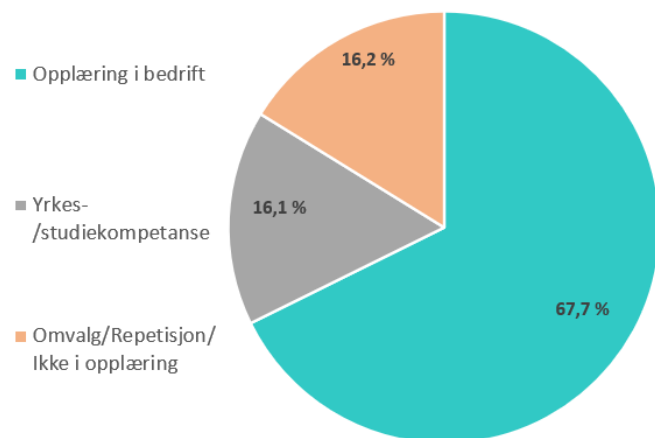
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Saltdal vgs	Nordland
Mestring	3,9%	3,9%
Faglig utfordring	4,5%	4,4%
Støtte fra lærer	4,3%	4,1%
Vurdering for læring	3,7%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

SANDNESSJØEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 351

Kilde: Utdanningsdirektoratet

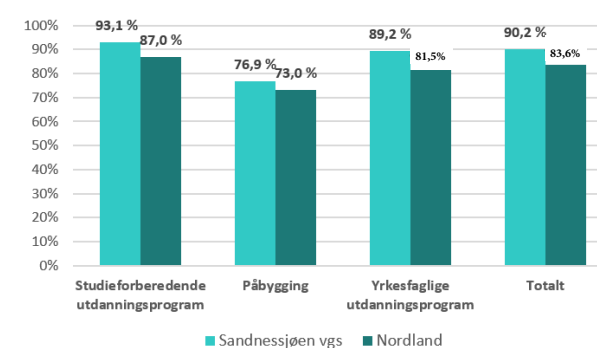
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Sandnessjøen vgs *

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Sandnessjøen vgs	Nordland
Studieforberedende	5,3%	6,6%
Påbygging	5,2%	7,8%
Yrkesfag	5,9%	7,0%
Total	5,6%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

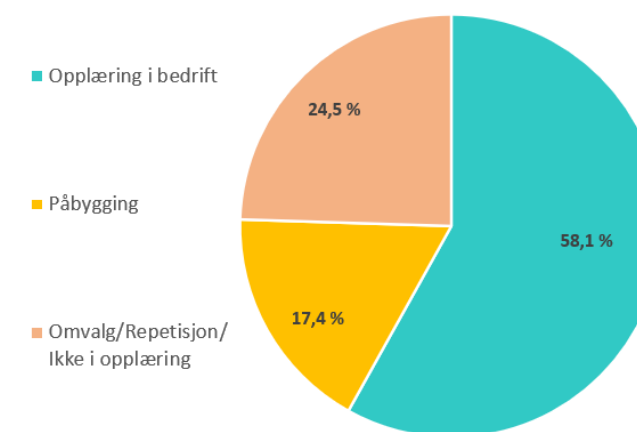
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Sandnessjøen vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærer	4,3%	4,1%
Vurdering for læring	3,7%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

SORTLAND videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 452

Kilde: Utdanningsdirektoratet

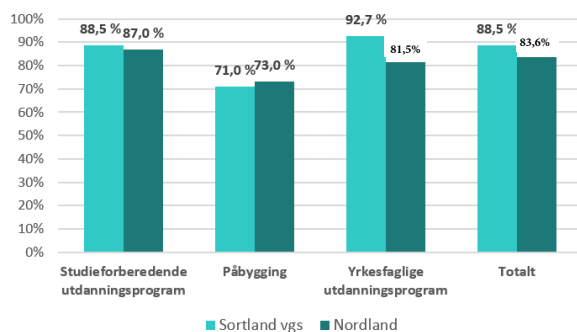
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Sortland vgs 4,1%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Sortland vgs	Nordland
Studieforberedende	6,7%	6,6%
Påbygging	8,8%	7,8%
Yrkesfag	5,4%	7,0%
Total	6,4%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

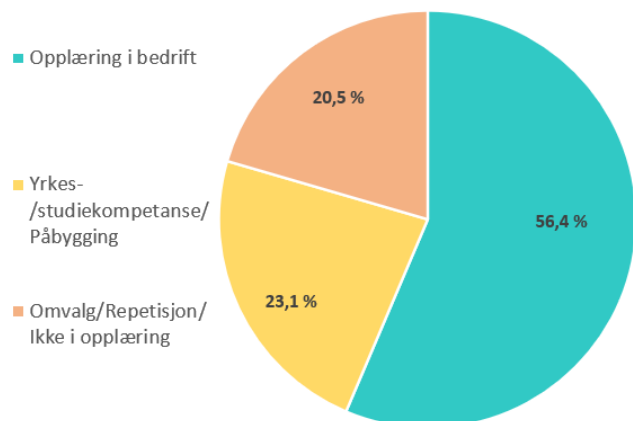
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Sortland vgs	Nordland
Mestring	4,0%	3,9%
Faglig utfordring	4,4%	4,4%
Støtte fra lærer	4,2%	4,1%
Vurdering for læring	3,6%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

Oversikt skoleåret 2022/2023

VEST-LOFOTEN videregående skole

ANTALL ELEVER

Elever 431

Kilde: Utdanningsdirektoratet

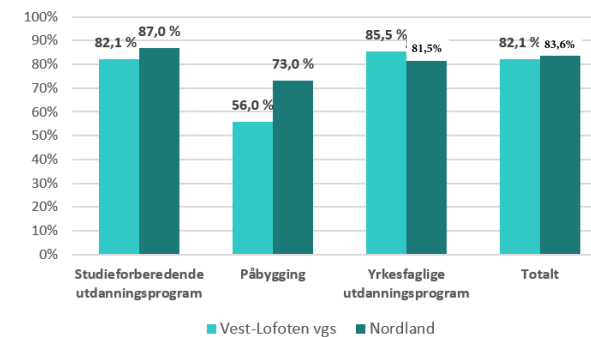
ELEVER SOM HAR SLUTTET

Vest-Lofoten vgs 2,6%

Nordland 4,0%

Kilde: Qlik Sense

FULLFØRT OG BESTÅTT 2022-2023

Kilde: Qlik Sense

FRAVÆR

	Vest-Lofoten vgs	Nordland
Studieforberedende	8,0%	6,6%
Påbygging	10,4%	7,8%
Yrkesfag	7,7%	7,0%
Total	8,0%	6,9%

Kilde: Qlik Sense

* Indikatoren beregnes ved å summere timefravær og dagsfravær (omregnet til timefravær), og dele dette på elevene årstimetall.

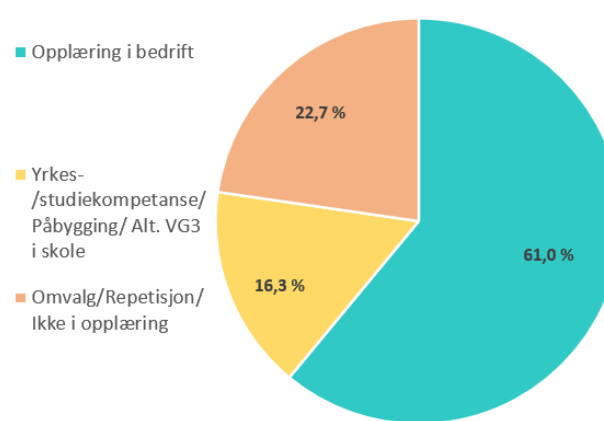
LÆRINGSMILJØ

Elevundersøkelsen høsten 2023 (alle trinn)

	Vest-Lofoten vgs	Nordland
Mestring	3,8%	3,9%
Faglig utfordring	4,3%	4,4%
Støtte fra lærer	4,0%	4,1%
Vurdering for læring	3,3%	3,5%

Kilde: Utdanningsdirektoratet

HVA GJØR YRKESFAGELEVER ETTER VG2 I 2021-2022?

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
012/2024	Fylkesrådet	15.01.2024
006/2024	Fylkestinget	19.02.2024
	Komite for utdanning og kompetanse	19.02.2024

Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023

Sammendrag

Tilstandsrapporten er en årlig rapportering til fylkestinget om læringsresultater, gjennomføring, frafall og læringsmiljø for elever, lærlinger og lærekandidater i videregående opplæring. Rapporten tar utgangspunkt i fylkestingets visjon om at alle som begynner i videregående opplæring i Nordland skal fullføre. Alle elever, lærlinger og lærekandidater skal gjennomføre med fullført og bestått opplæringsløp, og dermed være kvalifiserte for arbeidslivet eller høyere utdanning. Dette gir hver enkelt de nødvendige forutsetningene for en god start i arbeidslivet eller i videre studier.

Tilstandsrapporten indikerer at Nordland gjør fremskritt mot enkelte av utviklingsmålene som er satt for videregående opplæring. Imidlertid er det andre mål som er mer krevende å oppnå. Noen indikatorer har endret seg i løpet av skoleåret 2022-2023, og dette tyder på at man har nye aspekter som må tas i betraktning og undersøkes. Det er fortsatt mye som gjenstår før man når målsettingen om at alle skal fullføre.

Fylkesrådet vil fortsatt arbeide for å sikre at videregående opplæring skal imøtekomme arbeids- og næringslivets behov for kompetanse. Dette gjelder både faglært og studieforbereid ungdom samt voksne i Nordland.

Bakgrunn

Fylkeskommunen plikter i henhold til Opplæringsloven å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i den videregående opplæringen knyttet til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Denne årlige rapporten skal behandles av fylkestinget.

Fylkeskommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultater og arbeide med kvalitetsutvikling. Tilstandsrapporten er et ledd i dette arbeidet (Opplæringsloven §13-3e). Tilstandsrapporten skal også bidra til at skoleeier og andre beslutningstakere har et bredt kunnskapsgrunnlag. Funn og resultat skal bidra til at aktører på alle nivå kontinuerlig reflekterer over egen aktivitet. Tiltak settes inn der det er avdekket svakheter og man ser et forbedringspotensial. Tilstandsrapporten skal legges til grunn for videre utviklingsarbeid

og strategier både på fylkesnivå og lokalt på skolene.

Denne rapporten for skoleåret 2022-2023 omhandler informasjon om:

- Status for 2016-kullet i videregående opplæring.
- Resultater for fagopplæring.
- Voksenopplæring.

Tilstandsrapporten har som formål å presentere et skoleår i tall og tendenser. Den skal også avdekke svakheter og belyse framgang og godt arbeid i skoler og bedrifter. På den måten er tilstandsrapporten et viktig dokument, og den legger føringer for det videre arbeidet med å øke kvaliteten i opplæringen. Dataene kan gi viktig informasjon og støtte i beslutnings- og utviklingsprosesser.

Tilstandsrapporten inneholder primært oppdaterte tall for skoleåret 2022-2023, men for noen indikatorer foreligger ikke tall enda. I de tilfellene benyttes tall fra 2021-2022.

Problemstilling

Den viktigste oppgaven til videregående opplæring i Nordland er å sørge for at flere ungdommer lykkes med å fullføre og bestå opplæringsløpet. Det er viktig for samfunnet og den enkelte ungdom å bestå videregående opplæring fordi dette er en forutsetning for varig tilknytning til arbeidslivet og grunnlag for opptak til høyere utdanning. Ungdom som slutter underveis uten å oppnå sluttkompetanse, har stor risiko for varig utenforskap eller løs tilknytning til arbeidslivet. Tilstandsrapporten 2022-2023 gir et viktig kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å sikre full gjennomføring, full inkludering og motvirke utenforskap.

Drøfting

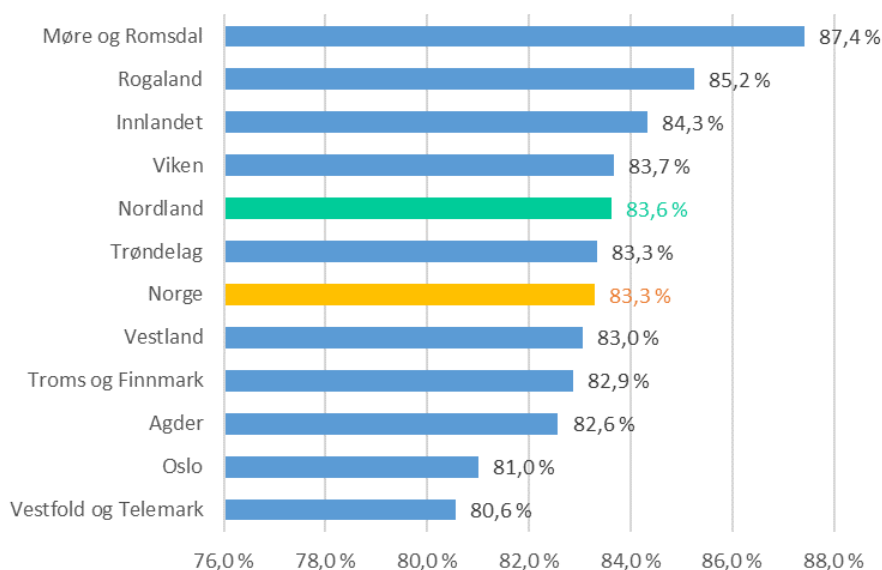
I Nordland var det totalt 7105 elever som gikk på de offentlige videregående skolene i løpet av skoleåret 2022-2023. Dette tilsvarer en reduksjon på omtrent 24 prosent, eller nesten 2200 færre elever, sammenlignet med toppåret 2012-2013. Hovedårsaken til denne nedgangen er lavere fødselstall i fylket. Antall elever i Nordland har vært synkende siden 2012. På lang sikt vil hovedtrenden være at antall elever i 16-årskullet vil fortsette å synke, men nedgangen vil avta i en periode fram til 2026. Dette vil få utslag på antall paralleller og tilbud og vil ha betydning for budsjettering for påfølgende år. I tillegg må man ta hensyn til den økte strømmen av flyktninger som startet i 2022, og dette gjør det utfordrende å forutse i hvilken grad elevtallet vil øke på kort sikt. Med den nye opplæringsloven som ble vedtatt sommeren 2023 som trer i kraft høsten 2024, innføres det nye rettigheter for elevgruppen. Dette vil også ha betydning for fremtidig elevtall.

Skoleåret 2022-2023 er det første skoleåret på flere år som ikke har vært direkte påvirket av pandemien, og hvor de fleste elevene har hatt en tilnærmet normal skolehverdag uten digital undervisning og andre tiltak.

Tilstandsrapporten for skoleåret 2022-2023 indikerer til at det fortsatt er en positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland når det gjelder resultater:

- For skoleåret 2022-2023 er gjennomføringsandelen i Nordland 83,6 prosent, noe som plasserer fylket blant de fem beste. Dette er også 0,3 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet.

Andel fullført og bestått per fylke i 2022-2023

- I Nordland har det vært en langvarig nedgang i både andel og antall skoleårssluttere. I skoleåret 2022-2023 var andelen på kun 4 prosent.
- Når det gjelder indikator *Fullført og bestått i løpet av fem/seks år*, forblir fullføringsandelen på studieforbereidende for 2016-kullet i Nordland relativt stabil sammenlignet med forrige år (88,6 prosent) og ligger kun 0,9 prosentpoeng under nasjonalt gjennomsnitt.
- Eksamener for alle fag har blitt avholdt for første gang siden 2018–2019. I løpet av de siste årene har undervisningssituasjonen vært ekstraordinær på grunn av pandemi, og det har også blitt innført nye læreplaner med ny struktur og endrede kompetansemål.
- Alle fylkene opplevde høy fraværsandel i skoleåret 2022-2023. Når det gjelder denne indikatoren, befinner Nordland seg i midtsjiktet blant fylkene. Fraværsandelen i Nordland er litt lavere enn på landsbasis, 6,9 prosent i motsetning til 7 prosent. I løpet av hele skoleåret 2022-2023 ble de normale fraværsreglene for videregående skole gjeninnført. Det høye fraværet i skoleåret 2022-2023 kan sees som en følgeeffekt av pandemiårene.
- En økende andel yrkesfagelever går nå direkte ut i lære samme høst som de fullfører VG2. Per 1. oktober 2022 var andelen 49 prosent, noe som markerer en økning for niende år på rad.
- Det ble inngått 1338 lærekontrakter per oktober 2022. Selv med mindre ungdomskull, har antallet lærekontrakter holdt seg relativt stabilt over de siste årene. Av de nye lærlingene var 979 ungdom med rett. Det er flest nye lærlinger i Teknologi- og industrifag.
- Mer enn 8 av 10 søkere som søkte om læreplass i Nordland, fikk innvilget plass.
- Per 1 oktober 2022 var det totalt 2758 løpende lærekontrakter og opplæringskontrakter i fylket. 2052 av disse var ungdomsrettslærlinger.
- I 2021-2022 ble det utstedt i alt 1483 fag- og svennebrev i Nordland. Man fikk 443 fagarbeidere etter å ha gjennomført prøve som praksiskandidat.
- Totalt var det 1574 godkjente lærebedrifter i 2022-2023. Av disse hadde 74 prosent lærlinger det siste året.
- 86,3 prosent av lærlingene med ungdomsrett fikk fag- eller svennebrev innen fem år etter at de startet i lære.
- Andel lærlinger med ungdomsrett som oppnår fag- eller svennebrev innen fem år er

høyest innen Teknologi- og industrifag med 96,1 prosent samt Elektro- og datateknologi med 94,8 prosent.

På tross av mange forbedringer, gode resultater og positiv utvikling på mange indikatorer, avdekker tilstandsrapporten også svakheter, utfordringer og forbedringspunkter:

- Andelen av ungdomskullet som fullfører og består videregående opplæring innen to år etter normert tid, har nå gått ned og er 73,6 prosent for 2016-kullet. Dette er en nedgang på 3 prosentpoeng fra forrige år og samtidig en differanse på 7,4 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. Det kan være forskjellige faktorer som har påvirket gjennomføringsprosenten, inkludert konsekvenser fra pandemiårene.
- Fullføringsandelen på yrkesfag er fortsatt lavere enn på studieforbereidende, bare 60,5 prosent av 2016-kullet hadde fullført og bestått etter seks år, og avstanden opp til nasjonalt snitt var 9,1 prosentpoeng. Det er også forskjeller i fullføringsandelen mellom ulike yrkesfaglige utdanningsprogram. Mens Elektrofag hadde fullføring på 76,1 prosent, var det bare 51,1 prosent på Restaurant- og matfag som fullførte. Det er imidlertid viktig å merke seg at det har vært en positiv utvikling i fullføringsprosenten på yrkesfag de siste årene fram til 2016-kullet.
- Det er en betydelig andel elever som bruker lengre tid enn det som er normert. Totalt 247 elever valgte å gjenta VG1. Andelen elever som har falt fra mellom VG1 og VG2 var på 7,6 prosent.
- Overgangstall viser at av alle yrkesfagelevne som startet på VG1 høsten 2021, var det kun 81 prosent som hadde kvalifisert seg til overgang til VG2 høsten 2022. 9,5 prosent var da ute av opplæring, mens 9,5 prosent fremdeles var på VG1 (repetisjon av samme utdanningsprogram eller omvalg). Det er svært viktig at dette blir fulgt opp.
- For elever på yrkesfag som startet på VG2 høsten 2021 var det 16,1 prosent som ikke var i VG3-opplæring høsten 2022. Men det er gledelig at andelen er lavere enn den var forrige år.
- Andelen elever som opplever mobbing har økt både på fylkes- og nasjonalt nivå ifølge Elevundersøkelsen 2023, særlig på trinn 1 og trinn 2. Samtidig ligger mobbetallene i Nordland fortsatt under landsgjennomsnittet.

Overgangen mellom VG2 i skole og læretid i bedrift

For å bedre gjennomføringsandelen på yrkesfag ble søkelyset rettet mot overgangen mellom VG2 i skole og læretid i bedrift, særlig med innføringen av formidlingskoordinatorer på alle skoler og innfasingen av en læreplassgaranti i Nordland (FT-sak 27/2019 *Læreplassgaranti i Nordland*). Samarbeidet med næringslivet er også svært viktig for å bedre undervisningen i faget «Yrkesfaglig fordypning», hvor praksis i bedrift inngår. I skolene har mye av utviklingsarbeidet omhandlet læringsfremmende vurderingspraksis, klasseledelse og relasjonen mellom elev og lærer, tilpasset undervisning og tett oppfølging av elever i faresonen. Skoleeier har fått på plass kvalitetssystem for å følge opp resultater og vurdere i hvilken grad tiltak virker etter hensikten. Det er observert en økning i antall ungdommer som blir formidlet til læreplasser. Implementeringen av den vedtatte *Læreplassgarantien* stimulerer til ytterligere vekst, særlig for elever som kan møte utfordringer med å sikre seg en læreplass.

Voksnes læring

Gjennom kompetansestrategien og Kompetanseforum Nordland samarbeider Nordland fylkeskommune tett med de viktigste arbeidslivpartene mot felles målsetninger og

behovsavklaringer til det beste for nordlandsamfunnet. For å møte dagens arbeidskraftbehov og kompetansekrav, samt forberede seg på fremtidige endringer, er det nødvendig at mange voksne oppgraderer og tilpasser sin kompetanse. I tillegg må mange som for øyeblikket står utenfor, bli kvalifisert for utdanning og arbeid.

Nettskolen i Nordland er et satsningsområde for Nordland fylkeskommune, og er i hovedsak rettet mot voksne. Nettskolen i Nordland har til enhver tid 500–600 voksne deltakere under opplæring i ett eller flere fag. Per september 2023 var det 554 voksne deltakere i Nettskolen. Det er viktig å styrke Nettskolen slik at flere voksne kan ta fag for å kvalifisere seg for arbeidslivet eller høyere utdanning.

Høsten 2023 ble det igangsatt to yrkesfaglige opplæringstilbud for voksne og ett studieforberevende opplæringstilbud. Begge de yrkesfaglige tilbudene er ved Sandnessjøen videregående skole, og hvert tilbud er dimensjonert med inntil 15 plasser. Det studieforberevende opplæringstilbudet er ved Bodø videregående skole. Alle de tre opplæringstilbudene er stedsbaserte. Det ble ikke nok søkere til å starte opp noen av de planlagte samlingsbaserte tilbudene. Fylkesrådet vil fremover øke antall opplæringstilbud.

Nordland er ett av fem fylker som er med i forsøk med modulstrukturerte læreplaner. Fra høsten 2024 blir modulstrukturert opplæring hovedmodellen for opplæring for voksne både på nivået under videregående (forberedende opplæring for voksne – FOV) og i videregående opplæring for voksne (VOV). Modulstrukturerte læreplaner skal da brukes i all opplæring spesielt organisert for voksne, der slike planer er utviklet. For VOV gjelder dette foreløpig 13 lærefag. Det blir overgangsordninger for deltakere som er inne i et opplæringsløp de ikke får sluttført før høsten 2024. Det er også startet et arbeid med å modulisere flere fag som er spesielt etterspurt av voksne.

Medvirkning

Det vises til rutine for medvirkning. E-post med informasjon om saken ble sendt 23.10.2023.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet uttrykker tilfredshet med hvordan skolene, lærerne og elevene håndterte skoleåret 2022-2023, spesielt med tanke på en velgjennomført reformperiode med nye læreplaner i alle fag og en ny yrkesfaglig struktur.

Videregående opplæring er av stor viktighet for fylkesrådet. Arbeidet med å øke andelen elever og lærlinger som fullfører og består, har høyeste prioritet. En systematisk, kunnskapsbasert tilnærming er sentral for fylkesrådets arbeid med utvikling av den videregående skolen, både for å øke gjennomføringsgraden, resultatene og for arbeidet med inkludering.

Fylkesrådet vil fortsette innsatsen for å bedre fullføringsandelen som har gått ned for 2016-kullet, hovedsakelig på grunn av konsekvensene fra pandemiårene. Det er tatt viktige grep for å bedre resultatet ytterligere, og arbeidet med å øke fullføringsandelen på yrkesfag står sentralt.

Nordland som det første fylket i landet, har igangsatt arbeid med en læreplassgaranti der kvalifiserte søkere garanteres læreplass i fylket. Fylkesrådet mener at gode formidlingstall de siste årene viser at satsingen har hatt god effekt. Dette har bidratt sterkt til at flere ungdommer nå er på vei til å fullføre utdanningsløpet sitt. Læreplassgarantien har vist seg

å være viktig for økt gjennomføring innen yrkesfag.

Elevundersøkelsen 2023 viser at det er en økning i antall elever som rapporterer om mobbing eller trakassering både på fylkes- og nasjonalt nivå. Det er viktig at skolene fortsetter å jobbe systematisk for å fremme et positivt psykososialt miljø der hver enkelt elev kan føle seg trygg og inkludert i fellesskapet.

Nordland har et behov for både dyktige fagarbeidere og unge mennesker med høyere utdanning innen en rekke ulike felt for å sikre nødvendig kompetanse for fylkets videre utvikling. Derfor er det avgjørende å opprettholde en riktig fordeling mellom yrkesfaglige og studieforbereidende utdanningsprogrammer i skolene i Nordland. I de kommende årene vil utfordringen være å forme en tilbudsstruktur i fylket som kan balansere det fremtidige behovet for faglærte og behovet for arbeidskraft med høyere utdanning.

Fylkesrådet vil framover styrke innsatsen for å redusere andelen som slutter i videregående opplæring ytterligere. Det er enda for mange elever som begynner på VG1 yrkesfag og som ikke har ordinær progresjon til VG2 året etter. Tidlig frafall i opplæringsløpet fører ofte til dårligere utsikter på arbeidsmarkedet senere.

Fylkesrådet er ikke tilfreds med at en del lærlinger ikke oppnår fag- eller svennebrev som følge av avbrutt lærekontrakt. Ifølge FT-sak 16/2023 *Bedre oppfølging og gjennomføring for lærlinger og lærekandidater*, viser den gjennomførte kartleggingen at en viktig årsak til avbrudd i læretiden er lærlingen/lærekandidaten sin manglende motivasjon og mestring. Man har for få relevante arbeidsoppgaver og mangler tilstrekkelig inkludering og oppfølging i læretiden. Kartleggingen har blitt et viktig kunnskapsgrunnlag for utvikling av tiltak. Tiltakene omfatter systematisk arbeid med oppfølging av lærlinger, lærekandidater og lærebedrifter/opplæringskontor og styrking av overgang fra skole til læretid. Gjennom tettere oppfølging av lærlingene og lærebedriftene/opplæringskontorene samt videreutvikling av aktivitetstilbud for elever og lærlinger/lærekandidater på ettermiddagstid skal man bidra til tettere oppfølging av den enkelte og forebygging av ensomhet. Det legges til rette for en sosial møteplass på ettermiddagstid, slik forhindrer man utenforskap og bidrar til ung inkludering.

Fylkesrådet viser også til at det nå er etablert felles Elev- og lærlingtjeneste ved alle skoler. Alle deltakere i videregående opplæring har en mulighet til å kontakte Elev- og lærlingtjenesten ved behov og kan få bistand fra rådgiver, oppfølgingstjenesten og skolehelsetjenesten.

Innføringen av nye læreplaner i alle fag og med omlegginger av den yrkesfaglige tilbudsstrukturen i videregående opplæring i Norge er endelig ferdigstilt. Fylkesrådet erkjenner at dette krevde omstillingsarbeid på skolene og at arbeidet med nye læreplaner tok mye av undervisningspersonalets kapasitet. Det er sentralt i tiden fremover å fortsette med tilrettelegging for dette arbeidet, slik at endringene bidrar til økt og forbedret læring for elever og lærlinger i de kommende årene.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Økonomiske og personellmessige konsekvenser

Denne saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Andre konsekvenser

Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til fylkeskommunal politikk for likestilling,

miljø, klima, folkehelse, universell utforming, bygningsmessige forhold, samfunnsansvar ved anskaffelser eller lignende.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Nordland fylkesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2022-2023 til orientering.
2. Nordland fylkesting er fornøyd med at det er positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland, men det er likevel grunn til å fortsette innsatsen for bedre gjennomføring og læringsresultat.
3. Nordland fylkesting forutsetter at resultat og funn i tilstandsrapporten følges opp i det videre arbeidet.

Bodø den 15.01.2024
Svein Øien Eggesvik
fylkesrådsleder
sign

Joakim Sennesvik
fylkesråd for utdanning og kompetanse
sign

15.01.2024 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

19.02.2024 Fylkestinget

Utdanningskomiteens innstilling ble lagt frem av saksordfører Beate Bø Nilsen, Høyre:

1. Nordland fylkesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2022-2023 til orientering.
2. Nordland fylkesting er fornøyd med at det er positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland, men det er likevel grunn til å fortsette innsatsen for bedre gjennomføring og læringsresultat.
3. Nordland fylkesting ber fylkesrådet følge opp resultat og funn i tilstandsrapporten med egen sak til fylkestinget, der tiltak for forbedringer legges frem. Nordland fylkesting ber spesielt om tiltak for bedre oppfølging av lærlinger og lære kandidater under læretiden, og tiltak for å øke kvaliteten på læretiden.

Nordland fylkesting ber om at saken leveres innen halvårets slutt.

4. Nordland fylkesting ber fylkesrådet om å komme tilbake med en sak til fylkestinget om hvordan man kan etablere en arbeids- og kvalifiseringsarena for ungdom slik at man kan beholde ungdommer i videregående opplæring og at flere ungdommer kvalifiserer seg for sitt fremtidige arbeidsliv. Det bør legges vekt på et koordinert samarbeid mellom videregående skoler, NAV, partene i arbeidslivet, og opplæringskontor, samt andre hjelpetjenester som PPT.
5. Nordland fylkesting ber om at det i framtidige rapporteringer også tas med tall for hver skole på elever som mottar videregående opplæring i form av alternative opplæringsmodeller.
6. Nordland fylkesting ber om at man i framtidige rapporteringer også viser elevtall på de ulike studiestedene for de skolene som har flere studiesteder.

Korrigerings i saksfremlegget i FT-sak 006/2024 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023:

Endring på side 4 i saksfremlegget, under drøfting:

Ny tekst: -Andelen elever som opplever mobbing har økt både på fylkes- og nasjonalt nivå ifølge Elevundersøkelsen 2023, særlig på trinn 1 og trinn 2. Samtidig ligger mobbetallene i Nordland fortsatt under landsgjennomsnittet.

Endring på side 6 i saksfremlegget, under fylkesrådets vurdering, 6 avsnitt:

Ny tekst: Elevundersøkelsen 2023 viser at det er en økning i antall elever som rapporterer om mobbing eller trakassering både på fylkes- og nasjonalt nivå. Det er viktig at skolene fortsetter å jobbe systematisk for å fremme et positivt psykososialt miljø der hver enkelt elev kan føle seg trygg og inkludert i fellesskapet.

Votering i plenum

Utdanningskomiteens innstilling enstemmig vedtatt med 45 stemmer.

11 Arbeiderpartiet, 11 Høyre, 6 Fremskrittspartiet, 5 Senterpartiet, 4 SV-Sosialistisk Venstreparti, 3 Rødt, 2 Industri- og Næringspartiet, 1 Venstre, 1 Miljøpartiet De Grønne, 1 Kristelig Folkeparti.

Vedtak

1. Nordland fylkekesting tar tilstandsrapporten for videregående opplæring skoleåret 2022-2023 til orientering.
2. Nordland fylkekesting er fornøyd med at det er positiv utvikling på en rekke viktige områder innen videregående opplæring i Nordland, men det er likevel grunn til å fortsette innsatsen for bedre gjennomføring og læringsresultat.
3. Nordland fylkekesting ber fylkesrådet følge opp resultat og funn i tilstandsrapporten med egen sak til fylkestinget, der tiltak for forbedringer legges frem. Nordland fylkekesting ber spesielt om tiltak for bedre oppfølging av lærlinger og lære kandidater under læretiden, og tiltak for å øke kvaliteten på læretiden. Nordland fylkekesting ber om at saken leveres innen halvårets slutt.
4. Nordland fylkekesting ber fylkesrådet om å komme tilbake med en sak til fylkestinget om hvordan man kan etablere en arbeids- og kvalifiseringsarena for ungdom slik at man kan beholde ungdommer i videregående opplæring og at flere ungdommer kvalifiserer seg for sitt fremtidige arbeidsliv. Det bør legges vekt på et koordinert samarbeid mellom videregående skoler, NAV, partene i arbeidslivet, og opplæringskontor, samt andre hjelpetjenester som PPT.
5. Nordland fylkekesting ber om at det i framtidige rapporteringer også tas med tall for hver skole på elever som mottar videregående opplæring i form av alternative opplæringsmodeller.
6. Nordland fylkekesting ber om at man i framtidige rapporteringer også viser elevtall på de ulike studiestedene for de skolene som har flere studiesteder.

Korrigerings i saksfremlegget i FT-sak 006/2024 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023:

Endring på side 4 i saksfremlegget, under drøfting:

Ny tekst: -Andelen elever som opplever mobbing har økt både på fylkes- og nasjonalt nivå ifølge Elevundersøkelsen 2023, særlig på trinn 1 og trinn 2. Samtidig ligger mobbetallene i Nordland fortsatt under landsgjennomsnittet.

Endring på side 6 i saksfremlegget, under fylkesrådets vurdering, 6 avsnitt:

Ny tekst: Elevundersøkelsen 2023 viser at det er en økning i antall elever som rapporterer om mobbing eller trakassering både på fylkes- og nasjonalt nivå. Det er viktig at skolene fortsetter å jobbe systematisk for å fremme et positivt psykososialt miljø der hver enkelt elev kan føle seg trygg og inkludert i fellesskapet.

Vedlegg

Tittel	DokID
Korrigerings i FT-sak 0062024 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023	1131088
Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023	1131171
Vedlegg 1_Oversikt_Nordland_31.1	1131172
Vedlegg 2_Oversikt_vgs_31.1	1131173
FT-sak 006/2024 - Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023	1129626
FT-sak 006/2024 Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland fylkeskommune skoleåret 2022-2023	1125023
Nordland eldreråds innspill	1133645
Yrkesopplæringsnemndas innspill	1134504
Skolenes landsforbunds innspill	1135568
Utdanningsforbundets innspill	1135578
Ungdommens fylkesråds innspill	1138998
Lærlingerådet i Nordlands innspill	1141787